

EESTIN SNT

Opas

34426

EESTIN SNT

TAMMAB 1923 EESTIN SNT
OPAS

KUSTANTAMO „EESTI RAAMAT“
TALLINNA 1967

1A-VIII
1A-15010 II

EESTIN SNT

Taru Kõikide Omandajate
Kõnelekoht
E-1412

OPAS

33N(E)

E21

Teoksen eestinkielinen nimi:

«EESTI NSV TEATMIK»

Kirjastus «Eesti Raamat»

Tallinn 1966

Kääntänyt: T. Seljamaa

Kannen sommitellut: H. Arrak

Tartu Riikliku Ülikooli
Raamatukogu

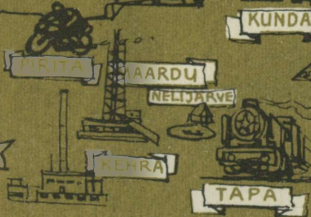
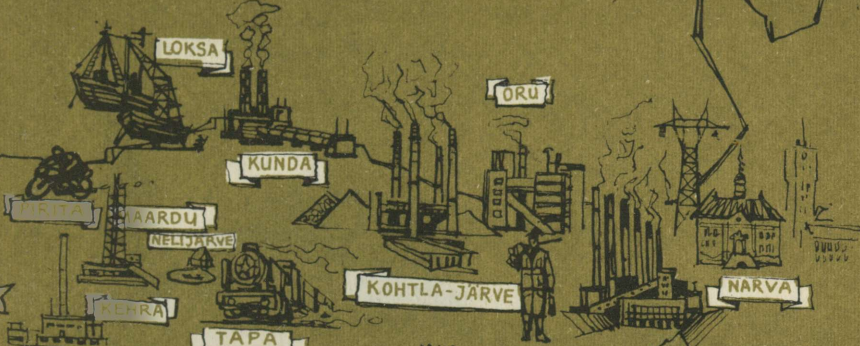
34426

VENEJAN FSNT

LATVIA SNT

VILSANDI

KINGISSEPA

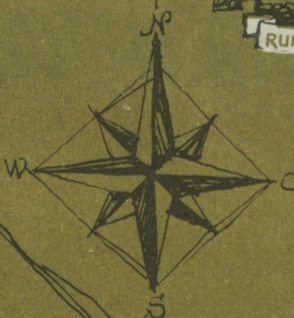
TEHUMARDI

KIHNU

RUHNU

D. SOANS
57

ROCCA AL MAR

PADISE

RAKVA

HAAPSALI

TOOTS

SAAREMAA

JARVAANI

SAARLAMA

POLTSAMAA

VILANDI

TARTTO

TORAVERE

KARKSI

VALGA

SANGASTE

VORU

PUHAJARV

KAARIKU

SUUR
MUNAMAGI

LOKSA

ORU

KUNDA

SIILA

VAARDU

NELIJARVE

KEHRA

TAPA

LAIDE

JOGEVA

POLTSAMAA

VILANDI

TARTTO

TORAVERE

KARKSI

VALGA

SANGASTE

VORU

PUHAJARV

KAARIKU

SUUR
MUNAMAGI

Eestin Sosialistinen Neuvostotasavalta, pohjoisin kolmesta Itämeren liittotasavallasta, sijaitsee Neuvostoliiton luoteisosassa Itämeren rannikolla. Neuvosto-Eestin naapurina on idässä Venäjän Liittotasavalta ja etelässä Neuvosto-Latvia. Tasavaltaa rajoittaa kolmelta taholta luonnonraja: pohjoisesta syvälle mantereeseen pistävä Suomenlahti, lounaasta ja lännestä Riianlahti ja Itämeri. Idässäkin on suurelta osalta vesiraja — Peipsi- ja Pihkovanjärvet sekä Narvajoki.

Neuvosto-Eestin rajojen kokonaispituus, saaret mukaanlukien, on yli 4000 km. Mannerrajaa on tästä vain 600 km eli 15%. Neuvosto-Eestin pinta-ala on 45 100 km² ja siten se on veljestasavaltojen joukossa eräs pienimmistä. Tasavallan alueella on mittaa idästä länteen 350 km, pohjoisesta etelään 240 km.

Mannerosan lisäksi Eestille kuuluu Itämeressä, Riian- ja Suomenlahdissa sekä sisävesistöissä lähes 800 suurempaa ja pienempää saarta. Saarten pinta-ala on yhteensä 4200 km² eli 9% koko tasavallan pinta-alasta. Suurin saari on Saarenmaa, pinta-alaltaan 2700 km². Yhdessä muiden suurien ja pienien saarten kanssa se muodostaa Länsi-Eestin saariston. Saaria erottavat toisistaan ja mantereesta salmet, jotka suurelta osaltaan ovat hyvin matalia.

Samoin kuin saarten rantaviiva, on Eestin mannerosankin rannikko, erittäin länsi- ja luoteisosassa, hyvin mutkitteleva. Melkein kaikkialla rannikolla näemme mantereeseen tunkeutuvia suurempia ja pienempiä lahtia tai kauas mereen ulottuvia niemiä ja hiekkasärkkiä. Suuremmat lahdet, kuten Narvan, Kundan, Kolgan, Pärnun ja erikoisesti Tallinnan ja Paldiskin lahdet ovat erittäin sopivia satamiksi. Nämä lahdet eivät jäädy juuri lainkaan, tai jos jäätyvät, niin hyvin lyhyeksi ajaksi, varmistaen siten kaikki edellytykset melkein keskeytymättömälle laivaliikenteelle.

Pinnanmuodostukseltaan Neuvosto-Eesti kuuluu Itä-Euroopan tasankoon. Tasavallan absoluuttinen keskikorkeus on 50 metriä, vain $\frac{1}{10}$ tasavallan alueesta kohoaa yli 100 metriä merenpinnan yläpuolelle. Eestin korkein paikka on Suuri Munamäki Haanjan ylängöllä. Sen korkeus merenpinnasta on 317 m. Vaihtelevine maastoineen, runsaine laaksoineen ja kumpuineen sekä monine järvineen on Kaakkois-Eesti Eestin kauneimpia

Lokakuun 16. päivä-niminen puisto

Saarenmaan kansannoussuun osallistuneiden muistopatsas

seutu. Merkittävä luonnonnähtävyys Pohjois-Eestin rannikolla on tasankoa rajoittava jyrkkä maalauksellinen rantatörmä-klintti, joka tasavallan itäosassa, Ontikalla, saavuttaa suurimman korkeutensa, kohoten 56 m merenpinnan yläpuolelle.

Tasavallan tärkein maaperärikkaus on palavakivi, jonka teollisiin tarkoituksiin käytettävät esiintymät sijaitsevat Pohjois-Eestissä Narvan ja Rakveren kaupunkien välisellä 3000 km² suuruisella alueella. Tasavallassamme on myös suuria turve-esiintymiä. Lähes tuhat turvesuota käsittää 6000 km², muodostaen suunnilleen 13% tasavallan pinta-alasta. Pohjois-Eestissä löytyy useissa paikoin fosforiittia, glaukoniittihiekakiveä, diatomiittia sekä luonnon rakennusaineita (liuskakiveä, hiekkaa, soraa, dolomiittia, savea). Suuri merkitys on myös

*Walden
Vand*

terveysmudalla. Geologiset tutkimustyöt ja maaperärikkauksien teollinen käyttö ovat neuvostovallan aikana laajentuneet tuntuvasti.

Neuvosto-Eesti sijaitsee vyöhykkeellä, jossa meri-ilmastoa vaihtuu mannerilmastoon, minkä yhteydessä Atlantin valtameren ja Itämeren läheisyydestä johtuen ovat meri-ilmastoon tunnuksia ylivoimaisia.

Tärkeimmät joet ovat Narva-, Pärnu-, Kasari- ja Emajoki. Viimemainittu on koko pituudeltaan laivakulkukelpoinen. Järviä on Eestissä yli 1000, niiden yhteinen pinta-ala käsittää lähes 5% tasavallan alueesta. Tasavaltaamme kuuluu osittain Peipsijärvi yhdessä Pihkovanjärven kanssa (pinta-ala 3600 km², Eestin rajojen sisäpuolella noin 1615 km²). Peipsijärvi on Euroopan suurimpia järviä.

Tasavallassa on kolme pääasiallista multavyöhykettä. Länsi-Eestin saarilla, Luoteis- ja Pohjois-Eestissä on multa karbonaatti- (kalkki-) pitoista. Pandiveren ylängöllä ja Keski-Eestissä on karbonaatti- (kalkki-) pitoisuus pienempi ja Etelä-Eestissä esiintyy podsoli- eli uutemaata. Kasvipeitteeltään Eesti kuuluu havumetsävyöhykkeeseen. Metsää on tasavallan alueesta 30%.

Neuvosto-Eestin asukasmäärä on 1,3 miljoonaa henkeä. Väestön keskitiheys 1 km² kohden on noin 27 henkeä. Teollistumisen vuoksi on kaupungin asukasmäärä huomattavasti lisääntynyt. Kun porvariaikana 32% väestöstä asui kaupungeissa, niin nyt on kaupunkilaisväestön osuus tasavallassa 61%. Tiheimmin asustettua on tasavallan pohjoisosa, erikoisesti palavakivialue.

Neuvosto-Eesti on hallinnollisesti jaettu maaseutupiireiksi ja tasavallan hallinnon alaisiksi kaupungeiksi. Maaseutupiirejä on 15. Eestin mannerosassa ovat Haapsalun, Harjun, Jõgevan, Kohtla-Järven, Paiden, Rakveren, Raplan, Põlvan, Pärnun, Tarton, Valgan, Viljandin ja Võrun piirit, saarilla Kingisseppin ja Hiidenmaan piirit.

Maaseutupiirien keskuksina ovat samannimiset kaupungit tai kauppalat, lukuunottamatta Hiidenmaan piiriä, jonka keskus on Kärdlan kaupunki, sekä Harjun piiriä, jonka keskus on Tallinna. Maaseutupiirit jakaantuvat puolestaan kyläneuvostoiksi. Maaseutupiirien yhteyteen kuuluu valtaosa kaupungeista ja taajamista.

Neuvosto-Eestissä on kuusi tasavallan hallinnon alaista kaupunkia: pääkaupunki Tallinna (jakaantuu kolmeen piiriin eli kaupunginosaan) — asukasluku lähes 335 000, Tartto — 85 000, Kohtla-Järve — 65 000, Narva — 46 000, Pärnu — 42 000 ja Sillamäe — 10 000 asukasta.

Jo muinaisina aikoina eestiläisten esivanhemmat asustivat Suomen- ja Liivinlahden välisen alueen, jossa oli runsaasti metsiä, järviä ja jokia. Ensimmäiset merkit, jotka viittaavat ihmisasutuksen olemassaoloon nykyisellä Eestin alueella, ovat peräisin ainakin VII vuosituhannelta ennen ajanlaskumme alkua.

900—1100-luvulla meidän ajanlaskumme mukaan alkoi maa muuttua yksityisomaisuudeksi, yhteiskunnan sosiaalinen jako syveni ja feodaalisuhteet saivat jalansijaa. Maan tiheimmin asustetuilla seuduilla muodostui käsityö- ja kauppakeskuksina suurempia asuintaajamia (Tallinna, Tartto, Viljandi jm).

Muiden Itämerenmaidien kansojen tavoin eestiläisetkin kävivät vilkasta kauppaa Venäjän kaupunkien, erikoisesti Novgorodin ja Pihkovan kanssa.

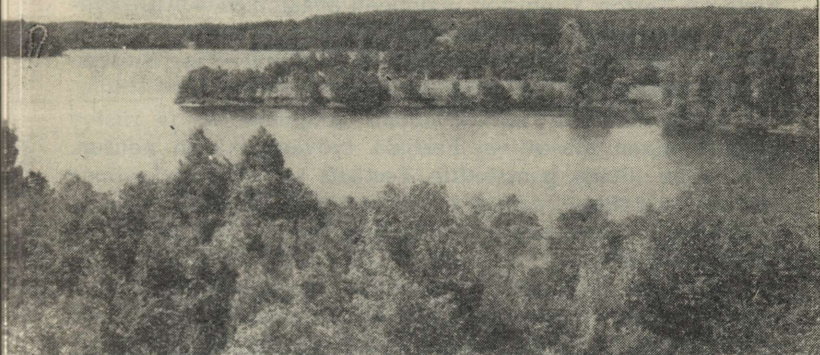
1200-luvun alussa saksalaiset feodaalit tunkeutuivat Eestiin. Vuoteen 1227 mennessä olivat Saksan ja Tanskan ylivoimaiset joukot valloittaneet lopullisesti Eestin alueen. Eesti jaettiin piispojen ja Liivin ritarikunnan kesken. Pohjois-Eesti joutui Tanskan valtaan, joka myöhemmin myi valta-alueensa ritarikunnalle.

Saadakseen koko kaupankäynnin Itämerellä omaan haltuunsa, Pohjois-Saksan kaupungit muodostivat Hansa-liiton (1300—1600-luvuilla), jonka jäsenyyteen pääsivät Tallinna, Tartto ja Pärnu.

Eestin kansa joutui kärsimään vuosisatoja lääninherrojen ja kansallista sortoa. Aina vaikeammaksi muuttuva saksalaisten feodaalien sorto aiheutti talonpoikaiston keskuudessa kapinaa, joka vuonna 1343 muuttui mahtavaksi talonpoikais-sodaksi (Jyrinyön kapina).

Liivinmaan sodassa (1558—1583) Venäjän joukko-osastot murskasivat ritarikunnan ja piispojen vallan Liivinmaalla. Mutta Venäjän valtio ei pystynyt varmistamaan asemaansa Itämeren rannalla ja Eesti jaettiin aluksi Puolan, Ruotsin ja Tanskan kesken. 1600-luvun keskipaikkeilla Ruotsi otti koko Eestin alaisuuteensa ja aina 1700-luvun alkuun saakka Eestin alue oli Ruotsin siirtomaaprovinsia.

10 Voitolla, jonka Venäjä Pohjansodassa (1700—1721) saavutti Ruotsista, oli suuri progressiivinen merkitys. Eestin liittä-

Pyhäjärvi

minen Venäjään merkitsi rappeuttavien sotien asemesta kaksisataa vuotta kestänyttä rauhanomaista taloudellista ja sivistyksellistä kehityskautta. Eestistä tuli Venäjän keisari-
valtion eräs taloudellisesti ja sivistyksellisesti kehittynein osa.

1700-luvun lopulla ja erikoisesti 1800-luvun alussa joutuivat Eestissä kehittyvät kapitalistiset suhteet yhä enemmän sovit-
tamattomaan ristiriitaan feodaalisen maaorjuusjärjestelmän kanssa. Suuret talonpoikaislevottomuudet levisivät v. 1858 koko Pohjois-Eestiin.

1860—1880-luvuilla Eestissä heräsi kansallinen liike. Kansal-
isliikkeen huomattavin johtaja C. R. Jakobson syvensi kansan uskoa omiin voimiinsa ja taisteluintoa, kehottaen väestöä taisteluun Baltian saksalaisia moisionherroja vas-
taan.

Kapitalismin kehittyessä ruvettiin 1800-luvun jälkipuoliskolla ostamaan tiloja moisioilta. Talonpoikaisto jakaantui. Muodos-
tui maalaisköyhälistö, tilanherrojen ja kulakkien harjoittama riisto voimistui. Samanaikaisesti alkoi teollisuus kehittyä Eestissä. Perustettiin suuria tehtaita, jotka toimivat enimmäk-
seen maahantuodun raaka-aineen turvin. Tuotantonsa ne toimittivat koko Venäjän markkinoille. Tallinnasta, Nar-
vasta, Tartosta ja Pärnusta tuli suurimpia teollisuuskes-
kuksia.

Talouselämän nopeasti kehittyessä myös kulttuuri- ja sivistyselämä muuttui entistä intensiivisemmäksi. Merkkitapah-tuma oli Tarton Yliopiston uudelleen avaaminen v. 1802 (yliopisto perustettiin v. 1632, mutta se oli toistuvasti pitkät ajat suljettu) ja siitä muodostui Eestin kulttuuri- ja sivistyselämän keskus.

Teollisuustyöväestön keskittyminen kaupunkeihin ja riiston voimistuminen aiheuttivat Eestissä työväenliikkeen nousun. 1900-luvun alussa perustettiin Eestissä vallankumouksellisia kerhoja, marxilaiset aatteet levisivät yhä enemmän työläisten keskuuteen. Työväenliike alkoi saada Eestissä yhä järjestäytyneemmän leiman.

Vuosien 1905—1907 vallankumouksen aikoina Eestin työväestö taisteli yhdessä venäläisten työläisten kanssa kukistaakseen keisarivallan. V. 1917 Eestin työväestö osallistui yhdessä Pietarin työläisten kanssa erittäin innokkaasti Lokakuun suureen sosialistiseen vallankumoukseen. Lokakuun 26. päivänä (marraskuun 8. p:nä) neuvostovalta pääsi Eestissä voitolle.

Helmikuussa 1918 Saksan imperialistiset joukot miehittivät Eestin alueen. Mutta työtätekevät jatkoivat taistelua neuvostovallan puolesta. Miehittäjien lähdettyä maastamme julistettiin Narvassa perustetuksi Eestin neuvostotasavalta (Eestin työväestön kommuuni). Sitkeän taistelun tuloksena saatettiin taas suurella osalla Eestin aluetta voimaan neuvostovalta.

Mutta kansainvälisen vastavallankumouksen yhdistyneiden voimien tukemana onnistui paikallisen porvariston saattaa Eestissä voimaan porvarillis-nationalistinen diktatuuri. Suurteollisuus, joka ulkolaisilla markkinoilla ei pystynyt kilpailemaan imperialististen suurvaltojen kanssa, rappeutui. Eestistä tuli imperialistisille suurvalloille ruokatarpeita, puolivalmisteita ja maataloustuotteita toimittava maa. Eestissä oli vakituista työttömyyttä, minkä seurauksena työntekijöiden maastamuutto voimistui.

Porvarivallan vaikeissa olosuhteissa työväestö kävi sitkeätä taistelua maansa vapauttamiseksi. Tässä taistelussa, jonka merkittävimpiä vaiheita oli aseellinen kansannousu Tallinnassa joulukuun 1. päivänä v. 1924, menehtyi paljon eestin kansan parhaita poikia ja tyttäriä.

Työntekijöiden taistelu tuotti kuitenkin hedelmää. Eestin kommunistisen puolueen johdolla toteutettiin v. 1940 sosialistinen vallankumous. Neuvostovallan palauttamisen yhteydessä aloitettiin suuret sosiaaliset ja taloudelliset uudistukset.

VALTIOJÄRJESTYS

Silmälläpitäen keskinäisapua taloudellisella, poliittisella ja maanpuolustuksen alalla Eestin Sosialistinen Neuvostotasavalta liittyi vapaaehtoisesti tasa-arvoisten sosialististen neuvostotasavaltojen joukkoon.

Neuvostoliiton korkein valtiovallan elin on SNT Liiton Korkein Neuvosto, joka valitaan neljäksi vuodeksi yleisen, yhtäläisen ja välittömän äänioikeuden pohjalla salaisessa äänestyksessä kaikkien vaalipäivään mennessä 18 vuotta täyttäneiden Neuvostoliiton kansalaisten toimesta. Jokainen Neuvosto-Eestin kansalainen on samalla Neuvostoliiton kansalainen. Neuvostoliiton Korkein Neuvosto käsittää kaksi tasa-arvoista kamaria — Liittoneuvoston ja Kansallisuuksien Neuvoston. Tällainen rakenne turvaa parhaiten Neuvostoliiton kaikkien kansalaisten yhteisten etujen ja myös kaikkien Neuvostoliitossa asuvien eri kansallisuuksien etujen puolustamisen, koska Kansallisuuksien Neuvostoon valitaan joka liittotasavallasta 32 edustajaa ja Liittoneuvostoon yksi edustaja kutakin 300 000 asukasta kohden. Neuvostoliiton liittovaltion jäsenenä on liittotasavalloilla monia erikoisoikeuksia. Näiden oikeuksien pohjalla Neuvosto-Eestin Korkeimman Neuvoston puhemiehistön puheenjohtaja (Neuvosto-Eestin presidentti) on samalla myös SNT Liiton Korkeimman Neuvoston varapuheenjohtaja (Neuvostoliiton varapresidentti).

SNT Liiton Korkein Neuvosto valitsee keskuudestaan Korkeimman Neuvoston Puhemiehistön, joka on tilitysvelvollinen Neuvostoliiton Korkeimmalle Neuvostolle ja kollegiaalisena elimenä on Korkeimman Neuvoston istuntojen väliaikoina korkein valtiovallan elin.

SNT Liiton korkein valtion hallintoelin on Ministerineuvosto, jonka muodostaa SNT Liiton Korkein Neuvosto ja jolle se on myös tilitysvelvollinen.

SNT Liiton korkeimman valtiovallan elimen tehtävät on määritelty Neuvostoliiton perustuslain 14. §-ssä. Niitä valtiovalan tehtäviä, joita edellämainitussa pykälässä ei ole määritelty, täyttää Eestin Sosialistinen Neuvostotasavalta itsenäisesti, säilyttämällä täydellisen suvereenisuutensa.

Eestin Neuvostotasavallan korkein valtiovallan elin on Korkein Neuvosto, jonka Neuvosto-Eestin kansalaiset valitsevat neljäksi vuodeksi edustusnormin mukaan: yksi edustaja jokaista 10 000 asukasta kohden. Nykyisin tasavallassa on 178 Eestin SNT:n Korkeimman Neuvoston edustajaa. Eestin Korkeimmalla Neuvostolla on kaikki oikeudet, jotka Neuvosto-Eestin perustuslain 13. ja 19. §-n pohjalla on annettu Eestin SNT:lle, ellei niitä ole annettu Neuvosto-Eestin Korkeimman Neuvoston Puhemiehistön tai sellaisten valtion hallintoelinten, kuin Neuvosto-Eestin Ministerineuvoston, ministeriöiden tai muiden keskusvirastojen toimipiiriin, jotka ovat tilitysvelvollisia Neuvosto-Eestin Korkeimmalle Neuvostolle.

Eestin SNT:n hallituksen — Ministerineuvoston — muodostaa Eestin SNT:n Korkein Neuvosto. Eestin Ministerineuvoston puheenjohtaja on SNT Liiton Ministerineuvoston jäsen.

Paikallisia valtiovallan elimiä ovat Neuvosto-Eestissä, samoin kuin koko Neuvostoliitossakin, piirien, kaupunkien, kauppaloiden ja kylien työtätekevien edustajien neuvostot, jotka valitaan kahdeksi vuodeksi yleisen, yhtäläisen ja välittömän äänioikeuden pohjalla salaisessa äänestyksessä. Tasavallassa on yhteensä 314 paikallista työtätekevien edustajien neuvostoa. Maaliskuun 21. päivänä v. 1965 pidetyissä vaaleissa Neuvosto-Eestin väestö valitsi niihin 11 945 edustajaa.

Kaikki paikallisneuvostot toimivat istuntokausittain. Ne johtavat alueellaan sivistyksellistä, poliittista ja taloudellista työtä, laativat ja hyväksyvät paikallisen tulo- ja menoarvion, ohjaavat alaisuuteensa kuuluvien hallintoelinten toimintaa, suojelevat valtion järjestystä, edistävät maan puolustusvalmiuden lujittamista, varmistavat laintäytön ja kansalaisten oikeuksien suojelemisen. Paikallisneuvostot muodostavat kes-

Eesti SNTn Korkeimman Neuvoston istunto

kuudesta toimeenpanevat komiteat, jotka organisoivat paikallisneuvostojen päätösten toteuttamisen ja ratkaisevat erikoisesti niiden toimipiiriin annettuja paikallisen merkityksen omaavia kysymyksiä.

Oikeusjärjestelmä muodostaa osan yleisestä valtiojärjestelmästä. SNT Liiton kaikki tuomioistuimet ovat kollegiaalisia ja ne valitaan joko välittömästi kansan tai edustuselinten toimesta. SNT Liiton korkein oikeuselin on SNT Liiton Korkein

16 Tuomioistuin, joka valvoo kaikkien tuomioistuinten toiminnat.

taa. SNT Liiton Korkein Tuomioistuin valitaan SNT Liiton Korkeimman Neuvoston toimesta viideksi vuodeksi. Neuvosto-Eestin korkein oikeuselin on Neuvosto-Eestin Korkein Tuomioistuin, jonka tasavallan korkein neuvosto valitsee yhtä pitkäksi ajaksi. Eestin Korkeimman Tuomioistuimen puheenjohtaja on samalla SNT Liiton Korkeimman Tuomioistuimen jäsen. Piirien (kaupunkien) asukkaat valitsevat välittömästi piirien (kaupunkien) kansantuomioistuinten kansantuomarit viideksi vuodeksi yleisen, yhtäläisen ja välittömän äänioikeuden pohjalla salaisessa äänestyksessä. Kansantuomioistuinten lautamiehet valitaan kahdeksi vuodeksi tuotantolaitoksittain ja virastottain työläisten ja virkailijoiden yleiskokouksissa, kolhooseittain kolhoosilaisten yleiskokouksissa, valtioneuvostoin työläisten ja toimitsijoiden yleiskokouksissa, sotilasosastoittain sotilaiden yleiskokouksissa ja myös asuinpaikottain valitsijoiden yleiskokouksissa. Kaikki SNT Liiton ensimmäisen asteen tuomioistuimet koostuvat yhdestä tuomarista (puhemies) ja kahdesta lautamiehestä. Tuomarit ja lautamiehet ovat tuomioita langettaessaan riippumattomia ja vain lainalaisia. Perustuslaki turvaa Neuvostoliiton tuomioistuimissa syytetylle puolustusasianajajan.

Perustuslaissa on korkein valvonta lakien täsmällisestä ja tarkasta täytöstä asetettu SNT Liiton yleiselle syyttäjälle (prokuraattorille), jonka Neuvostoliiton Korkein Neuvosto määrittää virkaansa. Meidän tasavallassamme Neuvostoliiton yleinen syyttäjä täyttää tätä tehtävää välittömästi sekä myös hänen alaisuuteensa kuuluvan Neuvosto-Eestin yleisen syyttäjän ja muiden syyttäjien välityksellä.

TEOLLISUUS

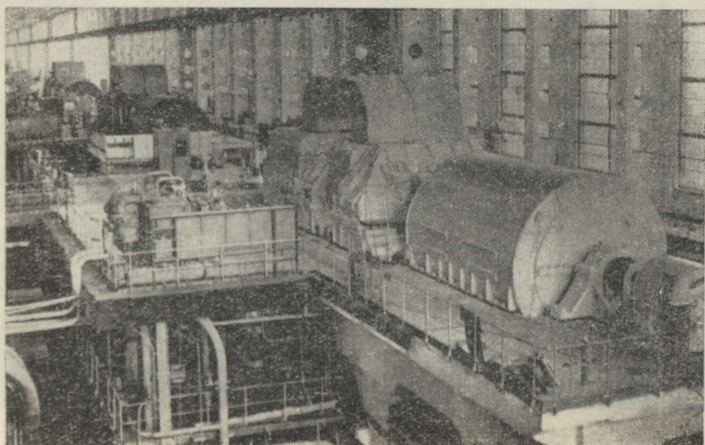
Neuvosto-Eestin kansantalous on neljännesvuosisadan aikana kehittynyt sosialistista tietä. Tasavallan kansantalouden kehitys ei kuitenkaan ollut alkuaikoina vakaata, sillä olihan se joutunut kokemaan Toisen maailmansodan suunnattomat vaikeudet ja fasistimiehityksen ankaran ikeen. Teollisuuden kärsimistä vakavista tappioista on todisteena sekin, että v. 1945 kokonaistuotannon volyyymi oli 27% pienempi kuin v. 1940. Kaikista vahingoista huolimatta tasavallan teollisuuden tuotantovolyymi ylittää kuitenkin nykyisin vähintään 18-kertaisesti vuoden 1940 ja noin 23-kertaisesti vuoden 1913 lukemat. Teollisuuden tuotantovolyymien näin nopea kasvu oli mahdollista vain sosialistisen talousjärjestelmän olosuhteissa, muiden liittotasavaltojen pyyteettömän avun ja tasavallan työntekijöiden uutteran työn ansiosta.

Vv. 1959—1965 oli tasavallan teollisuuden kehitys erittäin nopeata. Tarkoitus oli lisätä teollisuuden tuotantoa vuoden 1965 loppuun mennessä 1,8-kertaiseksi. Todellisuudessa teollisuustuotanto oli suurentunut v. 1965 2-kertaiseksi. Teollisuustuotannon kasvu rahassa laskettuna ei kuitenkaan kuvaa niitä suuria muutoksia, joita 25 vuoden aikana on tapahtunut tasavallan teollisuuden rakenteessa, eikä myöskään ilmaise, mil-

lasiin tuloksiin tasavallan teollisuus on päässyt tärkeimpien hyödykkeiden tuotannossa niin Neuvostoliiton kuin koko maailmankin mittakaavassa. Näiden kysymysten selvittämiseksi on tarkkailtava erikseen tasavallan teollisuuden tärkeimpiä aloja ja niiden tuotantotasoa.

Voimatalouden kehittämisessä Neuvostoliiton perustehtävänä on suuriin voimajärjestelmiin kuuluvien lämpövoimalaitosten kokonaistehon lisääminen rakentamalla polttoaineen tuotantoalueille pääasiassa suuria voimalaitoksia. Eräs tällainen polttoainealue on Neuvosto-Eesti, missä jo vuosia tuotetaan 66—68 % koko Neuvostoliiton palvakivituotannosta. Vuonna 1957 alettiinkin Narvan kaupungin lähistölle rakentaa Baltian lämpövoimalaitosta. Vuoden 1965 lopulla voimalaitos saavutti suunnitellun tehonsa — 1625 megawattia. Baltian voimalaitoksen asteittaista valmistusta vastaavasti tuotettiin jo v. 1964 tasavallassamme yli 7 miljardia kWh sähkövoimaa, mikä ylitti vuoden 1940 tuotannon 37-kertaisesti. Samana vuonna tuotettiin Neuvosto-Eestissä kutakin asukasta kohden sähköenergiaa 5400 kWh ja Neuvostoliitossa kokonaisuudessaan hieman yli 2200 kWh. Sähköenergian tuotanto asukasta kohden (2552 kWh) oli jo v. 1961 Neuvosto-Eestissä suurempi kuin Saksan Liittotasavallassa (2295 kWh) ja jäi vain hieman jälkeen Englannista (2764 kWh). Sähköenergian tuotanto ylitti

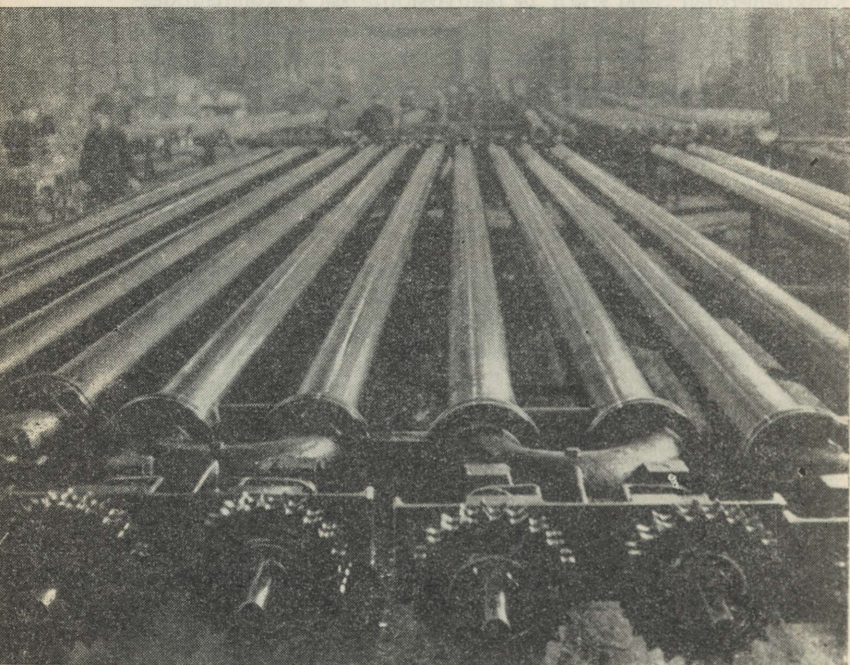
Baltian lämpövoimalaitoksen konesali

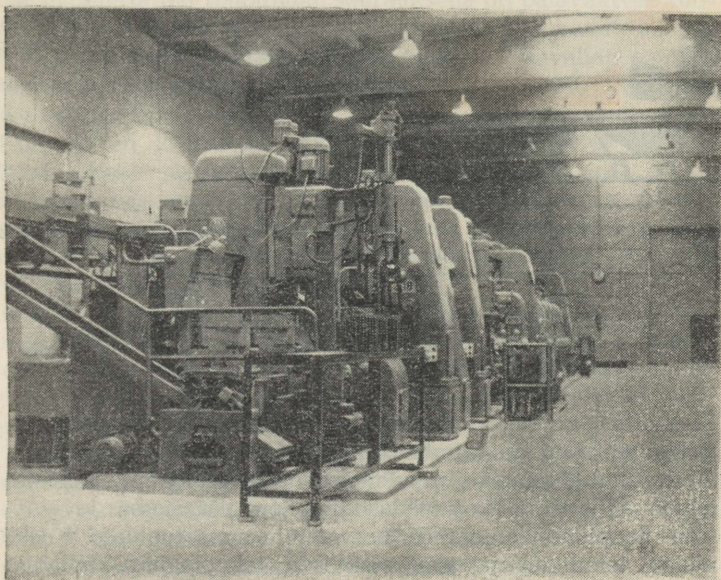

piankin Neuvosto-Eestin kansantalouden tarpeet ja tasavaltamme alkoikin toimittaa sähköä myös naapuritasavalloille. Vuonna 1964 ruvettiin tasavallassamme rakentamaan toista voimajättiläistä, uutta Baltian lämpövoimalaitosta, jonka asteittaisella käyttöönotolla sähköenergian tuotanto kohosi lopulta Neuvosto-Eestissä 18 miljardiin kWh:iin vuodessa. Tasavaltamme kansantalouden, kaupunkien ja maaseudun pysyvää sähköllä varustamista varten rakennetaan uusia korkeajännite- ja sähkölinjoja sekä muuntaja-asemia.

Seitsenvuotiskausi oli Neuvosto-Eestin koneenrakennus- ja metalliteollisuudelle tuotannon nopean kasvun ja uuden tekniikan käyttöönsoveltamisen ohella tuotannon organisoinnin jatkuvan täydellistämisen aikaa. Tuotannon keskityksen ohella suoritettiin myös laajaa tuotannon spesialisointia.

Tallinnan konetehtaalla valmistettavia kristallisaattoreita

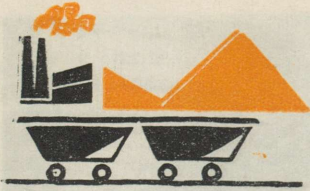
Automaattinen konelinja *Volta*-tehtaalla

Tämän seurauksena yhä useammat tehtaat siirtyivät massa- ja suursarjatuotantoon. Kansantalouden kasvavien tarpeiden tyydyttämiseksi tuotevalikoima laajenee vuosi vuodelta.

Tasavallan rakennus- ja metalliteollisuudessa kiinnitetään ensisijaista huomiota sähkötekniseen teollisuuteen, joka muodostaakin koko Neuvostoliiton sähköistämisen tärkeimmän teknisen perustan.

Volta-tehdas valmisti jo v. 1965 258 000 vaihtovirtasähkömoottoria teholtaan 0,25—100 kW. Yleisliittolaisesta tuotannosta muodosti tehtaan tuotanto lähes 18%. Vuonna 1940 *Volta*-tehdas valmisti kansantaloudelle ainoastaan 1100 sähkömoottoria. 25 vuodessa on niiden tuotanto siis lisääntynyt 235-kertaiseksi.

M. I. Kalininille nimetty Tallinnan elohopeatasasuuntaaja-tehdas tuottaa muuntajia ja elohopeatasasuuntaajia. Tehtaan tuotannon suurimpia kuluttajia ovat Novotšerkasskin sähköveturitehdas ja Riian vaunutehdas.

PALAVAKIVITUOTANTO
vv. 1940—1965

(miljoonina tonneina)

1940	1945	1950	1958	1964	1965
1,9	0,9	3,5	9,0	14,7	15,8

Tasavallan kojeteollisuudelle on leimaa antavaa detaljien tarkka mekaaninen valmistus, mutkikkaita laitteita ja ammatitaitoista työvoimaa kysyvien kojeiden asentaminen. Kojetehtaissa (Tarton kojetehdas jm.) on pääasiassa levinnyt suur- ja piensarjatuotanto, harvemmin massatuotanto. Koska uuden tekniikan ja progressiivisen teknologian käyttöönotto vaatii yhä täydellisempiä kojeita sekä automatiovälineitä, on kojeteollisuuden perustehtävänä manööverikykyisen tuotantoprosessin järjestäminen, joka suo mahdollisuuden nopeasti siirtyä uusityyppisten kojeiden ja automatiovälineiden tuotantoon.

Neuvostoliiton kommunistisen puolueen ohjelmassa tähdennetään, että «koko kansantalouden teknisessä uudelleenvarustamisessa on ensiarvoisen tärkeä merkitys koneenrakennusteollisuuden kehittämisen, automaattilinjalaitteiden ja automaattikoneiden, automatiikan, telemekaniikan ja elektronikan välineiden sekä tarkkuuskojeiden tuotannon jouduttamisella kaikin keinoin. Tämä pääsuunta määrittelee myös Neuvosto-Eestin koneenrakennus- ja metalliteollisuuden kehitystien.

Neuvosto-Eestissä löytyy paljon paikallista polttoainetta — palavakiveä ja polttoturvetta. Palavakiven geologiset varastot arvioidaan lähes 8,7 miljardiksi tonniksi ja polttoturpeen varastot (kosteuspitoisuus 33%) 1,3 miljardiksi tonniksi. Palavakivikerrostumia syvenmällä esiintyy diktyoneemaliuskakiveä, jota niinkään voidaan käyttää polttoaineena, mutta jota alhaisen polttoarvonsa vuoksi ei nykyisin louhita.

Palavakiven louhinta muodostaa Neuvosto-Eestin tärkeimmän teollisuuden alan.

Natsimiehittäjien tuhotöiden seurauksena oli palavakiven tuotanto v. 1945 53% pienempi kuin v. 1940. Seuraavat vuodet toivat kuitenkin perinpohjaisen murroksen tasavallan palavakiviteollisuuteen, ja sodanedellinen taso ylitettiin v. 1965 8,4-kertaisesti.

Palavakiven louhinnan jatkuva kehittäminen liittyy välittömästi voima- ja palavakivikemianteollisuuteen.

Nopeasti kasvavan energiateollisuuden riittäväksi varustamiseksi kaloripitoisuudeltaan heikommalla palavakivellä on teknisesti ja taloudellisesti tarkoituksenmukaisinta kehittää palavakiven louhintaa avolouhoksissa.

Palavakivikemianteollisuuden ja muiden kuluttajien tarvitsemaa hyvin kaloripitoista palavakiveä on teknisesti ja taloudellisesti järkipäisintä louhia kaivoksissa ja sittemmin rikastaa se. Palavakiven avolouhintaa vaikeuttavat tietyissä määrin geologiset ja luonnonolosuhteet.

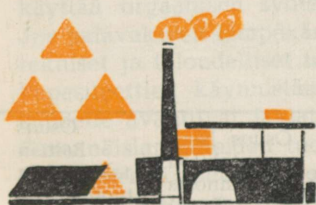
Turveteollisuutta kehitetään tasavallassamme kolmeen perusuuntaan: a) turvebriketin valmistus jyrshinturpeesta kunnallisiin ja muihin käyttötarkoituksiin; b) turveammoniakkilannoitteen ja turvepehkun tuotanto maatalouden tarpeiksi; c) lämmöneristyslevyjen tuotanto rakennustarpeiksi.

Turvebriketin tuotannon lisäys vaikuttaa luonnollisesti polttoturpeen tuotannon supistumiseen. Tootsin turvetehtaan tuotantokapasiteetin suurentamisen ohella viedään päätökseen Orun brikkitehtaan rakennustyöt. Sen ensimmäinen vaihe käynnistettiin v. 1964.

Polttoaineteollisuuden ohella esittää raskaassa teollisuudessa merkittävää osaa halpaan paikalliseen raaka-aineeseen perus-

TURVEBRIKETIN TUOTANTO vv. 1940—1965

(tuhansina tonneina)

Tuotteen nimitys	1940	1945	1950	1961	1965
Turvebriketti	33	22	55	111	178

tuva kemianteollisuus. Neuvosto-Eestissä muodostavat palavakivi- ja fosforiittiesiintymät tällaisen raaka-ainelähteen. Palavakiven lämpökäsittelyssä saadaan palavakiviöljyä, palavakivikaasua, uuttausliuotetta ja palavakivikoksia. Kolme ensinmainittua käytetään palavakivikemianteollisuudessa perusraaka-aineina.

Huomioonottaen sen, että palavakivikemianteollisuuden valmistajien tuotantokustannukset ylittivät voimassaolevan teknologisen kaavan yhteydessä moninkertaisesti samanlaisten öljynjalostus- ja koksikemianteollisuuden tuotteiden tuotantokustannukset, on palavakivikemianteollisuuden perustehtävänä uuden, taloudellisen teknologisen kaavan laatiminen ja toteuttaminen. Tätä ongelmaa tutkivat useat suunnittelu- ja tieteelliset tutkimuslaitokset. Uuden menetelmän olemus on siinä, että palavakiven uuttamiseen tarvittava lämpö saadaan sekoittamalla palavakivi kiinteään lämmönkantajaan, jona käytetään palavakivituhkaa. Uuttausgeneraattoreissa sekä tunneli- ja kammiouneissa tapahtuvasta palavakiven lämpöhienonnuksesta poikkeavasti käytetään kiinteän lämmönkantajien yhteydessä hienorakeista palavakiveä, minkä seurauksena uuttamiseen tarvittava aika lyhenee tuntuvasti ja jalostusprosessin intensiivisyys suurenee. Kokeiden tulokset vah-

**KIVENNÄISLANNOTTEIDEN
TUOTANTO NEUVOSTOLIITTOSSA
JA BALTIAN TALOUSPIIRISSÄ
v. 1964**

(tuhansissa tonneissa)

	Tuotanto	Osuus Neuvostoliiton tuotannosta (%-na)	Osuus Baltian talouspiirin tuotannosta (%-na)
Neuvostoliitto tästä:	25 600	100,0	
Baltian talouspiiri tästä:	1 107	4,3	100,0
Neuvosto-Eesti	774	3,0	70,0
Neuvosto-Latvia	333	1,3	30,0

TÄRKEIMPIEN
RAKENNUSTARVIKKEIDEN
TUOTANTO vv. 1940—1965

Rakennustarpeen nimitys	Mitta- yksikkö	1940	1950	1960	1965
Sementti	tuh. tn.	70,9	90,6	101,0	675,0
Asennettavat rauta- betonielementit ja -detaljit	tuh. m ³	—	—	193,9	340,0
Suuret betoni- ja silikaltsiitti- seinälevyt	milj. tiileinä	—	—	10,6	16,2
Ikkunalasi	tuh. m ²	602	470	1800	1915
Eterniitti	milj. levyinä	—	—	—	44,1

vistavat uuden menetelmän tehokkuuden, verrattuna palavakiven lämpökäsittelyn tähänastisiin menetelmiin. Palavakiviöljyn tuotanto on melkein suoraan verrannollinen tunneliuunien öljyntuotantoon, mutta samanaikaisesti saatava kaloripitoinen kaasu sisältää sellaisen määrän kyllästymättömiä hiilivetyjä etyleeniä, propyyliä ja butyyliä, että niitä voidaan käyttää orgaanisen synteessin teollisuudessa raaka-aineena. Jos palavakiven lämpökäsittelyn kokeilunalaisen menetelmän tekniset ja taloudelliset tulokset oikeuttavat uusien tuotantokapasiteettien käynnistämisen, niin tasavallan kemianteollisuudelle avautuvat laajat kehitysnäköalat.

Kivennäislannoitteiden tuotannossa on Neuvosto-Eesti Baltian talouspiirissä johtavalla sijalla.

Intensiivinen maanviljelyksen kehittäminen Neuvostoliiton luoteisosassa edellyttää kivennäislannotetuotannon nopeata kehittämistä Neuvosto-Eestissä sekä siirtymistä uusiin kivennäislannoitteisiin — säilötyihin ja yhdistelmälannoitteisiin. Ravintoelementtien määrän lisääminen lannoitteissa tuo todellisuudessa tehtaan peltoa lähemmäksi, sillä lannoitteiden kuljetus-, varastointi- ja kylvökustannukset pienenevät samoin kuin turhat kuljetuksetkin.

**METSÄ-, PUU- JA
PAPERITEOLLISUUDEN
TUOTANTO vv. 1940—1964**

Valmisteen nimitys	Mitta- yksikkö	1940	1958	1962	1963	1964
Puunhakkuu	tuh. k-m ³	1348	2615	1684	1583	2000
Sahatavara	tuh. k-m ³	317	822	770	752	752
Vaneeri	tuh. k-m ³	16,6	17,9	26,7	27,0	27,9
Selluloosa	tuh. tn.	101,8	93,6	105,5	107,3	109,7
Paperi	tuh. tn.	21,6	88,8	98,9	98,7	101,3
Pahvi	tuh. tn.	1,0	4,5	8,0	8,6	8,3
Lastulevyt	tuh. m ³	—	—	3,0	7,5	11,4
Kuitulevyt	tuh. m ²	—	—	40	387	704

Kemianteollisuuden edistäminen nopeuttaa kansantalouden johtavien alojen kemiallistamista. Kemianteollisuuden nopeutettu kehittäminen on kommunismin aineellis-teknisen perustan luomisessa eräs tärkeimmistä tehtävistä. Neuvosto-Eestin kemianteollisuudella on niinkään kansantaloudellisesti merkittäviä tehtäviä, joiden ratkaisemisesta riippuu tasavallan kemianteollisuuden tulevaisuus ja sen merkitys yleisliittolaisessa mittakaavassa.

Rakennustoiminnan jatkuva laajeneminen esittää yhä suurempia vaatimuksia rakennusaineteollisuudelle, jonka tasosta riippuu paljon rakennustöiden menestyminen. Rakennusaineteollisuuden kasvu kuvastaa kansantalouden kehittämisessä sekä työntekijöiden aineellisen hyvinvoinnin ja kulttuuritason kohottamisessa saavutettuja tuloksia.

Jotta selviydyttäisiin menestyksellisesti rakennustoiminnan asettamista tehtävistä, on rakennustöitä teollistettava ja koneellistettava siten, että talot ja rakennukset vain kootaan ja asennetaan tehdasvalmisteisista levyistä, elementeistä ja osista.

Metsä-, puunjalostus- ja paperiteollisuuden kehitys varmistetaan yksinomaan puutavaran järkipäisellä käytöllä ja ennenkaikkea puujätteen yhä laajemmalla hyväksikäytöllä teollisuuden raaka-aineena, sillä tasavallan metsävarat ovat melko rajoitettuja.

**TÄRKEIMPIEN KEVYEN
TEOLLISUUDEN VALMISTEIDEN
TUOTANTO vv. 1940—1965.**

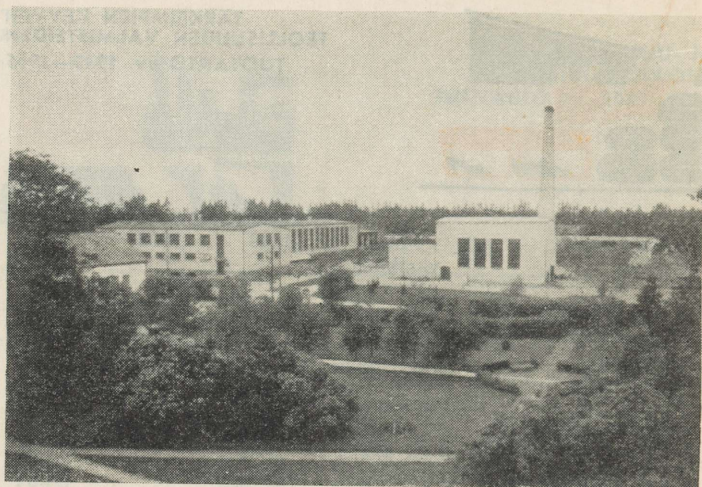
Valmisteen nimitys	Mitta- yksikkö	1940	1958	1965
Puuvillakangas	milj. m ²	...	99,5	127,1
Pellavakangas	milj. m ²	...	5,8	7,1
Villakangas	milj. m ²	...	4,2	5,0
Silkkikangas	milj. m ²	...	2,7	2,9
Sukat	milj. pareina	1,6	8,2	9,3
Trikooalusvaatteet	milj. kpl.	1,3	4,8	7,1
Trikooasusteet	milj. kpl.	0,2	1,0	2,4
Nahkajalkineet	milj. pareina	0,6	2,8	5,4

Raskaanteollisuuden ohella on kehitettävä myös kevyttä teollisuutta, jotta tyydytettäisiin käyttötarpeiden nopeasti kasvava kysyntä. Kevyen ja elintarviketeollisuuden kaikkien alojen nopean kehityksen ohella lisääntyy käyttötavaroiden osuus raskaanteollisuuden tehtaiden tuotannossa.

**TÄRKEIMPIEN
ELINTARVIKETEOLLISUUDEN
TUOTTEIDEN VALMISTUS
vv. 1940—1965.**

Valmisteen nimitys	Mitta- yksikkö	1940	1958	1965
Kalastus	tuh. tn.	23,0	58,0	178,1
Liha	tuh. tn.	16,7	29,2	62,5
Makkaravalmisteet	tuh. tn.	3,0	12,7	21,0
Voi	tuh. tn.	13,2	14,1	21,5
Maitovalmisteet (laskettuna maidossa)	tuh. tn.	...	95,3	179,8
Säilykkeet	milj. tölkkeinä	3,6	48,4	88,5
Konditoriotuotteet	tuh. tn.	3,9	14,9	27,9

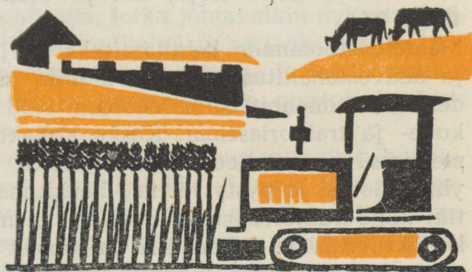

Eestin Osuustoimintaliiton Pöltsamaa maatalouskombinaatin säilyketehtäas.

Puuvilla- ja pellavakankaan, nahkajalkineiden ja voin tuotannossa sekä kalanpyynnissä asukasta kohden on Neuvosto-Eesti liittotasavaltojen joukossa ensimmäisellä sijalla. Säilykkeiden sekä kulttuuri- ja taloustarvikkeiden tuotannossa asukasta kohden on tasavalta toisella sijalla. Trikooasusteiden ja trikooalusvaatteiden tuotannossa asukasta kohden olemme vastaavasti kolmannella ja neljännellä sijalla.

Vaikkakin raskaanteollisuuden monen johtavan alan tuotantotaso on erittäin korkea, kehittyä tasavallassa nopeasti myös kevyt ja elintarviketeollisuus. Tämä osoittaa, että tuotantovälineitä ja käyttöhyödykkeitä valmistavia teollisuusaloja kehitetään oikeassa suhteessa.

MAATALOUS

Maataloushyödykkeiden tuotanto nojautuu Neuvosto-Eestissä teknisesti hyvin varustettuihin sosialistisiin suurtalouksiin — valtion- ja kollektiivitaloihin. Järjestöllisesti ja taloudellisesti valtiontilat ja kolhoosit ovat muuttuneet tavallaan suuriksi tuotantolaitoksiksi.

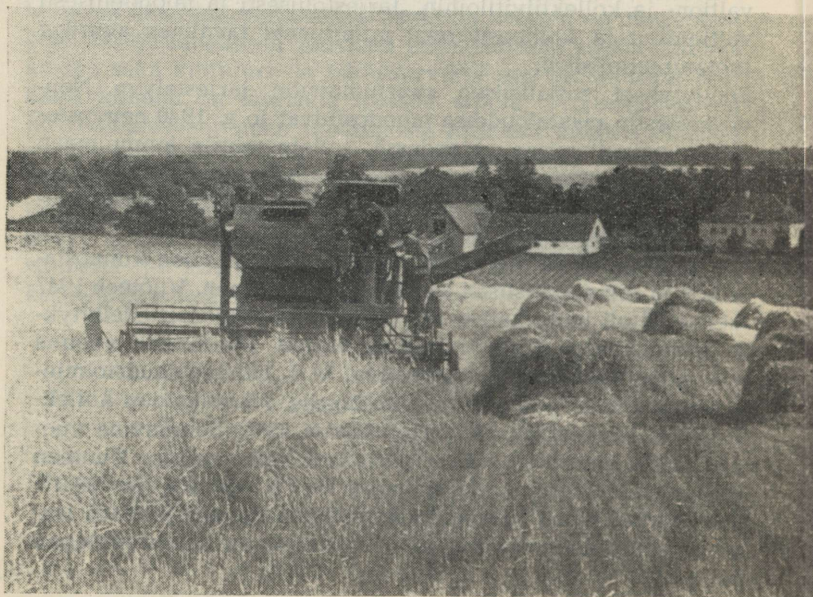
Edellytykset sosialistisen suurtuotannon järjestelyyn Neuvosto-Eestin maataloudessa muodostuivat jo v. 1940 neuvostovallan palauttamisen yhteydessä, jolloin tehtiin loppu maan yksityisomistuksesta. Sosialistisen jälleenrakennustyön keskeytti v. 1941 fasistinen miehitys, joka aiheutti myös maataloudelle suurta vahinkoa.

Heti Eestin alueen vapauduttua alkoi maatalouden kunnostaminen ja sen sosialistisen sektorin kehittäminen. Vuoteen 1947 mennessä oli luotu kaikki taloudelliset ja poliittiset edellytykset maatalouden kollektivisointia varten. Mainittuna vuonna tasavaltamme talonpojat perustivat V. I. Leninin osuustoimintasuunnitelman pohjalla viisi kolhoosia. Maatalouden kollektivisointi toteutettiin pääpiirteittäin v. 1949. Seuraavina vuosina liittyi suuri osa maanviljelijöistä kolhooseihin. Vuoteen 1953 mennessä oli kollektivisoitu 98,7% tiloista ja 99,9% kylvöalasta. Tämä vallankumouksellinen murros johdatti laajat yksityistalonpoikien joukot sosialistisen osuustoiminnan tielle.

Kollektivisoinnin yhteydessä luotiin edellytykset tasavallan maatalouden koneellistamiseen. Kollektivisoinnin jälkeen tapahtui kollektiivi- ja valtiontilojen määrässä muutoksia, koska tilojen järjestöllisen ja taloudellisen voimistamisen merkeissä osa kolhooseja liittyi, osa muutettiin valtiontiloiksi. Vuoden 1966 alussa oli tasavallassa 501 kolhoosia, niistä maataloudellisia tuotanto-osuuskuntia 469 ja kalastuskolhooseja 32, valtiontiloja (sovhooseja) 155 ja muita valtion omistamia tiloja 27.

Maataloustuotannon kehittämiseksi on NLKP:n keskuskomitea ja neuvostohallitus ryhtynyt moniin järjestöllisiin ja taloudellisiin toimenpiteisiin. Vuoteen 1958 auttoivat kolhooseja kone- ja traktoriasemat. Koska kollektiivitalat olivat siihen mennessä muuttuneet taloudellisesti kyllin hyvinvoiviksi yhteistiloiksi ja pystyivät itse hankkimaan koneita, järjestettiin kone-traktoriasemat uudelleen ja niiden koneet myytiin kollektiivitaloille. Täten maa ja koneet keskitettiin samoihin käsiin ja luotiin näin edellytykset tuotantovoimien parempaan

Rukiinleikkuu Jõgevan valtiontilalla

käyttöön. Otettiin käyttöön uusi suunnittelujärjestelmä, joka edisti tilan johtajien ja työntekijöiden aloitteellisuutta silmälläpitäen tuotantomahdollisuuksien parempaa käyttöä. Nykyisin tiloille ilmoitetaan, paljonko niiden tulee myydä valtiolle tuotteitaan, mutta tilat joutuvat itse ratkaisemaan, paljonko ja mitä viljaa kylvetään, kuinka maa käytetään ja paljonko pidetään karjaa. Tilojen avuksi lähetettiin entistä kyvykkäämpiä asiantuntijoita, jotka johtavatkin nykyisin kollektiivi- ja valtiontiloilla maanviljelyä ja karjanhoitoa. V. 1965 oli tasavaltamme kolhooseissa, sovhooseissa ja muilla valtion omistamilla tiloilla 5187 korkeakoulu- ja opistosivistyksen saanutta asiantuntijaa.

Erikoista huomiota on pantu maataloustuotteiden hankintahintojen määrittelyyn. Tässä kohden oli vuosi 1958 murroksellinen etappi, jolloin saatettiin voimaan uudet valtion hankintahinnat. Hyvin mutkikas moniasteinen hintajärjestelmä korvattiin yhtenäisillä hankintahinnoilla. Myöhemmin täsmennettiin monien maataloustuotteiden hankintahintoja edellytysten varmistamiseksi kollektiivi- ja valtiontiloille tuotannon jatkuvalle suurentamiselle. Maatalouden edistämiseksi täydellistettiin kolhooseissa ja sovhooseissa työntekijöiden palkkausjärjestelmää. Vuoteen 1959 maksettiin kolhoositalonpojille korvaus työstä ns. normipäivän pohjalla. Mainitusta vuodesta lähtien siirryttiin kolhooseissa työaikalaskentaan ja rahapalkan maksamiseen työpäivien pohjalla.

Kaikki tämä vahvasti kolhooseja organisatoorisesti ja taloudellisesti, kolhoositalonpoikien työ aktivoitui, työkuri parani ja ansiot kohosivat. Keskimääräinen päiväpalkka suureni vuonna 1965 3,70 ruplaan sen oltua v. 1953 tasavallan kolhooseissa 0,57 ruplaa.

V. 1964 hyväksyttiin laki eläkkeiden ja apurahojen maksamisesta kolhoosien jäsenille kolhoositalonpoikien keskus-sosiaalirahaston kustannuksella. V. 1965 sai lähes 49 500 kolhoosilaista tämän lain pohjalla eläkettä.

V. 1964 kuului maataloille maata 2,7 miljoonaa hehtaaria, siitä peltoa 1,9 miljoonaa ha ja metsää 0,6 miljoonaa ha. Tilojen käytössä olevasta maasta kuului v. 1964 kolhooseille 64,1%, sovhooseille ja muille valtion tiloille 33,3% sekä kolhoosilaisille, työläisille ja toimitsijoille puutarhapalstoina 2,6%. Kolhoosien tilan keskisuuruus oli v. 1964 2970 ha ja valtiontilojen 5420 ha, joista peltoa oli vastaavasti 2040 ja 3710 ha.

Luonnon- ja taloudellisista olosuhteista johtuen tasavallan maatalouden tärkeimpänä tuotantoalana on karjanhoito,

ennenkaikkea maitokarjan- ja pekonisikojen hoito. Lisäksi harjoitetaan vielä siipikarjan, lampaan-, turkiseläin- sekä mehiläishoitoa ja kaupallisista maaviljelysaloista viljan-, pel-lavan-, perunan- ja vihannesten viljelyä sekä puutarhanhoitoa.

Suurtuotantoon siirryttäessä kävi tarpeelliseksi luoda talouksissa suurtuotantoa vastaava aineellis-tekninen perusta. Oli rakennettava ajanmukaisia tuotantorakennuksia, hankittava tarvittavia koneita ja suoritettava laajoja maanparannustöitä. Vuosina 1946—1965 valtio sijoitti maatalouteen pääomia 580 miljoonaa ruplaa. Maatalouden investoinneista on 90,4% käytetty tuotannollisiin tarkoituksiin.

Vuosina 1946—1965 rakennettiin kolhooseissa, sovhooseissa ja muilla valtion tiloilla karjasuojia 319 100 nautaa, 748 400

**MAATALOUDESSA KÄYTETY
KONEIDEN JA VETOJUHTIEN
ENERGIA SEKÄ TRAKTORI-
JA KONEKANTA**

(vuoden lopulla)

	1939 1. VII	1950	1953	1958	1964
1. Voimanlähteitä yht. tuh. hv Siitä:	287	314	551	934	1556
mekaanisia voimanlähteitä vetojuhtia (mekaanisena vetovoimana laskettuna)	157	217	464	882	1529
2. Traktoreita:	130	97	87	52	27
a) kappaletta	1807	2905	4471	7040	11 615
b) laskettuna 15-hevos- voimaisina	1446	3884	7124	9922	16 459
Kuorma-autoja	685	1166	2737	5248	7194
Leikkuupuimureita	3	131	793	1558	2246
Leikkuusilppureita	—	—	—	197	1194
3. Käytetty sähköenergiaa maataloudessa milj. kWh	2,3	11,6	21,6	60,2	142

sikaa, 30 000 lammasta ja 1,9 miljoonaa lintua varten. Samanaikaisesti rakennettuihin viljavarastoihin voitiin sijoittaa viljaa 186 100 tonnia, rakennettiin paljon asuintaloja ja muita suojia. Tuotantorakennusten pystyttämiseen annetaan kolhoosille rakennuslainaa 20 vuodeksi.

Sosialististen suurtilojen perustaminen edellytti tasavallan maatalouden nopeata koneellistamista ja sähköistämistä, sillä suohan korkea tekninen taso mahdollisuuden lisätä maataloushyödykkeiden tuotantoa, suurentaa työntuottavuutta ja alentaa maataloushyödykkeiden tuotantokustannuksia.

Maataloudessa vallitsevaa tilannetta luonnehtivat energeettiset mahdollisuudet. Tasavallan maatalouden konekannan lisääminen ja töiden täydellinen koneellistaminen on välttämättömyyttä ennenkaikkea senvuoksi, että maataloudessa on suhteellisen vähän työvoimaa. V. 1964 oli yhtä työntekijää kohden laskettuna 13 hehtaaria maatalousmaata.

Tasavallan valtion- ja kollektiivitulojen käytössä on nykyisin ajanmukaista suurtuotantoon soveltuvaa tekniikkaa — traktoreita, erilaisia kytkettäviä koneistoja, leikkuupuimureita, kuorma-autoja ja muita koneita. V. 1945 oli tärkeimmistä maataloustöistä mekanisoitu vain 1,4%. Vuonna 1965 suoritettiin kaikki tärkeimmät työt kollektiivi- ja valtioneiloilla konevoimalla. Vuoden 1965 alussa oli tasavaltamme maataloudessa 11 615 traktoria (15-hevosvoimaisina laskettuna 16 495), 7194 kuorma-autoa, 2246 leikkuupuimuria, 1194 leikkuusilppuria ja paljon muita suurtuotannossa välttämättömiä koneita ja koneistoja.

15-hevosvoiman traktori kynti v. 1965 sovhooseissa ja kolhooseissa keskimäärin 304 hehtaaria maata ja leikkuupuimuri pui viljan 139 hehtaarin alueelta. Ajanmukaisen traktori- ja konekannan turvin suoritettiin mainittuna vuonna kollektiivi- ja valtioneiloilla kaikki muokkaustyöt ja koko viljan- kylvö konevoimin. Muut työt oli osittain koneistettu.

Sovhoosien ja kolhoosien konekanta suurenee vuosi vuodelta. Vuonna 1965 tasavallan maatalous sai lisää 1858 traktoria (laskettuna 15-hevosvoimaisina), 720 kuorma-autoa, 375 leikkuupuimuria, 74 leikkuusilppuria sekä paljon traktoreihin kytkettäviä laitteita: 1350 auraa, 2348 syvä-äestä, 795 kylvökonetta, 696 niittokonetta ja monia muita tarpeellisia koneita ja kojeistoja.

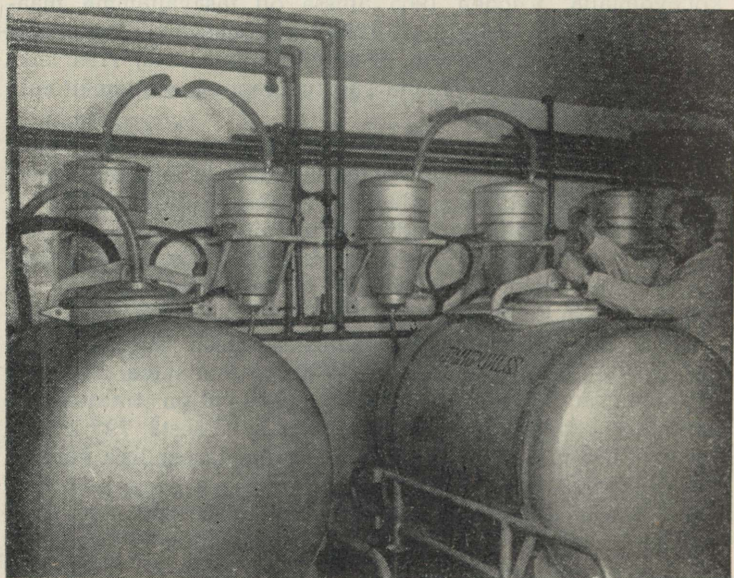
Tekniikan käyttöön on koulutettu vastaavaa työvoimaa. Kun v. 1950 kollektiivi- ja valtioneiloilla työskenteli 2198 koneellistajaa ja 634 autonkuljettajaa, niin v. 1964 oli traktorin-

leikkuupuimurin- ja autonkuljettajia kollektiivi- ja valtion-tiloilla 13 893, heistä koneellistajia 8997 ja autonkuljettajia 4896.

Maatalouden määrätietoisien sähköistämisen ansiosta kaikki tasavallan sovhoosit ja kolhoosit käyttivät v. 1964 sähköä. V. 1964 käytettiin maataloudessa sähköenergiaa 142 miljoonaa kWh. Vuoteen 1950 verrattuna on sähköenergian käyttö maataloudessa lisääntynyt 12,2-kertaisesti. V. 1940 käytettiin kylvömaan yhtä hehtaaria kohden sähköenergiaa 2,4 kWh, v. 1964 sitävastoin 183 kWh. Sähkömoottoreita oli v. 1939 maatalouden käytössä 230, mutta vuoden 1966 alussa oli kolhooseissa, sovhooseissa ja muilla valtion omistamilla tiloilla 47 353 sähkömoottoria, joiden teho oli 192 184 kilovattia.

Sähköä käytetään kollektiivi- ja valtiontiloilla moniin tuotantotarkoituksiin, yhteiskunnallisten rakennusten valaisemiseen sekä sovhoosien työntekijöiden ja kolhoosilaisten kotitaloudessa. Maatalouden kuluttamasta sähköstä menee kaksi kolmannesta tuotantotarpeisiin. Monet suuritöiset työt, ennen-

Ajanmukainen lypsykoneisto Sakun valtiontilalla

Viljelyskasvit

Kolhooseissa,
sovhooseissa ja
muilla valtion
omistamilla tiloilla

Vilja- ja palkokasvit	43,3
Siitä:	
syysviljaa	15,4
kevätiljaa ja palkokasveja	27,9
siitä	
palkokasveja	1,0
Pellava	0,7
Peruna	7,4
Vihannekset, juurikkaat	0,3
Rehukasvit yhteensä	48,3
Siitä:	
maissi	5,3
hybridilanttu, sokerijuurikas (rehuksi) jm.	
rehujuurikkaat	2,6
yksi- ja monivuotinen kylvöheinä	37,3

kaikkea karjanhoidossa, on sähköistetty. V. 1953 lypsettiin kolhooseissa 1% ja sovhooseissa 14% lehmistä koneilla, mutta v. 1965 käsitti konelypsy kolhooseissa 80% ja sovhooseissa 96% lehmien määrästä.

Suuri osa maanviljelyshyödykkeistä menee karjan tarpeiden tyydyttämiseen. Rehuperustan kehittäminen on kollektiivi- ja valtioneiloilla tapahtunut kolmea tietä: 1) intensiivisten viljelyskasvien kylvöalan laajentamisella, 2) kaikkien viljelyskasvien satoisuuden kohottamisella ja 3) liikakosteiden maidon kuivaamisella, suurtuotannossa tarvittavien peltomassivien muokkaamisella sekä kehnojen luonnonniittyjen viljelykseen otolla.

Heinävuoroviljelyjärjestelmän käyttöönotolla supistui kollektiivisoinnin jälkeen tiloilla viljanviljelysalve, mutta heinäkasvien kylvöala suureni. Vuodesta 1960 lähtien on kollektiivi- ja valtioneiloilla kiinnitetty suurta huomiota intensiiviseen viljelyjärjestelmään. Kylvökartassa suurennettiin vakokas-

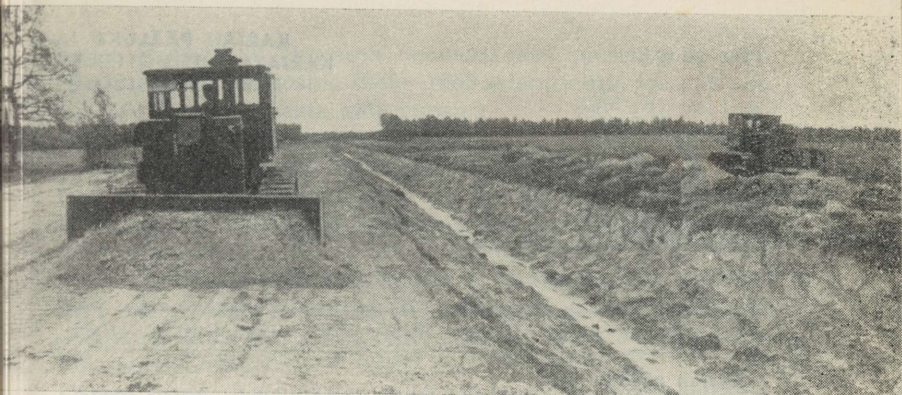
vien ja jyväviljan osuutta. Viljan kohdalla on erikoisesti laajentunut satoisimman rehuviljan — ohran kylvöala. V. 1965 oli ohraa kylvöstä 17%. Kylvölaidunmaan pinta-ala oli v. 1965 100 300 ha, ts. noin 0,5 ha lehmää kohden.

Koska lähes 40% tasavallan peltojen mullasta oli hapanta ja tarvitsi hyvien satojen saamiseksi kalkkiamista, niin onkin kiinnitetty suurta huomiota happamien multien selville saamiseen ja niiden kalkkiamiseen. Kaikkien tilojen pelloilla on määritelty mullan happamuus ja peltoja kalkitaan vastaavien karttojen pohjalla. Vv. 1955—1965 kalkittiin 140 800 hehtaaria happamia multamaita. 30% pelloista kaippaa vielä kalkkiamista.

Orgaanisten lannoitteiden osuus kasvaa jatkuvasti. V. 1950 annettiin valtion- ja kollektiivitulojen pelloille orgaanisia lannoitteita vain 3,1 miljoonaa tonnia, mutta v. 1965 6,4 miljoonaa tonnia. Samalla peltojen ja niittyjen lannottamiseen käytetään vuosi vuodelta yhä enemmän kivennäislannoitteita. Porvari-Eestissä käytettiin v. 1939 kivennäislannoitteita 82 500 tonnia. Kollektivisoinnin jälkeen on kivennäislannoitteiden käyttö jatkuvasti lisääntynyt. V. 1950 käytettiin mineraalilannoitteita 150 000 tonnia, v. 1958 ja 293 300 tonnia ja v. 1965 469 000 tonnia, josta typpilannoitteita oli 130 200 tonnia, kalilannoitteita 108 700 tonnia, fosforilannoitteita 227 800 tonnia ja hivenlannoitteita 2300 tonnia. Koska kivennäislannoitteet ovat halpoja, on niiden käyttö kannattavaa. V. 1939 käytettiin yhtä peltohehtaaria kohden kivennäislannoitteita 80 kiloa, mutta v. 1965 550 kiloa. Peltojen lannottamiseksi fosfori- ja kalitarvetta vastaavasti on kaikkien valtion- ja kollektiivitulojen pelloilla tehty mullan fosfori- ja kalipitoisuuden analyysjä ja tilat on varustettu lannotekartoilla.

Satoisuuden kohottamiseksi käytetään laajalti viljan peitusta ja rikkaruohojen herbisiittitorjuntaa. V. 1964 oli kylvösiemenestä peitattu 94%, herbisiittikäsiteltyä 54% kevätiljan ja 41,2% maissin kylvösiemenestä.

Satoisuuden kohottamisessa esittää laatusiemen tärkeätä osaa. Neuvosto-Eestin olosuhteisiin sopivia lajikkeita kehitetään Eestin maanviljelys- ja maanparannusinstituutin koetiloiilla. Sopivia kylvökasvien lajikkeita tutkitaan 12:lla lajien vertailukokeita suorittavan valtion verkkoon kuuluvalla lajienkehitysasemalla, joiden opastuksella eri piirejä varten kehitetään sopivia lajikkeita. Valtaosa eri piirejä varten kehitetyistä lajikkeista on peräisin Jõgevan lajienkehitysasemalta. Valtaosa kylvöstä suoritetaan laatusiemenellä. V. 1964 oli viljan

Maanparannustöitä

kylvösiemenestä laatusiementä 99%, pellavasta 99% ja perunasta 94%.

Valtion- ja kollektiivitilojen parempi koneilla varustaminen, maataloustekniikan taidokkaampi ja tarkoituksenmukaisempi käyttö, samoin kuin laatusiemenenkin, ovat kohottaneet kaikkien viljelyskasvien satoja. Ne ovat nykyisin paljon suurempia kuin ennen Toista maailmansotaa. Keskimääräinen hehtaarisato oli v. 1965 seuraava: viljaa 2,2 tn., perunaa 17 tn. ja rehujuurikkaita 43,2 tn.

Koska kaupallisten maanviljelysalojen — pellavan- ja vihanneviljelyn sekä puutarhanhoidon kehittämisen taloudelliset tulokset riippuvat suurissa määrin tuotannon laajuudesta tiloilla, niin onkin kiinnitetty suurta huomiota näiden tuotantoalojen keskittämiseen sellaisille alueille, joilla maaperä ja samoin taloudelliset olosuhteet luovat parhaat edellytykset satoisuuden kohottamiselle ja työvaiheiden koneellistamiselle. Keinokuidun tuotannon lisääntyessä pellavan osuus vähenee. Pellavalla on nykyisin huomattava merkitys Etelä-Eestin tiloilla ja sen viljely on keskittynyt raakapellavatehtaiden ympäristöön. Tallinnan, palavakivialueen ja Pärnun ympäristössä on 14 valtioneilaa, jotka vuodesta 1959 lähtien ovat erikoistuneet vihanneviljelyyn. Kaupalliselta kannalta merkittävää puutarhanhoitoa harjoitetaan laajalti Keski- ja Etelä-Eestissä, missä maaperä on siihen sopivinta. Valtion- ja kollektiivitiloilla on istutettu hedelmä- ja marjatarhoja 6500 ha,

KARJAN PÄÄLUKU JA
KARJATALOUSTUOTTEIDEN
KOKONAISTUOTOS

(kaikilla tiloilla)

	1940	1945	1950	1953	1958	1965
Karjan pääluke tuh.						
Nautoja	528,4	410,8	462,0	448,2	452,3	609,6
Siitä:						
Lehmiä	401,8	234,7	283,6	258,7	284,2	308,3
Sikoja	319,2	201,0	297,0	308,1	431,8	591,5
Lampaita, vuohia	325,3	250,6	274,4	242,0	260,2	175,0
Siipikarjaa	1500	2627	2464	2510
Maidon tuotos lehmää kohden vuodessa — kg.	1976	1706	1754	2097	2540	3077
Karjatalous- tuotteiden kokonaistuotos						
Maitoa tuh. tn.	781,6	393,3	508,0	552,7	734,0	953,7
Lihaa (elopaino) tuh. tn.	106,0	45,0	82,1	86,0	111,3	147,1
Munia — milj. kpl.	133,6	31,4	121,7	150,9	188,0	218,2
Villaa — tuh. tn.	0,9	0,5	0,6	0,5	0,6	0,4

siitä hedelmätarhoja 5700 ha. Hyvän laatusadon saamiseksi käytetään hedelmätarhoissa laajalti kasveja suojelevia kemikaaleja.

Tasavallan valtion-, kollektiivi- ja muiden tilojen maatalousmaasta — 1,9 miljoonasta hehtaarista — kaipasi maanparannusta lähes $\frac{2}{3}$. Maanparannustöissä on käytetty laajalti konevoimaa. V. 1951 perustettiin tätä tarkoitusta varten 6 maanparannusasemaa. V. 1960 oli tasavallassa 9 maanparannusasemaa. Eestin Maataloustekniikka nimisen yhtymän perustamisella lakkautettiin maanparannusasemat ja maanparannustöiden suorittaminen sovhooseissa ja kolhooseissa jätettiin yhtymän piiriosastojen tehtäväksi. Porvari-Eestissä oli maanparannustöissä käytössä vain neljä kaivinkonetta. V. 1965 oli maanparannustöitä tekemässä 738 kaivinkonetta, niistä yksikauhaisia 442 ja monikauhaisia 296, ja 1534 traktoria.

Viime vuosina on erikoisen huomattavasti suurentunut sala-
ojituksen osuus. Vuosina 1946—1965 salaajitettiin tasavallassa
167 000 hehtaaria maata, siitä vuosina 1959—1965 131 100 he-
htaaria eli 78%. Vähäntuottoisista luonnonniityistä on raivattu
kylvöniityiksi 153 900 hehtaaria, tämän yhteydessä kylvö-
heinämaiksi 106 500 hehtaaria ja kylvölaidunmaiksi 47 400
hehtaaria. V. 1950 oli kylvöheinämaiden pinta-ala vain
5700 hehtaaria.

Maanviljelyksen kokonaistuotoksen lisäämisellä ja sopivim-
man rehutyyppin kehittämällä on voitu suurentaa karjan
päälukua, kohottaa sen tuottavuutta ja lisätä karjanhoidon
kokonaistuotosta.

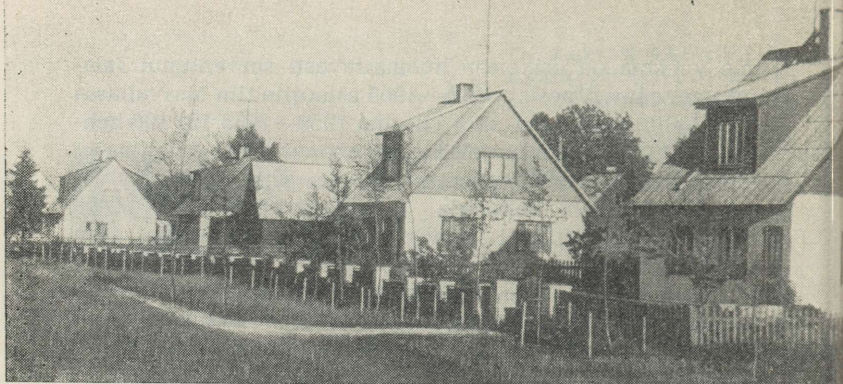
Karjan rotuominaisuuksien parantamisessa on hyviä tuloksia
tuottanut karjan tuottavuustarkkailun laajentaminen ja keino-
siemennyksen käyttöönotto. V. 1940 oli tarkkailun alaisena
16,3% lehmistä, v. 1964 sitävastoin 92% kollektiivi- ja valtion-
tilojen lehmistä. Arvokkaiden rotuominaisuuksien nopeaa
levittämistä silmälläpitäen on perustettu 8 keinosiemennys-
asemaa. V. 1964 keinosiemenettiin 76,6% lehmistä. Keski-
määräinen maidon tuotos lehmää kohden oli v. 1965 kaikilla
tiloilla 3077 kg.

Naudoista kehitetään eestin punaista ja mustankirjavaa kar-
jaa. Jossain määrin esiintyy myös eestiläistä maatiaisrotua.
Nautakarjan kokonaismäärästä on eestin punaista rotua val-
tiontiloilla 69% ja kolhooseissa 73%. Sikaroduista on levinnyt
eestin suuri valkoinen rotu ja eestiläinen luppakorvasika.

**VALTION
MAATALOUSTUOTTEIDEN
HANKINNAT KOLHOOSEISTA,
SOVHOOSEISTA JA MUILTA
VALTION OMISTAMILTA
TILOILTA**

Tuotteet	1950	1953	1958	1965
Maitoa — tuh. tn.	109,6	167,8	286,9	571,2
Lihaa (elopaino) — tuh. tn.	9,2	21,7	35,9	93,1
Munia — milj. kpl.	4,4	10,5	21,8	80,6
Viljaa — tuh. tn.	56,3	43,2	0,5	59,0
Perunoita — tuh. tn.	31,7	44,1	69,4	108,3
Vihanneksia — tuh. tn.	3,1	17,9	16,6	28,8

Kolhoosilaisten asuntoja Rakveren piirin Eduard Vildelle nim. kollektiivitalalla

Suurta valkoista rotua on valtiontiloilla 82% ja kollektiivitaloilla 70% sioista. Lampaista kasvatetaan puolihienovillaista eestiläistä tummapäistä ja eestiläistä valkopäistä lammasta. Lampaiden kokonaismäärästä on valtiontiloilla 73% ja kollektiivitaloilla 79% eestiläistä tummapäistä rotua. Siipikarjanhoito on keskittynyt pääasiassa kananhoitoon. Kaupunkien ja teollisuuskeskusten varustamiseksi siipikarjatuotteilla on rakennettu ja rakennetaan jatkuvasti uusia lintutehtaita.

Karjataloushyödykkeiden tuotannon ohella on tasavallan karjanhoidon tehtävänä myös myyntikarjan kasvattaminen, sillä olemassaoleva rotukarja luo tähän erinomaiset edellytykset. Eestin tieteellisen karjanhoitoinstituutin koetiloilla ja tarkistusasemilla selvitetään parhaita nauta-, sika- ja siipikarjaperheitä ja lajeja.

Valtion- ja kollektiivitalojen osuus karjatuotteiden määrän suurentamisessa kasvaa nopeata vauhtia. Vuoteen 1950 verrattuna tuotettiin vuonna 1965 niissä maitoa 2,7 kertaa, lihaa 4,1 ja munia 6,4 kertaa enemmän.

Sosialistisesta sektorista on tullut tärkein väestön ruokatarpeilla ja maatalouden raaka-aineilla varustaja.

Työn paremman järjestelyn, työvaiheiden koneellistamisen ja edistyksellisten työmenetelmien käyttöönoton ansiosta on valtion- ja kollektiivitaloilla pystytty yhtä työajan yksikköä samoin kuin yhtä työntekijää kohden tuottamaan paljon enemmän maataloushyödykkeitä kuin ennen. V. 1964 sosialistisen suurtuotannon olosuhteissa yksi maatalouden uuras-taja tuotti maataloushyödykkeitä yhdessä tunnissa 2,8 kertaa

enemmän kuin v. 1940 yksityistiloilla. Työntuottavuuden kohoaminen on saavutettu pääasiassa tuotantoprosessien koneellistamisen, viljelyskasvien satoisuuden ja karjan tuottavuuden suurenemisen kustannuksella.

Esitetyt numerotiedot luonnehtivat tasavaltaa kokonaisuudessaan. Parhaiden tilojen tuotantotaso kuitenkin on keskikeräistä tuntuvasti korkeampi.

Tarton piirin V. I. Leninille nimetyn valtiontilan kokonaispinta-ala on 3811 hehtaaria, siitä maatalousmaata 2624 hehtaaria. V. 1965 tuotettiin valtiontilalla maatalousmaan 100 hehtaaria kohden maitoa 101,9 tn. ja lihaa (elopainona) 32,6 tn. Vuoden 1966 alussa valtiontilalla oli 1913 nautaa, niistä 724 lehmää ja 4543 sikaa. Maidon tuotos lehmää kohden oli 3660 kg. Hehtaarisato: viljaa — 4,21 tn., perunoita — 27,8 tn., sokerijuurikasta (rehuksi) — 32,8 tn., hybriidilanttua — 81,7 tn., maissia (rehuksi) — 36,9 tn., peltoheinää — 43 tn. Tilalla on 46 traktoria (laskettuna 15-hevosvoimaisina), 4 leikkuupuimuria, 3 leikkuusilppuria, 20 kuorma-autoa, 177 sähkömoottoria. Työntekijöitä on valtiontilalla 471. Tila tuotti voittoa 667 084 ruplaa.

Rakveren piirin Vinnin maatalousopiston mallitilan kokonaispinta-ala on 5594 hehtaaria, siitä maatalousmaata 4511 hehtaaria. V. 1965 tuotettiin valtiontilalla maatalousmaan 100 hehtaaria kohden maitoa 72,9 tn. ja lihaa (elopainona) 16,8 tn. Vuoden 1966 alussa tilalla oli 2007 nautaa, niistä 860 lehmää, 3602 sikaa ja 1261 lintua. Keskimääräinen maidon tuotos lehmää kohden oli 3857 kg. Hehtaarisato: viljaa — 3,73 tn., perunoita — 22 tn., sokerijuurikasta (rehuksi) — 15 tn., hybriidilanttua — 80,7 tn., maissia (painerehuksi) — 18,9 tn., ja kylvöheinää — 3,59 tn. Tilalla on 61 traktoria (laskettuna 15-hevosvoimaisina), 9 leikkuupuimuria, 5 leikkuusilppuria, 28 kuorma-autoa, 216 sähkömoottoria. Valtiontilalla on 522 työntekijää. Tila tuotti voittoa 585 385 ruplaa.

Paiden piirin Estonia-kolhoosin kokonaispinta-ala on 4874 hehtaaria, siitä maatalousmaata 2898 hehtaaria. V. 1965 tuotettiin tällä tilalla maatalousmaan 100 hehtaaria kohden maitoa 80,6 tn. ja lihaa (elopainona) 11,2 tn. Vuoden 1966 alussa tilalla oli 1541 nautaa, niistä lehmiä 617, 1372 sikaa, 931 lintua. Maidon tuotos lehmää kohden oli 4609 kg. Hehtaarisato: viljaa — 3,35 tn., perunoita — 25,1 tn., hybriidilanttua — 64,2 tn., kylvöheinää — 4,2 tn. Tilalla on 42 traktoria (laskettuna 15-hevosvoimaisina), 8 leikkuupuimuria, 2 leikkuusilppuria, 19 kuorma-autoa ja 104 sähkömoottoria. Työkykyisiä

kolhoositalonpoikia on 267. Tilan rahatulot olivat 1 151 876 ruplaa. Kolhoositalonpoikien keskimääräinen palkka työpäivää kohden oli 6,18 ruplaa. Kolhoositalonpoikien käytössä on 0,6 hehtaarin suuruinen puutarhapalsta ja karjaa he voivat pitää kolhoosin sääntöjen edellyttämän määrän. V. 1964 valmistui tilalla muiden rakennusten ohella myös ajanmukainen koulutalo.

Rakveren piirin Ed. Vildelle nimitetyn kolhoosin kokonaispinta-ala on 3896 hehtaaria, siitä maatalousmaata 3152 hehtaaria. V. 1965 tuotettiin maatalousmaan 100 hehtaaria kohden maitoa 55 tn. ja lihaa (elopainona) 14,5 tn. Vuoden 1966 alussa oli tilalla 1154 nautaa, niistä 548 lehmää, sekä 2478 sikaa ja 2319 lintua. Kolhoosissa on hyvin kunnostettu turkiseläinfarmi, jossa vuoden vaihteessa oli 2557 turkiseläintä. Hehtaarisato: viljaa — 3,01 tn., perunoita — 19,1 tn., hybridi-lanttua — 78,7 tn., kylvöheinää — 2,84 tn. V. 1965 oli kolhoosin rahatulo 1 857 929 ruplaa. Kolhoosissa on rakennettu ajanmukaisia tuotantorakennuksia — koneellistetut navetat, sikala ja viljakuivaamo, puusepänverstas, konekorjaamo, jäädyttämö, vesitorni, klubi, suuri osa asutuksesta ja tilan sisäiset tiet. Tilalla on 42 traktoria (laskettuna 15-hevosvoimaisina), 6 leikkuupuimuria, 2 leikkuusilppuria, 27 autoa, 243 sähkömoottoria. Työkykyisiä kolhoositalonpoikia on 313. Kolhoositalonpoikien keskiansio työpäivää kohden oli 4,91 ruplaa. Enemmistö kolhoosin jäsenistä on luopunut omasta karjasta, koska he saavat kaiken tarvitsemansa kolhoosista. V. 1965 kolhoosi pystytti muistopatsaan Eduard Vildelle ja perusti Ed. Vilde-nimisen kirjallisuuspalkinnon, joka jaetaan vuosittain parhaasta maaseudun elämää käsittelevästä kirjasta.

Hyvistä tuloksista tasavallan maatalouden kehittämisessä on 2183 maatalouden uurastajalle myönnetty kunniamerkkejä ja mitaleita. 27 työntekijää on saanut sosialistisen työn sankarin arvonimen.

NKPN keskuskomitean istunnossa maaliskuussa 1965 käsiteltiin laajalti maatalouden jatkuvaan kehittämiseen liittyviä kysymyksiä. Tuotiin esiin maataloudessa ilmenneet puutteellisuudet ja virheet ja samalla viitotettiin keinot lujan talousperustan luomiseksi maataloudelle. Tämän mukaisesti voimitetaan maatalouden aineellista ja teknistä perustaa, lisätään tuntuvasti investointeja.

Vuosina 1966—1970 valtion investoinnit rakennustoiminnan laajentamiseen, tuotantorakennusten, asuntojen, lastenseimien

ja -tarhojen, kulttuurilaitosten, klubien ja muiden tarpeellisten suojien rakentamiseen suurenevat vuosittain keskimäärin kaksinkertaisiksi vuoteen 1963 verrattuna. Melkein yhtä paljon suurenevat investoinnit kollektiivitulojen rakennustoimintaan. Munatuotannon lisäämiseksi rakennetaan suuri lintutehdas Tamsaluun. Tallinnan lintutehdasta laajennetaan. Voimarehun valmistusta silmälläpitäen rakennetaan uusia voimarehutehtaita Keilaan ja Valgaan ja toimivia tehtaita uusitaan. Tämän ansiosta voidaan tuottaa vuodessa lähes 500 000 tonnia voimarehua.

Vuodesta 1965 lähtien valtio kustantaa kaikki maanparannustyöt tarpeen nostosta happamien multien kalkkiamiseen. Tämä on suurena apuna kolhooseille, sillä yksistään v. 1964 kolhoosit käyttivät maanparannustoihin 4,5 miljoonaa ruplaa. Vuosina 1966—1970 aiotaan tasavallassa kuivata 240 000 hehtaaria maata, siitä salaojitetaan 210 000 hehtaaria. Tämän lisäksi aiotaan puhdistaa vesaikosta ja kivistä 350 000 hehtaaria sellaista maata, joka ei kaipaa kuivausta. Seuraavina vuosina tulee vielä kuivattaa maata 800 000 hehtaaria ja huoltotöitä on suoritettava 250 000 hehtaarin alueella. Maanparannustöiden suorittamiseksi lisätään maanparannuskoneiden määrää, salaojaputkien ja maanparannustöissä tarvittavien rautabetonielementtien tuotantoa. Turvetta tullaan alkaneella 5-vuotiskaudella nostamaan niin turvepehkuksi kuin lannottamiseksi 5 miljoonaa kuutiometriä vuosittain. Tällä viisivuotiskaudella saadaan kertaalleen kalkitukseksi kaikki happamat mullat.

NKPN keskuskomitean maaliskuun täysistunnon päätöksen mukaisesti lisätään tuntuvasti traktoreiden, leikkuupuimureiden, autojen sekä muiden maanviljelys- ja karjataloudessa tarvittavien koneiden tuotantoa. Tasavallan valtion- ja kollektiivituloille aiotaan alkaneella viisivuotiskaudella myydä 12 000 traktoria, ts. kaksi kertaa enemmän kuin v. 1965 päättyneen viisivuotiskauden aikana, 2200 leikkuupuimuria, 5000 kuorma-autoa, 4200 traktoriin kytkettävää koneistoa, 980 kaihkonetta ja paljon muita tarpeellisia koneita ja varaosia. Maatalouskonekorjaamojen rakentamiseen ja täydellistämiseen aiotaan investoida 12,8 miljoonaa ruplaa. Maatalouden sähköistämistä laajennetaan huomattavasti. Maanviljelyksen satoisuuden kohottamiseksi käytetään kivennäislannoitteita tähänastista enemmän.

Maataloustuotannon kannattavuuden kohottamiseksi NKPN keskuskomitean maaliskuun täysistunto päätti saattaa voi-

maan uudet korotetut hankintahinnat. Näin luodaan jokaiselle valtion- ja kollektiivitalalle entistä paremmat edellytykset tärkeimpien maataloushyödykkeiden kannattavaan tuotantoon. Myös viljan hankintahintoja korotettiin. Tuotannon edistämiseksi maksetaan tiloille jopa 50% hintalisää yli suunnitelmamäärien myytävästä rukiista ja vehnästä.

Tähän mennessä kolhoosit, sovhoosit ja muut valtion tilat ovat saaneet vain vuodeksi kerrallaan maataloustuotteiden hankintasuunnitelmat. NKPN keskuskomitean maaliskuun täysistunnon päätösten mukaisesti on tasavallalle määrätty kiinteät maataloustuotteiden hankintasuunnitelmat vuoteen 1970 saakka. Vakaat suunnitelmat alkaneeksi viisivuotiskaudeksi avaavat jokaiselle tilalle varmat kehitysnäköalat. Maidon hankintasuunnitelman täyttämiseksi tulee tasavallan maidon tuotoksen olla v. 1970 1 100 000 tonnia, näinollen kaikilla tiloilla 32% suurempi, ja kolhooseissa, sovhooseissa ja muilla valtion tiloilla 49% suurempi kuin v. 1964. Mainitun maidon tuotoksen saamiseksi on kolhooseissa, sovhooseissa ja muilla valtion omistamilla tiloilla suurennettava lehmien määrää keskimäärin 5% vuodessa, minkä yhteydessä keskituotoksen lehmää kohden täytyy olla vähintään 3000 kg vuodessa.

Karjatuotteiden hankintasuunnitelmien toteuttamiseksi pitäisi sovhooseissa ja kolhooseissa saada kylvömaan joka hehtaarilta keskimäärin 2500 rehuyksikköä. Valtion- ja kollektiivitalojen johtajat, asiantuntijat ja työntekijät, jotka tuntevat tilansa olosuhteet, pystyvät konkreettista tilannetta vastavasti parhaiten järjestämään karjalle voimakkaan rehuperustan.

Kiinteiden hankintahintojen voimaansaattaminen, monien tuotteiden perushintojen korottaminen, korkeampien hintojen maksaminen suunnitelman ylittävästä myynnistä, valtion kustantamat maanparannus-, turpeennosto- ja kalkkiamistyöt, maatalouden parempi varustaminen tekniikalla ja kivennäislannoitteilla sekä suuremmat investoinnit maataloudelliseen rakennustoimintaan asettavat sovhoosit ja kolhoosit uuteen tilanteeseen, avaavat näköalat niiden tulokselliseen toimintaan ja varmistavat maataloushyödykkeiden tuotannon nopean kasvun ja kunkin tilan kannattavuuden.

NKPN 23. puoluekokouksessa hahmoteltiin kansantalouden tehtävät viisivuotiskaudeksi 1966—1970 ja maatalouden kehittäminen vuoden 1965 maaliskuun täysistunnossa laaditun taloudellisen systeemin mukaan. Maataloustuotannon lisäämisen pääasiallisena keinona on maatalouden johdonmukai-

nen intensiivistäminen tuotannon koneellistamisen, sähköistämisen ja kemiallistamisen lujalla perustalla, samoin laajojen maanparannustöiden suorittaminen.

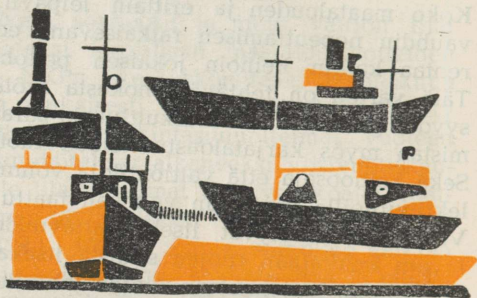
Nykyisellä viisivuotiskaudella aiotaan suurentaa maatalouden tuotosta keskimäärin 25% vuodessa verrattuna edellisen viisivuotiskauden vuoden keskituotokseen.

Koko maatalouden ja erittäin leipäviljatuotannon kehitysvauhdin nopeuttamisen ratkaisevana edellytyksenä on suurentaa kaikin keinoin jokaisen peltohehtaarin satoisuutta. Tätä varten on tehtävä tehokasta työtä mullan hedelmällisyyden ja maanmuokkaukuskulttuurin parantamiseksi, mikä varmistaa myös karjataloustuotteiden tuotoksen suurenemisen. Sekä kolhooseja että valtiontiloja voimistetaan. Kaikilla kollektiivituloilla saatetaan voimaan taattu palkkausjärjestelmä. Valtiontilat siirtyvät itsekannattavuuden pohjalle. Kaikin tavoin kehitetään tilojen sisäistä itsekannattavuutta ja specialisointia, laajennetaan tilojen johtajien ja asiantuntijoiden oikeuksia ja lisätään niiden vastuuta tuotantotyön tuloksesta.

Maatalouden konekannan jatkuvan lisäämisen, tuotannon intensiivistämisen, työn paremman järjestelyn ja maataloustyöntekijöiden aineellisen kiinnostuksen suurentamisen pohjalla kasvaa työntuottavuus valtion- ja kollektiivituloilla viidessä vuodessa 40—45%. Laajaa työtä edellytetään maaseudun väestön kulttuuri- ja elinolojen parantamiseksi, jotta poistettaisiin ero maaseudun ja kaupungin kulttuuri- ja elinoloissa.

Sosialistisen jälleenrakennustyön vuosina on parantunut Neuvosto-Eestin maatalouden tekninen perusta ja maaseudun sosiaalinen ilme muuttunut. Entisten erillään ja tekniikan suhteen heikolla tasolla olleiden yksityistilojen asemesta on meillä nyt teknisesti hyvin varustetut sosialistiset suurtilat, joiden turvin voidaan nopeasti kohottaa maatalouden tuotantoa.

KALASTUS

Merivaltiona on Eestillä 3400 kilometrin pituisine rantaviivoinen aina ollut edellytykset kalatalouden kehittämiseen. Rajoitettujen sisäisten markkinoiden ja vähäisten vientimahdollisuuksien vuoksi pysyi kuitenkin kalastus porvariaikana käsiteollisena tuotantoalana. Kalastajat eivät saaneet luottoa eivätkä voineet vakuuttaa pyydyksiään myrskyvahinkojen varalta. Pyynnin kausiluontoisuuden ja kiinteiden kalahintojen puuttumisen vuoksi ei kalastajille voitu usein taata edes välttämätöntä elinminimiä.

Neuvostojärjestelmän voimaansaattamisella ayautui Eestin kalatalouden kehitykselle suotuisat näköalat. V. 1940 ilmesyivät vesistöihimme ensimmäiset suurpyydykset — pohjanuotat. Säilyketeollisuus saavutti maksimitehonsa. Mutta sota keskeytti kalatalouden uudelleenjärjestelyyn. Valtaosa pyydyksistä ja veneistä tuhoutui.

Sodanjälkeisinä vuosina ruvettiin suunnitelmallisesti entisöimään ja kehittämään kalataloutta. Kun vv. 1932—1939 keski-saalis vuodessa oli 19 200 tonnia, niin v. 1945 pyydettiin kalaa vain 5280 tonnia. V. 1949 saavutettiin jo sotaa edeltänyt taso 20 900 tonnia. Kalastuksen jatkuvaa suurenemista Eestissä kuvaa havainnollisesti taulukko seuraavalla sivulla.

Näinollen eestiläiset kalastajat pyysivät jo kuluneena vuonna enemmän kalaa kuin porvariaikana kymmenessä vuodessa.

Kahdenkymmenen sodanjälkeisen vuoden aikana on kalastus kasvanut 34-kertaiseksi.

Ilman kalastuskolhooseja ja valtion suuria kalateollisuuslaitoksia tämä ei olisi ollut mahdollista.

Ensimmäinen kalastuskolhoosi Eestissä perustettiin v. 1948 Tagamõisassa Saarenmaalla. Vuoden 1966 alussa tasavallassa oli 31 kalastuskolhoosia ja 15 sellaista maataluskolhoosia, joissa harjoitetaan myös kalastusta. Kalastajia oli niissä yhteensä lähes 4000. Kolhoosikalastajien yhdistetyn omaisuuden ja valtion lainojen turvin pyydysten määrä lisääntyi nopeasti. Saaliiden jatkuvaksi suurentamiseksi perustettiin v. 1952 kahdeksan moottorikalastusasemaa, jotka suotuisilla ehdoilla hankkivat kolhooseille pyydyksiä ja laivoja. Valtion avun tehokkuutta osoittaa taulukko seuraavalla sivulla.

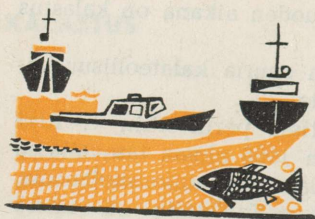
Kalansaaliin suurenemisesta huolimatta oli kalastuksen kausiluontoisuus tuohon aikaan yhä vielä suurimpana puutteellisuutena. Noin 90% vuoden kalansaaliista pyydettiin touko-kesäkuussa. Tämän vuoksi tasavallan kalastajat ryhtyivät v. 1951 hankkimaan troolialuksia. Laahusnuottapyynti lisäsi kolhoosien vaurautta, niiden tulot jakaantuivat koko vuoden osalle. Kolhoosit ostivat itselleen pyyntivälineet ja v. 1959 moottorikalastusasemat lakkautettiin. Kolhoosien pyydysten ja alusten kokonaisarvo oli noihin aikoihin 8,3 miljoonaa ruplaa. Troolilaivastoa ja samalla kalastusta suurennettiin jatkuvasti.

V. 1965 kalastuskolhooseilla oli jo 117 yli 80 hv troolialusta ja 214 troolivenettä. Myös moottoriveneiden teho suureni. Pyyntivälineiden ja alusten kokonaisarvo suureni 16,2 miljoonaa ruplaan. Vuoden 1965 lopussa ostivat kalastuskolhoosit

KALASAALIS vv. 1950—1965

Vuosi	1950	1955	1958	1960	1964	1965
Kalasaalis tuh. tn.	26,4	54,9	58,4	89,9	166,4	178,4

	1946	1951	1956
Moottoriveneet	678	1465	2003
Pohjanuotat	15	379	1368
Troolialukset. 80 hv	—	—	66

itselleen 10 valtameritroolialusta. V. 1966 ostivat kolhoosit vielä 15 alusta.

Kalastuskolhoosien aineellisen ja teknisen perustan lujittamisella on voitu suurentaa kalastusta kokonaisuudessaan ja myös kutakin kalastajaa kohden laskettuna. Keskisaalis kolhoosikalastajaa kohden oli v. 1950 5,9 tn., v. 1955 — 12,1 tn., ja v. 1965 — 18,0 tn. Myös kalastajien ansiot lisääntyivät vastaavasti. Kalastajan keskiansio oli v. 1960 1160 ruplaa ja v. 1965 — 1802 ruplaa, joissakin kolhooseissa jopa 3600 ruplaa vuodessa.

Eestin kalastuskolhoosien kokonaissaalis oli v. 1965 60 861 tonnia; tästä määrästä pyydettiin Atlantilla 4728 tonnia ja paikallisvesistöissä 56 133 tonnia. Kolhoosit ovat jo saavuttaneet Itämeren itäisten alueiden kalakannan järkipärisen käyttörajan. Tulevaisuudessa aiotaankin siirtyä laajempaan kalastukseen pääasiassa Atlantin valtamerellä sekä Itämeren keski- ja eteläosissa. Tätä varten varataan alkaneen viisivuotiskauden aikana niin kalastuskolhooseja kuin myös Pärnun kalalaivaston keskusta varten lähes sata ajanmukaista troolialusta.

Pärnun kalalaivaston keskus perustettiin v. 1951. Aluksi keskuksen laivasto käsitti 80-hevosvoimaisia troolialuksia, mutta v. 1955 saatiin myös 300—400 hevosvoiman valtameritroolireita. Saman vuoden toukokuussa lähtivät ensimmäiset laivat Atlantille sillinpyyntiin. Seuraavana vuonna — 1956 — perustettiin uusi valtion kalastuslaitos — Valtameren kalastuslaivaston Tallinnan keskus. Siitä lähtien on Atlantilla pyyntiä harjoittavien laivojen määrä lisääntynyt vuosi vuodelta.

Samalla kasvoi myös ajanmukainen apulaivasto. Tallinnan jäädytyslaivaston keskuksella on nykyisin kuusi tukialusta kalojen vastaanottamiseksi merellä, niiden jalostamiseksi ja satamaan toimittamiseksi. Suurimmat niistä ovat «Frédéric Chopin» ja «Stanislaw Moniuszko» (uppoama 19 600 tonnia) sekä «Johannes Vares», jonka uppoama on 17 000 tonnia.

Pyyntialuksilta kalojen vastaanottamista ja niiden jäädyttämistä varten on keskuksella neljä jäädytysalusta, joiden vuorokautinen tuotantokapasiteetti on 50—70 tonnia.

Syväjäädytetty kala tuodaan pyyntialueilta satamaan kolmella jäädytyskuljetusaluksella, joiden vetoisuus on 2100—3100 tonnia kalaa ja nopeus 21 solmua.

Kalastuslaivaston polttoaine- ja vesihuoltoa varten on keskuksella kolme säiliöalusta.

Tasavallan kalateollisuudella on yhteensä toistasataa valtamerialusta. Merkittävimpiä pyyntialueita ovat Pohjan- ja Norjan meri (silli, makrilli), Davisin salmi ja Newfoundlandin matalikko (turska, puna-ahven, kampela, pallas), Georgesin matalikko (silli, hopeakala), Karibian meri (ruutana jm.) sekä Länsi-Afrikan rannikkovedet (makrilli, meriruutana jm.). Vuonna 1965 pyydettiin valtamerellä 118 420 tonnia kalaa eli 66,5% tasavallan kalansaaliista. Parhaita tuloksia saavuttivat tässä yhteydessä suuret jäädytystroolarit, joiden keskimääräinen vuosikalastus oli 7306 tonnia. Parhaat alukset «Joh. Ruven» ja «Hans Leberecht» pyysivät v. 1965 kalaa vastavasti 10 100 ja 9000 tonnia, näinollen yhtä paljon kuin kaikki eestiläiset kalastajat v. 1935 yhteensä.

ATLANTILLA KALASTAVIEN LAIVOJEN MÄÄRÄ vv. 1955—1965

Laivan tyyppi	1955	1960	1964	1965
BMRT — 2000 hv	—	—	6	9
SRTR — 540 hv	—	33	33	33
SRT — 300—400 hv	8	36	47	39

Suurten valtamerilaivojen laituriiin laskua varten ruvettiin v. 1960 rakentamaan Tallinnaan uutta kalasatamaa. Vuoden 1965 lopussa oli jo käytössä 1030 metriä satamasiltoja. Satamaan aiotaan rakentaa suuri jäädyttämö, korjauspajat, hallintorakennus ja muita taloja.

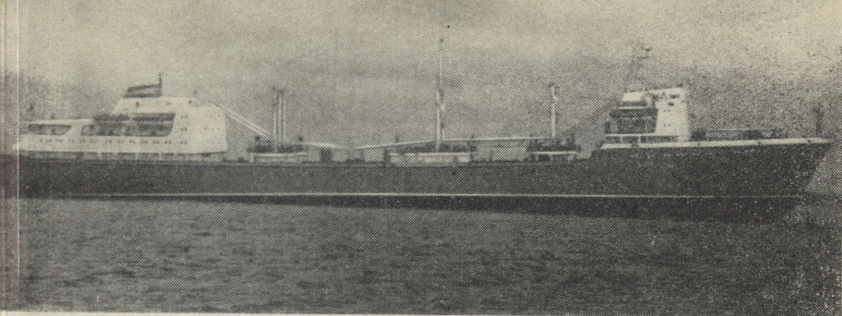
Kalastuksen lisääntyessä on vastaavasti kehittynyt myös kalanjalosteteollisuus. Aluksi sodan jälkeen laajennettiin kalanvastaanottoasemien verkkoa ja suurennettiin jalostus- ja jäädytyskapasiteettia. Tämän jälkeen ryhdyttiin vähitellen koneiden modernisointiin — päämääränä kalatuotteiden valikoiman ja laadun parantaminen. Eestissä on nykyisin seitsemän kalasäilyketehdasta, jotka sijaitsevat Tallinnassa, Pärnussa, Kingisseppissä, Kõrgessaarella (Hiidenmaalla), Toilassa, Haapsalussa ja Tartossa. Niistä suurin on Pärnun kalasäilyketehdas, jossa valmistetaan vuosittain lähes 30 miljoonaa tölkkiä säilykkeitä, samoin paljon pakaste-, savustettua ja suolakalaa. Tehtaan palveluksessa on yli 2700 työntekijää.

Tehtailla on käytettävissään kalojen vastaanottoaluksia, joten kalastajat voivat luovuttaa kalan suoraan pyyntipaikoilla.

**KALATUOTTEIDEN VALMISTUS
EESTIN KALATEOLLISUUDEN
TUOTANTOHALLINNON
SYSTEMISSÄ vv. 1946—1965**

Tavaranimike	Mittayksikkö	1946	1950	1960	1965
Säilykkeet	milj. tölkkeinä	1,7	3,76	41,22	71,7
Tästä:					
Savustetut kilohailit öljyssä	milj. tölkkeinä	1,7	0,7	3,5	9,8
Pakastekala	tuh. tn.	2,26	3,70	7,85	20,62
Syvääjäädytetty kala	tuh. tn.	—	—	4,08	57,49
Savustettu kala	tuh. tn.	0,17	0,48	1,64	3,58
Savustettu silli	tuh. tn.	—	—	1,57	1,64
Maustekala	tuh. tn.	0,39	0,88	2,94	6,91
Suolakala	tuh. tn.	3,27	11,92	4,90	11,86
Suolasilli	tuh. tn.	—	—	26,15	39,27

Eestin kalalaivaston uusi tukialus «Frédéric Chopin»

Keväisen suurkalastuksen aikana kutsutaan avuksi myös valtameren jäädytysaluksia ja täten varmistetaan laadun säilyminen myös suurten kalasaaliiden ollessa kyseessä.

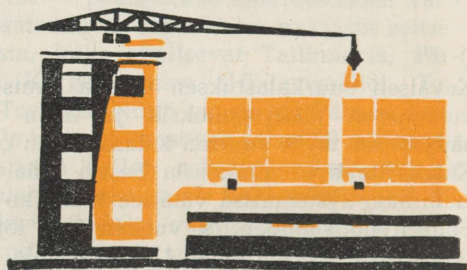
Kalatuotteiden valmistusta Eestin kalateollisuuden tuotantohallinnon systeemissä valaisee taulukko s. 50.

Seitsenvuotiskauden, ts. vuoden 1965 lopuksi asetetut tavoitteet olivat: pyytää kalaa 130 000 tonnia, tuottaa 53 miljoonaa tölkkiä kalasäilykkeitä, lisätä pakastekalan tuotanto viisiin ja savustetun kalan tuotanto kaksinkertaiseksi. Kaikki ne tavoitteet täytettiin ennen määräaika.

Vuoden 1940 tasoon verrattuna on kalastuslaivaston kokonaisu-teho suurentunut 16-kertaiseksi ja on nykyisin yli 160 000 hevosvoimaa. V. 1940 pyydettiin Eestissä asukasta kohden kalaa 21,6 kg, v. 1965 — 138 kg. Kalanpyynnissä asukasta kohden on Neuvosto-Eesti viidennellä tilalla maailmassa Islannin, Perun, Norjan ja Tanskan jälkeen.

Alkaneen viisivuotiskauden (1966—1970) suunnitelma edellyttää kalantuotannon kaksinkertaistamista. Tämän toteuttamiseksi varmistetaan tasavallan kalateollisuudelle 15 suuren jäädytystroolarin, yli 30 800-hevosvoimaisen jäädytystroolarin, lähes sadan 150—300-hevosvoimaisen troolialuksen ja yli kymmenen suuren jäädytys- ja kuljetusaluksen saanti. Suunnitelmassa on myös 43 000 tonnin tukialuksen «Vostokin» saanti v. 1970. Mainittu laiva käsittää 14 pientä automaattisesti kauko-ohjattavaa troolialusta, jotka pyytävät vuodessa yhteensä 20 000 tonnia kalaa. Seuraavien vuosien päämääränä on arvokalojen pyynnin tuntuva lisääminen ja kalatuotevalikoiman monipuolistaminen.

RAKENNUSTOIMINTA

Neuvostojärjestelmän vuosina rakennustoiminta on edistynyt jatkuvasti nopeata vauhtia, saavuttaen kuluneena vuosikymmenenä koko maamme historiassa ennätysellisen laajuuden. Lyhyessä ajassa raunioista noussut Narva, uudet Kohtla-Järven ja Sillamäen kaupungit, historiallisten kaupunkien monet uudet asuma-alueet, useat kauppalat ja maaseutukylät sekä tehtaat ja maataloudelliset rakennukset ovat tästä vakuuttavana todisteena. Asuntojen rakentamisessa olemme johtosijalla koko maailmassa, ylittäen asuntojen kasvuvauhdin osassa — yli 12 asuntoa vuodessa 1000 asukasta kohden — kaikki maat, muutamia veljestasavaltoja lukuunottamatta. Sodan jälkeen on meillä valmistunut yhteensä yli 160 000 asuntoa, siis enemmän kuin oli asuntoja tasavallassa ennen sotaa.

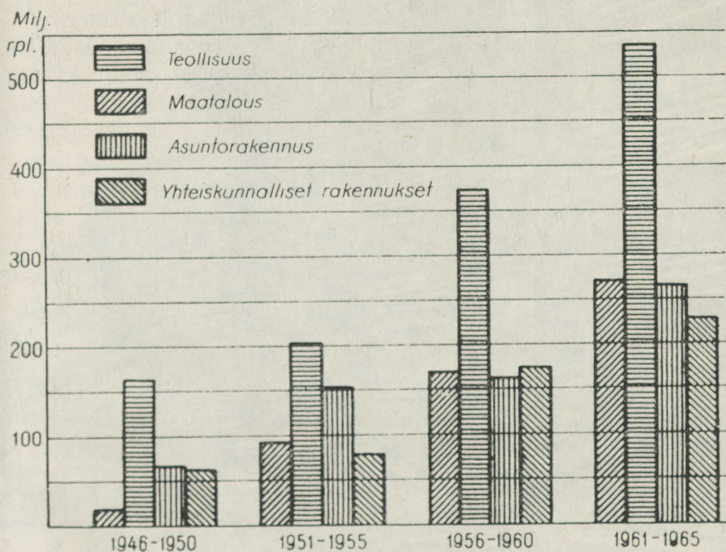
Toisen maailmansodan aikana tuhoutui yli 60 000 asuntoa, asuinpinta-alasta säilyi käyttökelpoisena vähän yli puolet. Näinollen oli rakennettava suunnattomasti ja tarve kasvoi vuosi-vuodelta. Kansantalouden intensiivinen teollistaminen, minkä ansiosta teollisuustuotannon volyyymi ylittää nykyisin sodanedellisen jo yli 16-kertaisesti, ei edellyttänyt ainoastaan monien uusien tehtaiden rakentamista, vaan toi mukanaan myös kaupunkilaisväestön kaksinkertaistumisen — 355 000:sta

788 000:teen. Näinollen osoittautui tarpeelliseksi kaupunkien uudelleenjärjestely. Kollektivisoinnin yhteydessä lisääntyi maaseudullakin rakennustoiminta, sillä entisten rakennusten sijoitus ei vastannut enää maatalouden suurtuotannon vaatimuksia.

Valtavan rakennusohjelman toteuttamisen yhteydessä tulivat erittäin selvästi ilmi sosialistisen suunnitelmatalouden etuisuudet. Yhteiskunnallisista eduista lähtien määriteltiin rakennustoiminnan oikeat suhteet: muodostettiin toimintakykyiset valtion suunnittelu- ja rakennusjärjestöt; rakennustarviketeollisuutta kehitettiin johdonmukaisesti ja rakennustöiden koneellistamista laajennettiin.

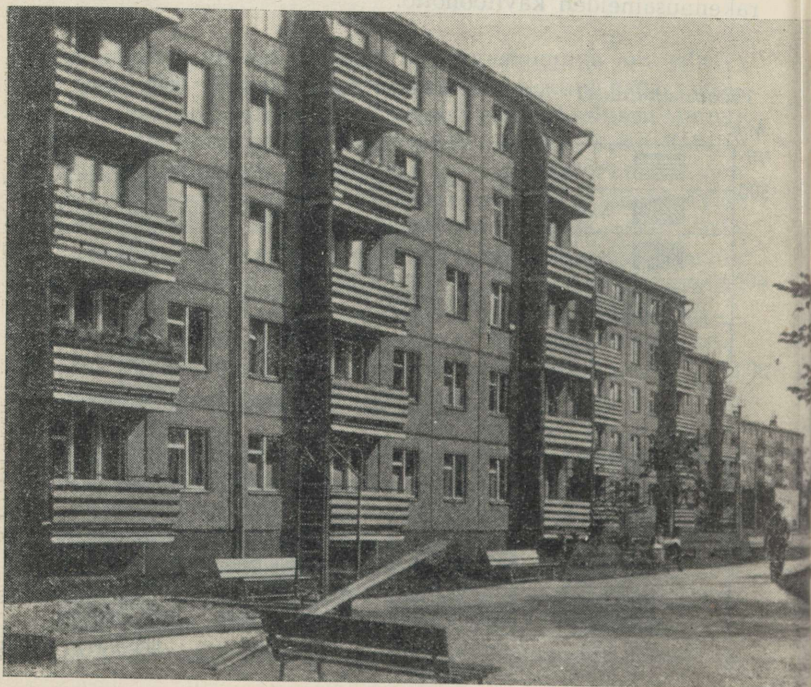
Erittäin käänteelliseksi muodostui 50-luku, jolloin koko Neuvostoliiton rakennustoiminta alkoi siirtyä teollisille raitteille. Teollisten rakennusmenetelmien keksiminen ja käyttöönotto merkitsee varsin tärkeätä murrosta koko rakennustoiminnan historiassa. Neuvosto-Eestissä myötävaikutti siihen sementintuotannon kasvu (ylittää nykyisin sodanedellisen tason 8-kertaisesti), samoin myös paikallisten ja taloudellisten rakennusaineiden käyttöönotto.

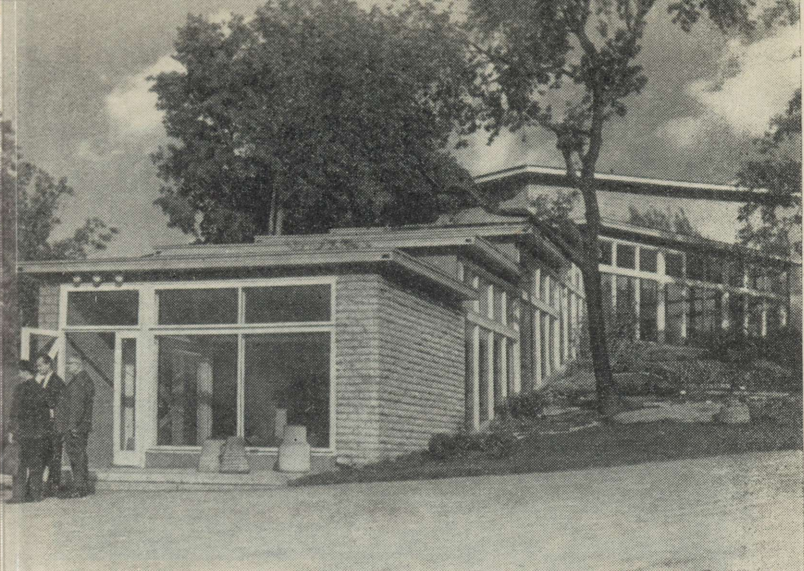
Pääomasijoitukset Neuvosto-Eestissä vuosina 1946—1965

60-luvun alkaessa oli Tallinnassa, Kohtla-Järvellä, Tartossa ja Narvassa käynnistetty tehokkaat rautabetonitehtaat. Rakennustoiminnan teollistamisessa otettiin pitkä askel eteenpäin v. 1960, jolloin Tallinnan talonrakennustehdas aloitti toimintansa. Se tuottaa suurpaneelitaloja ja vuonna 1965 se valmisti vuodessa jo 3000 asuntoa (huonepinta-ala 90 000 m²). Teollistaminen kohotti huomattavasti rakennusvauhtia. Tehokkaiden torninostureiden avulla asennetaan muutamissa minuuteissa paikoilleen monen tonnin painoisia suuria rakennusosia, kerrostalojen valmistuminen lasketaan päivissä, uusin kaupunginosien — kuukausissa. On suorastaan vaikea uskoa, että vielä pari vuotta sitten näimme Tallinnassa Mustamäen asuntoalueella kitukasvuisten mäntyjen lomassa vain autioita hiekkasärkkiä. Kuitenkin jo nyt on Mustamäellä enemmän asukkaita kuin tasavallan joissakin historiallisissa

Uusia asuintaloja Mustamäellä

Kukkapaviljonki Piritan tiellä

kaupungeissa. Teollinen rakennustoiminta laajenee kuukaudesta toiseen, tunkeutuen samalla yhä laajemmin niin kaupungeissa kuin maaseudullakin tuotanto- ja yhteiskunnallisten rakennusten piiriin.

50-luvun keskipaikkeilla alkoivat myös arkkitehtuurissa puhallella uudet tuulet. Rakennustoiminnan teollistaminen ja sen yhä laajenevat puitteet nostattivat terävästi päiväjärjestykseen arkkitehtonisen suunnittelun taloudellisuuden ja yksinkertaisuuden. Luovuttiin lopullisesti historiallisten tyylien, ennenkaikkea klassismin matkimisesta, mikä veljestasavaltojen esimerkin mukaan alkoi sodanjälkeisellä viisivuotiskaudella levitä yhä enemmän myös Eestin arkkitehtuuriin.

Uuden muotoilusuunnan havainnollisia näytteitä ovat mm. useat yhteiskunnalliset rakennukset (Tallinnan laululava, Tallinnan teknillisen korkeakoulun rakennukset, Tartossa Vane muine-teatteri jne.), tehdasrakennukset (Orun turvebrikettitehdas, *Volta*-tehtaan uusitut rakennukset, H. Pöögelmannille nim. sähkötekninen tehdas) sekä monet asuintalot, koulut, lastentarhat, myymälät ja yhteiskunnalliset ruokailulaitokset. Kulunut vuosikymmen on tuonut kaupunkirakennukseen täysin uusia piirteitä — pienten kortteleiden tilalle on suunniteltu kauttakulkuliikenteestä vapaat suuret asuma-alueet, talojen keskittämisestä katujen varsille on siirrytty vapaaseen

Ruokala-ravintola «Kungla» Möisakylässä

hajakeskitykseen siten, että talot sijoitetaan sopivimmin niin ilma-suuntiin kuin maastoonkin nähden. Maaseuturakennuksessakin on tapahtunut oleellisia muutoksia. Suurten tuotantokeskusten rakentamisen ohella (mm. on rakennettu navettoja 319 100 nautaa, sikaloita 748 400 sikaa varten) on nyt alkanut intensiivinen koko maaseudun sosiaalistisen uudistamisen ajanjakso. Tämän yhteydessä on ryhdytty päättävästi keskittämään asuinkeksuksia. Rakenteilla on lähes puolituhatta suurempaa asuinkeksusta, joissa etualalla ovat kerrostalot ja asunnoissa kaupunkilaismukavuudet. Ero maaseudun ja kaupungin välillä katoaa vähitellen.

ARKKITEHTONISET MUISTOMERKIT

Neuvosto-Eestin moninaisessa taideperinnössä muodostavat arkkitehtoniset muistomerkit kaikkein huomattavimman ja samalla osittain myös vanhimman osan. Ministerineuvoston määräyksen mukaisesti on 314 rakennusta ja rakennuskompleksejä otettu valtion suojelukseseen. Niiden lisäksi on vielä koko joukko merkitykseltään vähäisempiä muistomerkkejä, joiden kunnossapidosta paikalliset kulttuurivarastot huolehtivat. Noin puolet suojeluksen alaisista rakennusmuistomerkeistä edustaa goottilaistyyliä, joka oli Eestissä levinnyt läänityslaitoksen hajoamiskaudella 1225—1525. Enemmistö senaikaaisista rakennuksista oli linnoituksia (säilyneet pääasiassa raunioina), osa oli kirkollisia rakennuksia ja kaupungin yhteiskunnallisia laitoksia ja asuintaloja. Viimemainittuja on pääasiassa Tallinnassa, Neuvostoliiton omaperäisimmässä ja monipuolisimmassa kaupunkimuseossa. Ennen 1300-luvun keskipaikkaa valmistuneista vanhoista taloista on Tallinnassa säilynyt vain muutamia osia ja huoneita (tuomiokirkon kuori monine goottilaisine veistoskoristeineen, Mihkelin luostarin holvit pyöreine pilareineen sekä kaupunginmuurin vanhemmat jaksot ja torniosat). Tallinnan vanhalle kaupungille leimaa antavaa myöhäisgoottilaista rakennustaidetta (vuoden 1350 jälkeen) edustavat Toompean ritarihinnoitus

korkeine kulmatorneineen (1300-luvun jälkipuolisko), raatihuone holvistoinen ja 8-kulmaisine minarettitorneineen (1371—1404), kaksilaivaiset killan salit (1400-luvun alkupuolisko), 1400-luvun keskipaikkeilla ja jälkipuoliskolla basilikoina rakennetut Olevisten, Nigulisten ja tuomiokirkot, suuret luostarirakennukset hallikirkkoineen (Katariinan, Mihkelin ja Birgitan luostarit), useat asuintalot teräväpäätysine julkisivuineen sekä veistoksin koristettuine portaaleineen ja vielä osat kaupunginmuurista porttirakennelmineen ja 26 tornineen (alkuperäisestä 46:sta).

Toisessa suuressa keskiaikaisessa rakennuskeskuksessa *Tartossa*, jossa Pohjois-Eestissä käytetyn liuskakiven asemesta käytettiin rakennusaineena tiiltä, on meidän päiviimme säilynyt kahden länsitornein varustetun basilika-tuomiokirkon monumentaaliset rauniot (1300—1400-luku) ja Jaanin basilikakirkon ainutlaatuinen rakennus hyvin monine terrakottapatsaineen (1300-luvun alkupuolisko). Muista Eestin vanhemmista kaupungeista ansaitsevat goottilaisen arkkitehtuurin kannalta huomion Narva, Haapsalu, Rakvere, Paide ja Viljandi, missä enemmän tai vähemmän on säilynyt suurten linnoitusten maalauksellisia ja rakennushistoriallisesti arvoituksellisia raunioita.

Eniten ja parhaiten säilyneitä goottilaisrakennuksia löytyy maaseudulla *Saarenmaalla* ja *Läänemaalla*. Sikälaiset rakennusmuistomerkit, jotka edustavat yhtenäistä ja rakennustavaltaan läheistä sukulaisryhmää, ovat yksinkertaisia yksilaivaisia kirkkoja (1200-luvun keskipaikkeilta 1300-luvun keskipaikkeille). Niille ovat luonteenomaisia veistoksin koristetut portaalit ja runsaat kasviaiheiset koristeet, sekä interiööriä kaunistavat kupoliholvit (tyypillisimpiä esimerkkejä Saarenmaalla Valjalan, Kaarman, Muhun, Pöiden ja erikoisesti Karjan kirkko; Läänemaalla Haapsalun linnoituskirkko, Kullamaan ja Ridalan kirkko). Dolomiittiblokeista pystytetty jylhä rakenteinen Kuressaaren piispanlinna Kingissepissä (valmistui 1400-luvun alussa) on ainoa alkuperäisenä säilynyt goottilainen linnoitusrakennelma Baltianmaissa. Sen kaksilaivaiset holvikellarit, tilavat edustussalit, kappeli ja ristikäytävä ovat keskiaikaisen arkkitehtonisen rakennussuunnittelun klassillisia esimerkkejä. Toisen huomattavan rakennusmuistomerkkien alueen muodostavat *Kesk-Eestin* (pääasiassa entisen Järvamaan) kirkot (1200-luvun viimeinen neljännes ja 1300-luvun alkupuolisko). Ne ovat enimmäkseen kolmilaivaisia hallikirkkoja neliskulmaisine kuoreineen ja

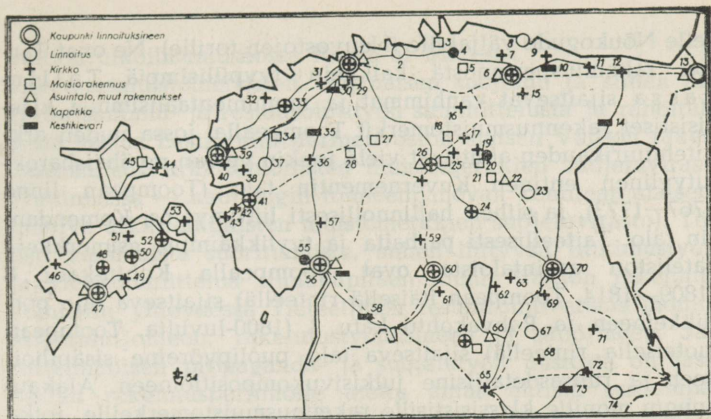
Kuussaaren linna

solakoine neliskulmaisine länsitorneineen. Korkeita kupoliholveja kannattavat pyöreät kapiteelein varustetut pilarit. Vanhin esimerkki on visbyläisen mestarin rakentama Amblan kirkko, jota ajallisesti seuraavat Koerun, Türin, Suure-Jaanin, Järva-Madisen ja Järve-Peetrin kirkot. Kolmas omaperäinen rakennustaiteellinen keskus muodostui 1400-luvulla Virunmaalla, missä Tallinnassa opiskelleet rakennusmestarit rakensivat osittain Järvamaan kirkkojen esikuvan mukaan suuria kolmilaivaisia hallikirkkoja neliskulmaisine kuoreineen ja jykevine länsitorneineen. Nelis- tai kahdeksankulmaiset pilarit, voimakkaat konsolien kannattamat kaariholvit ja monet muut veistetyt detaljit muistuttavat Tallinnan esikuvia ja liittävätkin Virunmaan vanhemman arkkitehtonisen perinnön Tallinnan rakennuskoulukuntaan. Tallinnan arkkitehtuuriin

liittyy myös Padisen melko hyvin säilynyt luostarirakennus (1300—1500-luku) ja sen naapuruudessa olevat Keilan (1400) ja Ristin (1500) kirkot. Lopulta ansaitsevat maininnan Etelä-Eestin tiilikirkot (1300—1500), joista alkuperäisessä muodossa on Eestissä säilynyt vain Nöon kolmilavainen kirkko (1300) ainutlaatuisine päätykoristeineen ja luonteenomaisine varhaisgoottilaisine sisäarkkitehtuureineen. Tyypillisiä myöhäisgoottilaisia sakraalirakennuksia ovat myös osittain uusitut tai holvinsa menettäneet kolmilavaiset hallikirkot Rannussa, Puhjassa, Pölvassa, Karulassa jm.. Niille on ominaista avara keskilaiva ja leveä tähtiholveilla varustettu kuori. Läntiselle julkisivulle on ominaista konsolien tai pilarien kannattama suippotorni ja kapeat piiloniisshit. Poikkeus on Urvasten pieni basilikakirkko Võrunmaalla. Otepäällä (1200-luku), Helmessä, Karksissa (1300-luku), Tarvastussa (1300—1400-luku) ja Vastseliinassa (1300—1400-luku) on vehreillä kummuilla säilynyt romanttisia linnoituksen raunioita, jotka antavat käsityksen Etelä-Eestin monista, mutta aikojen kuluessa pahoin vaurioituneista linnoituksista. Voimakkaiden tuliaseiden käyttöön sovellettujen kenttälinoitusten tyypillinen näyte on 1400-luvun alkupuoliskolla rakennettu Laiusen linnoitus Tarton maakunnan pohjoisosassa.

Renessanssiajan rakennustaiteen muistomerkkejä ei ole Eestissä paljoakaan (Tallinnassa kuuluvat niihin Mustapäiden talo voluuttakoristeinen vuodelta 1597). Paljon enemmän on rakennusmuistomerkkejä säilynyt barokkiajalta (1645—1775). Mutta monien sotien sekä jo renessanssikaudella ilmenneen valtiovallan useasta vaihdosta johtuneen epävakaisuuden vuoksi oli myös barokkikauden rakennustaide Eestissä katkonaista ja satunnaista. Muutamista monumentaalista rakennusmuistomerkeistä ansaitsevat maininnan Narvan raatihuone (1668—1671), jotkut asuintalot, ensimmäinen postitalo (1699), Tallinnan portit (1600-luvun loppu), Katarinan kirkko (1765—1768) ja Elisabethin kirkko (1750) Pärnussa, Kuressaaren raatihuone Kingisseppissä (1654—1670), Tallinnan Nigulisten kirkon pohjoispuoleisen eteisen julkisivu (1670-luku), suuri kolmikerroksinen vilja-aitta Noorusekadulla, mahtavat bastionit kaupungin eteläpuolella sekä italialaisperäinen Kadriorgin linna (1718—1723), jonka Pietari Suuri rakennutti ensimmäisenä suurempana talona vuosisataisen linnoitusmuurin ulkopuolelle.

Uudesta rakennustaiteen kukoistuksesta Eestissä puhuvat monet arkkitehtoniset muistomerkit, jotka periytyvät k l a s-

Eestin arkkitehtonisia muistomerkkejä:

- 1 — Tallinna, 2 — Kiiu, 3 — Kolga, 4 — Viitna, 5 — Aaspere, 6 — Rakvere, 7 — Haljala, 8 — Toolse, 9 — Viru-Nigula, 10 — Pika-ristii, 11 — Lügánuse, 12 — Jõhvi, 13 — Narva, 14 — Väike-Pungerja, 15 — Viru-Jaagupi, 16 — Ambla, 17 — Järva-Jaani, 18 — Roosna-Alliku, 19 — Koeru, 20 — Aruküla, 21 — Norra, 22 — Kärde, 23 — Laiuse, 24 — Põltsamaa, 25 — Peetri, 26 — Paide ja Mäo, 27 — Hõreda, 28 — Raikküla, 29 — Saku, 30 — Saue, 31 — Keila, 32 — Risti, 33 — Padise, 34 — Riisipere, 35 — Ruunavere, 36 — Märjamaa, 37 — Koluvere, 38 — Martna, 39 — Haapsalu, 40 — Ridala, 41 — Lihula, 42 — Hanila, 43 — Karuse, 44 — Pühalepa, 45 — Suuremõisa, 46 — Kihelkonna, 47 — Kuressaare, 48 — Kaarma, 49 — Püha, 50 — Valjala, 51 — Karja, 52 — Põide, 53 — Muhu, 54 — Ruhnu, 55 — Audru, 56 — Pärnu, 57 — Pärnu-Jaagupi, 58 — Lodja, 59 — Suure-Jaani, 60 — Viljandi, 61 — Paistu, 62 — Rannu, 63 — Puhja, 64 — Helme, 65 — Valga, 66 — Jõgeveste, 67 — Otepää, 68 — Urvaste, 69 — Nõo, 70 — Tartto, 71 — Põlva, 72 — Võru, 73 — Säanna, 74 — Vastseliina.

sisismin ajoilta (1775—1860), jolloin Baltianmaat kuuluivat Venäjän keisarikuntaan ja ottivat rakennustoiminnassa esimerkkiä Pietarin ja sen ympäristön aateliston linnoista. Tallinna ja Tartto muuttuivat taaskin huomattaviksi rakennuskeskuksiksi. Ennenkaikeä Tartto muuttui puhdasmuotoiseksi klassisistiseksi kaupungiksi. Suurenmoisia aikaansaannoksia ovat siellä vielä jonkin verran barokki-ilmeiset Uspenskin kirkko (1776—1782), raatihuone (1782—1789) ja ankaran klassisistinen yliopiston päärakennus (1803—1809). Niiden lisäksi kohosi piankin monia asuintaloja ja hallintorakennuksia vanhankaupungin suurempien katujen varsille sekä nykyi-

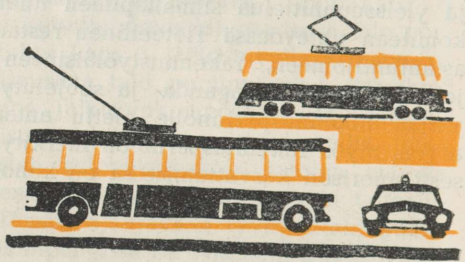
selle Nõukogude väljakille (Neuvostojen torille). Ne ovat Tarton rakennusperinnöstä kaikkein tyyppillisimpiä. Tallinnassa sijaitsevat vanhimmat ja monumentaalisimmat klassisistiset rakennusmuistomerkit Toompealla, jossa uuden arkkitehtuurikauden aloittivat vielä jonkin verran myöhäisbarokkityylinen entinen Kuvernementin talo (Toompean linna 1767—1773), ja siihen hallinnollisesti liittynyt ns. Komendantin talo. Taiteellisesti parhaita ja tyylikkäämpiä esimerkkejä aateliston asuintaloista ovat Toompealla Kohtu-katu 8 (1809—1814, Toompean itäisellä rinteellä) sijaitseva talo porttikkeineen ja Rahvakohtu katu 3 (1800-luvulta, Toompean luoteisella rinteellä) sijaitseva talo puolipyöreine sisäpihoineen ja runsasdetaljisine julkisivukompositioineen. Alakaupungin monille klassisistisille rakennusmuistomerkeille, jotka muotoiltiin keskiaikaisten suippokattoisten talojen laajalla uusimisella, on luonteenomaista yksinkertaisuus ja taiteellinen vaatimattomuus. Tämän ajanjakson tyylipuhtain uudisrakennus Tallinnan alakaupungissa on Nikolain kirkko (vuodelta 1807). Erittäin sattuvia ja oleellisesti kulttuurimaisemaan vaikuttavia klassisistisen arkkitehtuurin edustajia ovat kaikkialla maassa löytyvät entiset moisiorakennukset ja niihin liittyneet laajat puistoalueet ja sivurakennukset, postitalot, kapakat ja sillat. Rakennusmuistomerkkien suojeluluettelossa on yhteensä 50 kohdetta. Yleisesti tunnettuja ovat Haapsalun piirissä Lihulan ja Vatlan moisiot, Harjun piirissä Kolgan, Riisiperen, Sakun ja Ääsmäen moisiot, Hiidenmaan piirissä Suuremõisan, Paiden piirissä Kirnan, Arukülan, Mäen, Norran, Purdin, Roosna-Allikun ja Sargveren moisiot, Põlvan piirissä Rāpinan, Rakveren piirissä Aasperen, Kiltsin, Muugan, Mõdrikun, Vinnin ja Võhmutan moisiorakennukset ja puistot, Raplan piirissä Hõredan ja Raikkülan moisiorakennukset. Nämä ovat vain muutamia esimerkkejä satoihin nousevista moisiorakennuksista.

Huolimatta siitä, että suuri osa rakennusmuistomerkeistä on keskittynyt kaupunkeihin, erikoisesti Tallinnaan ja Tarttoon, löytyy niitä kuitenkin verrattain tasaisesti koko tasavallassa ja ne antavat monille asutuskeskuksille (erikoisesti Kingisepin, Haapsalun, Paiden, Harjun ja Tarton piireissä) merkittävän historiallisen sävyn. Itsenäisen ryhmänsä muodostava kansatieteellistä puuarkkitehtuuria säilytetään vanhojen talonpoikaistalojen muodossa joko paikallissuojelun alaisina muistomerkkeinä (esim. Mihklin talo Kihelkonnalla) tai Eestin

valtion ulkoilmamuseossa Rocca al Maressa.

Rakennusmuistomerkkien varsinaisen suojelun ja siihen liittyvän säilöntä- ja restaurointityön suunnittelusta ja rahoituksesta vastaa Eestin ministerineuvoston alaisen Valtion rakennuskomitean arkkitehtonisten muistomerkkien suojeluvirasto (Tallinnassa — kaupungin toimeenpanevan komitean alaisena toimiva arkkitehtonisten muistomerkkien suojeluvirasto). Töiden varsinaista suorittamista, siihen liittyvää tutkimustyötä ja yleissuunnittelua silmälläpitäen toimii Valtion rakennuskomitean yhteydessä Tieteellinen restaurointiverstas monine asiantuntijoineen, rakennustyöläisineen ja säilöjineen. Järjestelmällisen propaganda- ja suojelutyön ansiosta on tasavallan rakennusperinnölle alettu antaa entistä suurempaa arvoa, myös rakennusperinnön merkitys väestön ja erikoisesti nuorison kasvattamisessa on kohonnut.

KULKULAITOS

Neuvosto-Eestissä hoitavat henkilö- ja tavaraliikennettä junat, autot, meri- ja jokilaivat sekä lentokoneet.

Rahdinkuljetuksessa käytetään tasavallassa pääasiassa rautatietä ja autoja. Pidemmät kuljetukset tapahtuvat tavallisesti rautateitse. Viimemainitun osuus koko rahdinkuljetuksessa muodostaa tonnakilometreistä lähes 50%. Sitävastoin lyhyemmillä matkoilla käytetään pääasiassa autoja, joiden osalle tulee 75% kuljetetun rahdin tonnistosta. Verrattain suuri merkitys (yli 30%) on rahdinkuljetuksessa meriliikenteellä. Muiden kulkuneuvojen osuus rahdinkuljetuksessa on pieni.

Matkustajaliikenteessä on merkittävin kulkuneuvo auto. Yli 80% matkustajista käyttää kulkuneuvoina linja-autoja. Linja-autoliikenteen osuus on viime vuosina kasvanut erittäin nopeasti. Kun vielä v. 1958 rautatieliikenne oli henkilöliikenteen osassa vain niukalti johdossa, niin nykyisin linja-autojen matkustajamäärä ylittää jo kaksi kertaa matkustajien määrän rautateillä. Yli 5% matkustajista käyttää viimeisen vuosikymmenen aikana nopeasti kehittyntä lentoliikennettä.

Rautatieliikenne. Neuvosto-Eestissä on tiheä rautatieverkko, josta yleiskäytössä olevan osuuden pituus on 1400 km. Näinollen 100 km² kohden tulee tasavallassa 3,1 km rautateitä. Hieman yli puolet tasavallan rautatieverkosta on leveäraiteista, muu osa kapearaiteista rautatietä.

Tasavallan tärkein rautatielinja on Tallinnan—Kohtla-Järven—Narvan rataosuus, jonka pituus on 200 km. Tämä leveäraiteinen rataosuus, joka yhdistää tasavallan pääkaupungin Tallinnan Koillis-Eestin kaivosalueeseen ja Leningradiin, on eniten kuormitettu koko tasavallan rautatieverkossa. Muut leveäraiteiset rautatielinjat sijaitsevat Itä- ja Kaakkois-Eestissä. Suuri osa kapearaiteisesta rautatieverkosta on Lounais- ja Keski-Eestissä. Kaupunginläheistä paikallisliikennettä silmälläpitäen on sähköistetty yli 60 km rautateitä Tallinnan lähistöllä.

Myös muihin tasavaltoihin suuntautuva liikenne tapahtuu pääasiassa rautateitse. Tallinnasta on suora junayhteys Leningradiin, Moskovaan, Riikaan ja Minskiin, kesällä pääsee junaa vaihtamatta Tallinnasta Simferopoliin ja Adleriin.

Autoliikenne. Neuvosto-Eestin maantieverkon kokonaispituus on lähes 21 000 km. Tästä tulee noin 1000 km yleisliitollisesti tärkeitä valtateitä ja 6000 km tasavallan pääteitä. 14 000 km on paikallisteitä. Jokaista 100 km² kohden tulee maanteitä 45,7 km.

Tallinnan linja-autoasema

Maantieverkko on tiheää tasavallan pohjoisosissa, itäisissä ja eteläisissä piireissä. Tihein tieverkko on Kaakkois-Eestissä Võrun, Põlvan ja Valgan piireissä.

Tärkeimpiä valtateitä ovat Eestissä kolme yleisliittolaisesti tärkeätä valtavyylää, jotka alkavat Tallinnasta, tasavallan tärkeimmästä maanteiden solmukohdasta. Itään suuntautuu Tallinnan—Kohtla-Järven—Narvan maantie, joka jatkuu Venäjän Federation alueella aina Leningradiin saakka. Valtatie kulkee pitkin Eestin pohjoisrannikkoa tasavallan kaivosalueen kautta, ollen siten myös Tallinnan ja palavakivialueen yhdystienä. Kaakkoiseen suuntautuu Tallinnan—Tarton—Võrun valtatie, joka yhdistää tasavallan kaksi suurinta keskusta — Tallinnan ja Tarton — toisiinsa. Etelään suuntautuu Tallinnan—Pärnun—Iklan valtatie, joka jatkuu Neuvosto-Latvian alueella Riikaan saakka. Maantie yhdistää Tallinnan Lounais-Eestin keskukseen Pärnuun. Muista tasavallan maanteistä ovat tärkeimpiä Koillis-Eestin kaivosalueita sekä Kaakkois- ja Lounais-Eestiä yhdistävät Kohtla-Järven—Tarton—Valgan sekä Rakveren—Paiden—Pärnun maantiet.

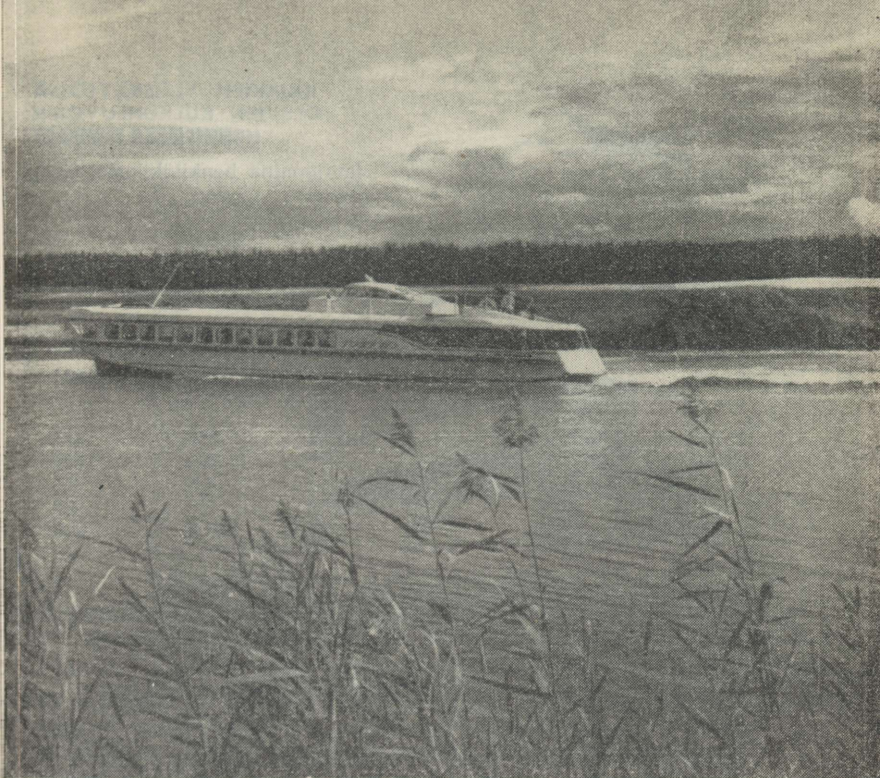
Matkustajaliikenteen alalla linja-autot ovat muuttuneet tärkeimmiksi kulkuneuvoiksi tasavallassa. Kaupunkien lukuisien sisälinjojen ohella on myös maaseudun linja-autoverkko tiheä. Käytännöllisesti katsoen kaikkien suurempien maaseudun asuinkeksusten välillä on linja-autoyhteys. Mukavat pikabussit liikennöivät Tallinnasta (palavakivialueen kautta) Leningradiin ja (Pärnun kautta) Riikaan.

Meriliikenne. Merikuljetuksiin turvaudutaan Neuvosto-Eestissä pääasiassa Tallinnan sataman kautta ulkomaille suuntautuviissa tavaratoimituksissa. Ajanmukaiset moottorialukset pitävät yhteyttä ennenkaikkea Pohjois-Euroopan ja Länsi-Afrikan satamien kanssa.

Länsi-Eestin saariston kanssa pitävät ennenkaikkea laivat yhteyttä. Suurin osa rahdin- ja matkustajakuljetuksista tapahtuu saarille Virtsusta Kuivastuun ja Rohukülasta Heltermaalle kulkevilla lautoilla.

Heinäkuussa 1965 avattiin säännöllinen laivaliikenne Neuvosto-Eestin pääkaupungin Tallinnan ja Suomen pääkaupungin Helsingin välillä.

Tallinnassa ja Pärnussa sijaitsevat merikalasatamat. Niistä lähtee suuria tukialuksia Atlantilla olevien pyyntialusten varustamiseksi kaikella välttämättömällä. Nämä jäädytyslaitteistoilla varustetut tukialukset palaavat satamaan kalasaaliit mukanaan.

Matkustajalaiva «Rakett» Emajoella

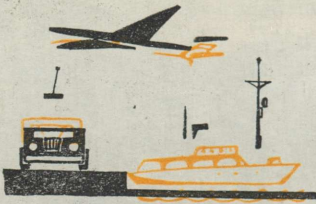
Jokiliikenne. Jokiliikenteellä on tasavallassa vain paikallinen merkitys. Matkustajaliikennettä harjoitetaan pääasiassa kaupungin sisä- ja lähilinjoilla Tartossa, Narvassa ja Pärnussa. Tasavallan sisävesistöissä on käytössä nopeakulkuisia kantosiipialuksia.

Lentoliikenne. Viimeisen kymmenen vuoden aikana on lentoliikenne tasavallassa levinnyt nopeasti. Nopeat ilmakuljetukset esittävät matkustajaliikenteessä tärkeintä osaa.

Eri tasavaltojen välisillä lentolinjoilla liikennöivät ajanmukaiset suihkukoneet. Tallinnasta Moskovaan kuluu junalla aikaa yli 18 tunnin, mutta lentokoneella vain puolitoista tuntia ja tämän vuoksi yli neljännes matkustajista suorittaa nykyisin matkansa lentäen.

**KAIKKIEN YLEISKÄYTÖSSÄ
OLEVIEN KULKUNEUVOJEN
HENKILÖKULJETUKSET**

(miljoonina henkilökilometreinä)

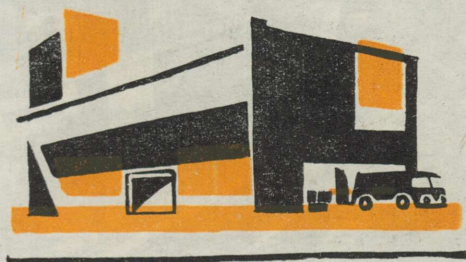
	1945	1955	1964
Rautatieliikenne	407	759	852
Autoliikenne	13	388	1422
Meriliikenne	0,4	1,5	3,5
Jokiliikenne	1,7	2,6	4,2
Lentoliikenne	1,5	14,5	154,8

Kesäisin on paljon matkustajia Tallinnan ja Simferopolin välisellä lentolinjalla, jolla liikennöivät suihkukoneet. Ne toimittavat lomailijoita Tallinnasta Mustanmeren rannalla sijaitsevalle Krimin kylpyläalueelle vajaassa 4 tunnissa.

Huolimatta tasavallan pienuudesta on lentolinjojen verkko tiheä. Tasavallan kaikkien suurempien keskuksien yhteydessä on pienet lentokentät. Eniten käytetään paikallista lentoliikennettä yhteyden pidossa Länsi-Eestin saariston kanssa.

Kaasujohdot. Putkikuljetusta käytetään Eestissä vain kaasun toimittamiseen. Kaasujohdot sijaitsevat tasavallan pohjoisosassa. Ne yhdistävät Kohtla-Järven palavakivijalostamon Tallinnaan ja Leningradiin.

KAUPANKÄYNTI

Kansantalouden kaikkien muiden alojen ohella on kaupankäyntikin kehittynyt Eestissä 25 neuvostovallan vuonna hyvin nopeasti. Käsittääksemme täydessä laajuudessaan tämän kehityksen, on ennenkaikkea kiinnitettävä huomio kapitalistisen ja sosialistisen kaupankäynnin välillä vallitsevaan periaatteelliseen eroon.

Kapitalistisessa maailmassa kaupankäynti pohjautuu voittojen (ja mahdollisimman suurten) saantiin. Myös porvarillinen Eesti jätti Neuvosto-Eestille perinnöksi tyyppillisen kapitalistisen kauppajärjestöä, joka varmistaisi työntekijöiden vaatimusten ja tarpeiden mitä täydellisimmän tyydyttämisen.

Heinäkuusta 1940 kesäkuuhun 1941, ts. neuvostovallan voimaansaattamisesta Suuren isänmaallisen sodan puhkeamiseen, Neuvosto-Eestissä laskettiin sosialistisen kauppajärjestöä perustaja — perustettiin valtion kauppajärjestöjä ja osuustoiminnallinen kauppa uudistettiin. Natsimiehitys tuhosi koko tämän työn. Ja vieläpä enemmänkin. Sodan pyörteessä tuhoutui suuri osa myymälärakennuksista ja -tiloista, maasta paetessaan rosvovalloittajat veivät mukanaan paljon kaikenlaisia tavaroita ja myymäläkalustoa.

Sotatoimien päätyttyä Eestissä, vuonna 1945, tasavallan alueella oli vain 1700 myymälää ja 455 yhteiskunnallista ruokai-

Itsepalvelumyymälä «Pärnu» Paidessa

lulaitosta. Yksityisliikkeillä oli tällöin vielä varsin huomattava asema.

Neuvostokauppaorganisaation entistäminen ja kehittäminen alkoi uudelleen. Neuvostoliitossa on kolme kaupallista järjestöä — valtion, osuustoiminnallinen ja kolhoosien kaupparjestöt. Kaksi ensinmainittua muodostavat järjestäytyneet markkinat, joiden kautta tapahtuu pääasiallinen myynti. Järjestäytyneen kaupankäynnin saavutusten ansiosta voitiin jo v. 1948 lakkauttaa täysin yksityiskauppa.

Tehdyn työn tuloksista puhuvat seuraavat faktat selvää kieltään.

Neuvosto-Eestissä on kaupankäynti muodostunut suureksi kansantalouden alaksi, käsittäen nykyisin yli 3800 myymälää ja 1328 yhteiskunnallista ruokailulaitosta; niiden työntekijämäärä kohoaa yhteensä 36 400:teen.

Vuonna 1965 oli valtion kaupan osuus 65,0% ja osuustoiminnallisen kaupan osuus 33,7% tasavallan kokonaiskauppa-

vaihdosta. Tämä merkitsee, että järjestäytyneet markkinat tyydyttävät pääosan väestön tarpeista. Kolhoositorin osuus tasavallan koko kaupankäynnissä oli samanaikaisesti 1,3%. Kaupankäynnin kehitystä osoittavat parhaiten myyntitulokset. Vähittäiskauppa, ts. tuotteiden myynti väestölle, on tasavallassamme kasvanut jatkuvasti ja nopeata vauhtia. Tähän on vaikuttanut toisaalta väestön ostokyvyn, siis rahatulojen, ja toisaalta ruokatarpeiden ja kulutushyödykkeiden tuotannon järjestelmällinen kasvu.

Jos nykyistä kaupankäyntiä asukasta kohden verrataan vuoden 1940 tasoon (verrattavissa hinnoissa), niin kasvu on 4-kertainen.

Vuosina 1950—1965 on tasavallan kaupankäynti suurentunut yli 3,8-kertaiseksi. V. 1950 ostettiin vähittäismyyntiverkosta tuotteita keskimäärin asukasta kohden 257 ruplan arvosta, v. 1965 vähittäiskaupan arvo asukasta kohden oli jo 641 ruplaa.

Nopean kasvuvauhdin ohella ovat kaupankäynnin kehitykselle ominaisia myös sellaiset lainmukaisuudet, kuin tuotteiden laadullinen paraneminen ja myynnin suurempi lisäys maaseudulla kaupunkeihin verrattuna.

TÄRKEIMPIEN RUOKATARPEIDEN OSUUS ELINTARVIKKEIDEN MYYNNISSÄ

(verrattavissa hinnoissa,
prosentteissa)

Valmisteet	1950	1965
Liha ja lihavalmisteet	8,8	15,9
Kala ja kalavalmisteet	4,1	4,0
Maito ja maitovalmisteet	6,1	11,3
Munat	0,6	1,4
Sokeri	5,9	5,8
Konditoriavalmisteet	9,5	7,0
Jauhot, makaronivalmisteet ja suurimot	5,1	3,5
Leipätuotteet	14,9	11,7
Perunat	0,8	0,6
Vihannekset	0,8	2,6
Hedelmät ja marjat	1,3	3,4

**TÄRKEIMPIEN
TEOLLISUUSVALMISTEIDEN
MYYNIN LISÄYS VALTION-
JA OSUUSKAUPOISSA**

(verrattavissa hinnoissa;
prosentteissa verrattuna
vuoteen 1950)

Valmisteet	1955	1960	1964	1965
Ompelutuotteet	255	457	494	576
Trikootuotteet	189	344	497	573
Nahka- ja tekstiilijalki- neet	148	255	316	352
Puuvillakankaat	134	175	114	114
Villakankaat	84	154	113	135
Silkkikankaat	207	221	181	222

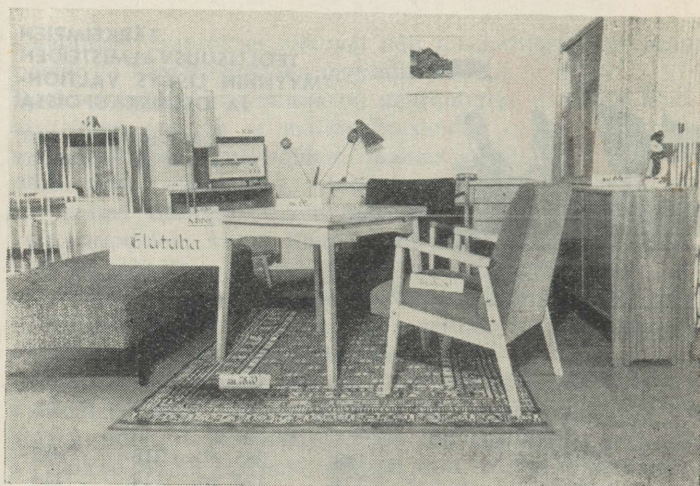
Huomattavasti on lisääntynyt radio-, sähkö- ja muiden vastaavien tuotteiden osuus. Kaikki tämä osoittaa työntekijöiden aineellisen hyvinvoinnin ja sivistystason kohoamista.

Huomion ansaitsee kaupankäynnin suhteellisesti nopeampi kehitys maaseudulla. Vähittäiskaupan lisäys vuosina 1950—1964 oli kaupungeissa 2,6-kertainen ja maaseudulla 2,9-kertainen. Vuonna 1950 myynti kaupunkilaista kohden ylitti 6-kertaisesti maaseudun asukasta kohden tulleen myynnin, mutta v. 1964 3-kertaisesti. Tämän yhteydessä on otettava huomioon, että osan ostoksistaan maaseudun asukkaat suorittavat kaupungeissa, missä tuotevalikoima on runsaampi ja monipuolisempi.

Kaupankäynnin nopeampi kehitys maaseudulla on todisteena maaseudun kauppaverkon laajentumisesta sekä valtion- ja kollektiivitulojen työntekijöiden tulojen suurenemisesta, minkä yhteydessä huomattavaa osaa esittää myös siirtyminen luontaiseduista rahapalkkaan.

Vähittäiskaupalle on ollut ominaista tärkeimpien ruoka- ja kulutustarpeiden myynnin jatkuva suureneminen, johon teollisuus- ja maataloustuotannon saavutukset ovat luoneet edellytykset.

Taulukko s. 72 antaa käsityksen tärkeimpien elintarpeiden markkinoinnin lisäyksestä vuosina 1955—1964, esitellen

Huonekalukauppa Jõgevalla

valtion- ja osuiskauppaverkon kautta väestölle myytäväksi tarkoitettujen tuotteiden määrää.

Vaikkakin väestö hankkii pääosan tarvitsemistaan ruokatarpeista valtion- ja osuiskauppaverkosta, tyydytetään osa tarpeista muuta tietä. Kaupungin asukkaille on niistä tärkein tori. Niinpä tasavallan neljän suuremman kaupungin — Tallinnan, Tarton, Pärnun ja Narvan väestö osti v. 1965 kolhooositorilta 458 tonnia lihaa (linnunlihaa lukuunottamatta), 1,5 miljoonaa litraa maitoa, 11 tonnia voita, 2,9 miljoonaa kananmunaa, 3400 tonnia perunoita ja 2060 tonnia vihanneksia.

Maaseudun väestön ruokataloudessa näyttelevät heidän oman palstansa ja karjansa tulot vielä nykyisinkin huomattavaa osaa.

Taulokot s. 73 ja 75 antavat käsityksen tärkeimpien käyttöhyödykkeiden sekä monenlaisten kulttuuri- ja taloustarpeiden myynnin lisäyksestä valtion- ja osuiskaupoissa.

Joidenkin kangaslaatuojen myynnin väheneminen viime vuosina kuvastaa kuluttajien kysynnässä tapahtuvia muutoksia: ompelutuotteiden valikoiman laajenemisen ja laadun parantamisen yhteydessä väestö ostaa yhä enemmän valmiita asusteita ja alusvaatteita, mikä tulee kuluttajalle mukavammaksi ja halvemmaksi. Päämääränä on tyydyttää lähimmän 15 vuo-

den aikana väestön vaatetustarpeesta 90% valmiina vaat-
teina.

Väestön hyvinvoinnin kasvua ja kulttuuritason kohoamista
luonnehtii paraiten kulttuuritarpeiden ja monenlaisten koti-
talousteknisten kysyntä. Erittäin suuri on kotitaloustöitä
keventävien taloustarpeiden kysyntä.

Yksistään v. 1965 myytiin väestölle valtion- ja osuuskauppa-
verkon välityksellä 24 735 pesukonetta, 8753 jääkaappia,
13 510 pölyimuria, 6044 moottoripyörää ja skootteria, 21 277
polkupyörää, 49 323 radiovastaanotinta, 29 803 televisiovas-
taanotinta, 1380 pianoa ja flyygeliä, 10 662 valokuvauskame-
raa, 10 591 ompelukonetta ja 155 228 kelloa.

Ompelukoneita, kelloja ja kameroita on nykyisin jo riittä-
västi tarjolla. Niitä lähetetään kauppoihin tarpeita vastaa-
vasti ja niiden vähittäishintoja alennetaan kulutuksen lisää-
miseksi. Niinpä vuosina 1953—1964 on kellojen vähittäishin-
toja alennettu 5 kertaa ja niiden hinnat ovat laskeneet keski-
määrin 35%; eräiden kameramerkkien hintoja on alennettu
8 kertaa, ompelukoneiden hinnat ovat kymmenessä vuodessa
alentuneet 17%.

**KULTTUURITARPEIDEN,
KÄYTTÖ- JA TALOUSESINEIDEN
MARKKINOINNIN LISÄYS
VUOSINA 1955—1964**

(tuh. kpl.)

	1955	1964	1964 (ver- rattuna v. 1955 %-ssa)
Kellot	146,9	154,3	105,0
Ompelukoneet	9,2	5,7	62,0
Radiot	26,9	42,7	158,7
Televisiovastaanottimet	3,5	27,6	788,6
Polkupyörät	19,1	26,4	138,2
Moottoripyörät ja skootterit	1,7	7,0	411,8
Jääkaapit	0,3	6,1	20 kertaa
Pesukoneet	0,5	20,1	40 kertaa
Pölyimurit	0,9	13,0	14 kertaa
Valokuvauskamerat	10,3	10,9	105,8

Vauhdikkaasti kehittyvän rakennustoiminnan yhteydessä on tasavallassa suurentunut huonekalujen kysyntä. Vuosina 1951—1964 valmistui meillä 159 000 uutta asuntoa. V. 1965 tasavallan väestö osti huonekaluja 13 kertaa enemmän kuin v. 1950.

Painotuotteiden myynti on jatkuvasti suurentunut. Kun v. 1950 myytiin väestölle kirjoja, lehtiä ja aikakausjulkaisuja 5,0 miljoonan ruplan arvosta, niin v. 1965 myytiin monenlaisia painotuotteita jo 12,3 miljoonan ruplan arvosta, ts. kutakin asukasta kohden keskimäärin 9,6 ruplan arvosta. Edellä esitetyt esimerkit kertovat siitä, kuinka paljon väestö on ostanut erilaisia tuotteita osuus- ja valtionmyymäläverkon kautta. Ottaessamme huomioon myös torikaupan, josta edellä oli jo puhetta, voimme tarkkailla lähemmin nykyistä kulutustasoamme.

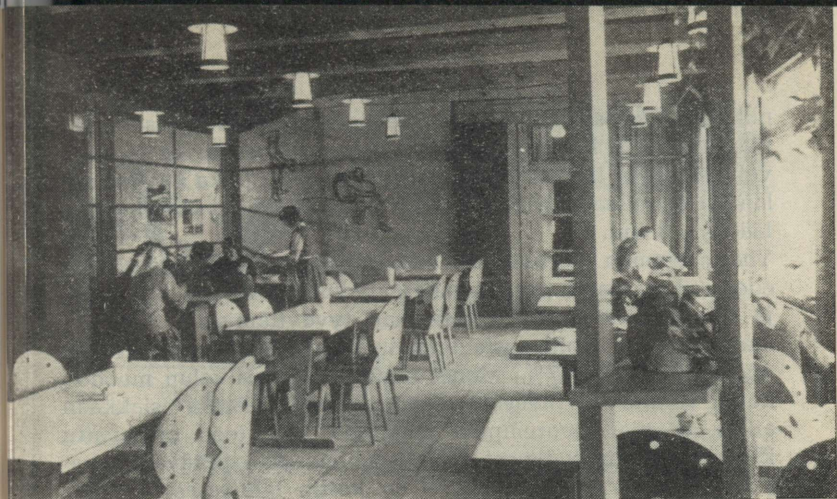
Yhteenvedot osoittavat, että neljän vuoden — 1959—1962 aikana käytettiin lihaa Neuvosto-Eestissä keskimäärin lähes 70 kg asukasta kohden. Porvarivallan viimeisinä vuosina lihan kulutus Eestissä henkeä kohden oli noin 50 kg. Vertailun vuoksi mainittakoon, että Neuvosto-Eestissä on lihan kulutus nykyisin yhtä suuri kuin Tanskassa, ylittäen Ruotsin, Hollannin, Norjan ja Suomen kulutustason.

Maitoa ja maitovalmisteita, kaikki maidossa laskettuna, jokainen asukas kulutti Neuvosto-Eestissä v. 1962, joka oli tasavallan maataloudelle hyvin epäsuotuisa vuosi, 381 kg (v. 1961 401 kg); tässä yhteydessä kukin asukas kulutti meijerivoita 6 kg vuodessa. Maidon ja maitovalmisteiden kulutuksessa olemme Hollantia ja Länsi-Saksaa edellä, Norjan kanssa melkein samalla tasolla, mutta Tanskasta, Ruotsista ja Suomesta olemme vielä jäljessä.

Vuosina 1959—1962 jokainen asukas Neuvosto-Eestissä kulutti keskimäärin 190 munaa vuodessa, porvarivallan viimeisinä vuosina sitä vastoin vain 60—90 munaa. Näinollen munien kulutus on meillä suurempi kuin Suomessa ja Norjassa ja yhtä suuri kuin Tanskassa.

Sokerin kulutus oli Neuvosto-Eestissä v. 1962 39,1 kg asukasta kohden, kun taas porvariaikana vastaava määrä oli Eestissä 20—25 kg. Tieteellisesti perusteltujen ravitsemusnormien mukaan on ihmiselimestölle riittävä 40 kg sokeria vuodessa. Myös edellämainittujen maiden sokerinkulutus on suunnilleen samaa tasoa.

Kalan ja kalatuotteiden kulutus oli Neuvosto-Eestissä v. 1962 19,5 kg asukasta kohden. Suunnilleen yhtä suuri oli kalan

Entinen Koerun kapakka on nykyaikaistunut

kulutus porvarillisessa Eestissä. Porvariaikana sillin osuus kalan kulutuslukemista oli kokonaista 28 %, nykyisin sitä vastoin vain 16 % ja suolakalan kulutus asukasta kohden on vain 1,1 kg vuodessa. Kalan kulutuksessa olemme Suomen kanssa melkein samalla tasolla. Norjassa, Ruotsissa ja Tanskassa syödään enemmän kalaa.

Tärkeimpien ruokatarpeiden kulutus Neuvosto-Eestissä ylittää huomattavasti vastaavien ruokatarpeiden käytön porvariaikana. Ja vielä tärkeämpää on todeta, että tässä osassa olemme saavuttaneet suositellun fysiologisen normin tai lähestymme sitä.

Väestön kaupallisessa palvelussa on hyvin tärkeä kauppojen aineellisen perustan täydellistäminen ja myymälöiden suurentaminen sekä niiden teknisen sisustuksen parantaminen.

Kymmenessä vuodessa (vv. 1955—1964) on kauppaverkkomme suurentunut 502 uudella myymälällä, mikä merkitsee 15 % kasvua. Uusien ajanmukaisten myymälöiden rakentamisella ja vanhojen uusimisella nykytarpeita vastaaviksi on myymälöiden keskikoko kasvanut huomattavasti.

Myymälöiden lisäys on ollut erittäin nopeata maaseudulla, missä vuosittain avataan keskimäärin 30 myymälää. Porvariaikaisten pienten kyläpuotien sijasta näemme nykyisin kaikkialla maaseutukeskuksissa uusia kauniita myymäläraken-

nuksia, jotka sisustuksen ja yleisöpalveluksen osassa eivät jää kaupungin kauppaverkosta jälkeen. Maaseutuväestön palveluksessa on lisäksi yli 100 automyymälää, jotka käyvät sellaisilla asutusseuduilla, joista on matkaa lähimpään myymälään yli 3 km.

Yhä enemmän perustetaan erikoismyymälöitä ja tämä luodellytykset parempaan asiakaspalveluun, ostajien kysynnän ja toivomusten perusteellisempaan tyydyttämiseen. Valtionkauppaverkon teollisuustavarakaupoista muodostavat erikoismyymälät jo nyt 87%. Monet uudet asiakaspalvelun muodot, kuten valinta- ja tilausmyymälät, auttavat säästää asiakkaan aikaa. Monien suurempien tehtaiden yhteyteen on avattu kioskeja, joihin työläiset työhön mennessään jättävät haluamiensa elintarpeiden tilaukset ja kotiin lähtiessään ottavat sieltä heille varatut tarvikkeet.

Yhteiskunnalliselle ruokailulaitokselle kuuluu Neuvostoliiton kauppajärjestössä huomattava sija.

Useissa Neuvostoliiton piireissä järjestettyjen tarkkailujen mukaan emännät kuluttavat ruoan valmistukseen yli 30% kotitaloustöihin kuluva ajasta. Tämän vuoksi yhteiskunnallisen ruokailulaitoksen laajentamisella on oleellinen merkitys.

Vuosina 1955—1965 on yhteiskunnallisten ruokailulaitosten määrä tasavallassa suurentunut puolitoistakertaiseksi.

Suuri osa, 58% ruokailulaitoksista on työmaa- ja kouluruokalaitoksia. Niinpä yli 70% Tallinnan ja Kohtla-Järven tuotan-

MYYMÄLÖIDEN MÄÄRÄ TASAVALLASSA vv. 1955 JA 1965

(vuoden lopulla)

Vuodet	Myymälöiden määrä			Myymälöiden määrä 10 000 asukasta kohden		
	yhteen- sä	kaupun- gissa	maalla	yhteen- sä	kaupun- gissa	maalla
1955	3355	2204	1151	29	34	22
1965	3857	2369	1488	30	30	31

**YHTEISKUNNALLISTEN
RUOKAILULAITOSTEN
MÄÄRÄ TASAVALLASSA
vv. 1955 ja 1965**

Vuodet	Yhteiskunnallisten ruokailu- laitosten määrä			Yhteiskunnallisten ruokailu- laitosten määrä 10 000 asu- kasta kohden		
	yhteen- sä	kaupun- gissa	maalla	yhteen- sä	kaupun- gissa	maalla
1955	762	627	135	7	10	3
1965	1328	1013	315	10	13	7

tolaitoksista on perustanut työläisiään varten ruokalaitokset tai baarit. Yli puolissa tasavallan valtiontiloista on omat ruokalaitokset. Enemmistössä kaupunkikouluista saavat oppilaat lämpimän lounaan. Maaseudulla ovat kollektiivitalat tehneet omin voimin ja keinoin suuren työn kouluruokailun järjestelyssä. Vaikkakin yhteiskunnallisten ruokailulaitosten palveluksia käyttävien ihmisten määrä on lisääntynyt, palvelevat kuitenkin ruokailulaitokset vielä suhteellisen pientä osaa väestöstä, erikoisesti maaseudulla. Tämä johtuu suurelta osalta Eestin kyläin hajajärjestyksestä, minkä vuoksi ruokailulaitokset jäävät kauaksi kuluttajista. Tasavallan maatalouden kehitys edellyttää tulevaisuudessa kollektiivi- ja valtiontilojen keskusten rakentamista ja ne muodostuvat sitten myös joka alalla väestön palveluliikkeiden keskuksiksi.

Väestön kaupallisen palvelun jatkuvasta parantamisesta huolehtiessaan neuvostovalta ei unohda myöskään liikealan työntekijöitä. Neuvostoliiton Korkeimman Neuvoston päätöksellä korotettiin vuoden 1965 toisella neljänneksellä välittömästi yleisön palveluksessa olevien työntekijöiden palkkoja. Meidän tasavallassamme kohosivat 34 000 liikealan työntekijän palkat.

Aineellisen tuotannon jatkuvan kehittämisen turvin neuvostohallitus tulee vastedeskin suorittamaan toimenpiteitä neuvostoihmisten elinolojen jatkuvaksi parantamiseksi. Vas-

tuunalainen tehtävä kuuluu tässä kaupalle, joka on yhteiskunnan jäsenten välillä tapahtuvan käyttötavaroiden jaottamisen tärkein muoto, ihmisten kasvavien ja muuttuvien tarpeiden selvittämisen välikappale, tuotannon ja kulutuksen tasapainottaja.

TALOUDELLISET SUHTEET

Neuvosto-Eestin talouselämän kehityksessä saavutetut tulokset pohjautuvat ennenkaikkea suunnitelmalliseen yhteistyöhön muiden liittotasavaltojen kanssa. Koneiden, kojeiden, käyttöesineiden ja elintarpeiden tuotanto kysyy ennenkaikkea monenlaisia raaka-aineita, voima- ja polttoaineresursseja, tehdaskoneita jne.

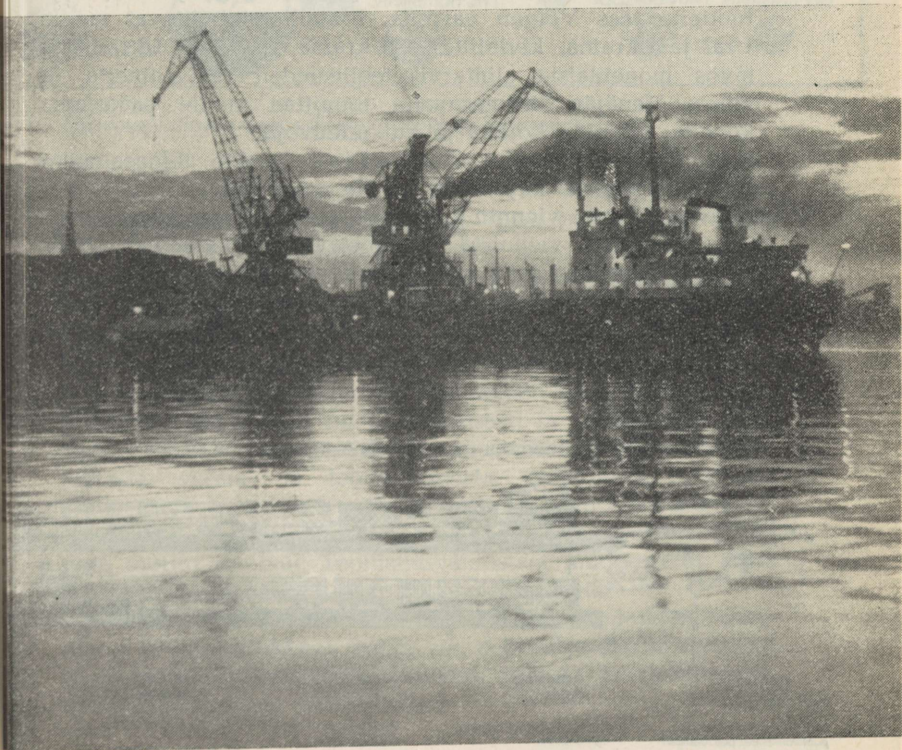
Sosialististen kansojen ystävällinen taloudellinen yhteistyö tuleekin tässä avuksi. Keskinäisen taloudellisen työnjaon ja vaihdon turvin kehittyvät kussakin liittotasavallassa tietyt teollisuusalat yleisliittolaisesti merkittäviksi. Näiden teollisuusalojen tuotanto ylittää tuntuvasti paikalliset tarpeet ja merkittävä osa tuotannosta menee Neuvostoliiton muiden alueiden varustamiseen. Neuvosto-Eestissä ovat tällaisia aloja ennenkaikkea sähköenergian, sähkömoottoreiden, mittakojeiden ja radio- sekä elektroniikkakojeiden tuotanto, koje-, palavakivi-, kivennäislannoite-, lääke-, kalasäilyke-, puuvilla-, pellava-, asuste-, paperi-, makeis- ja sementtiteollisuus. Maa-taloudessa ovat tällaisia tuotteita voi, liha ja maitovalmisteet, joita lähetämme pääasiassa Leningradiin ja Moskovaan.

Keskinäisen yhteistyön ja työnjaon ansiosta voimme samanaikaisesti luopua paikan päällä sellaisten tuotteiden valmistuksesta, jotka taloudellisesti eivät kannata ja joita voimme saada muilta liittotasavalloilta. Tällaisen yhteistyön ansiosta voidaan järkipäisesti specialisoida kaikkien liittotasavaltojen teollisuutta ja maataloutta, alentaa tuotantokustannuksia, suurentaa valikoimaa, tyydyttää paremmin ja nopeammin väestön tarpeet.

Tuonnilla peitämme noin 30% tasavaltamme teollisuusvalmisteen tarpeista, 43% raskaanteollisuuden, 16% elintarvikkeiden ja 30% kevyen teollisuuden valmisteen kulutuksesta. Samanaikaisesti on myyty tasavallan ulkopuolelle 39% raskaanteollisuuden tuotannosta, tästä 75% koneenrakennus- ja metallinjalostusteollisuuden tuotannosta, 35% kevyen teollisuuden valmisteista ja 20% elintarpeista.

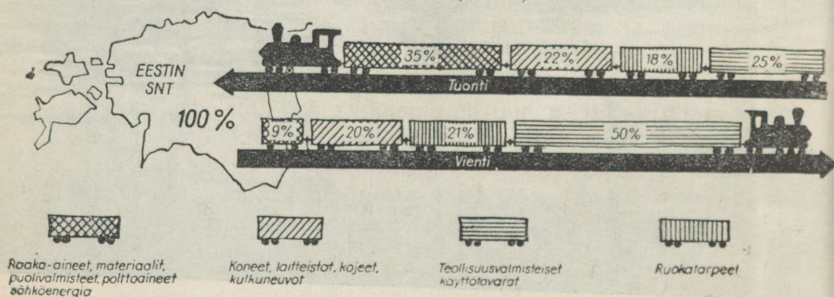
Eestillä on kiinteät taloudelliset suhteet muihin liittotasavaltoihin. Neuvostoliiton muut talousalueet esittävät merkittävää osaa työntekijöittemme kulutus- ja elintarvikehuollossa. Kankaita saamme Moskovasta, Leningradista, Ivanovosta, Kostromasta, Latvian ja Liettuan kaupungeista, henkilöautoja Moskovasta, Gorkista ja Ukrainasta, moottoripyöriä Valkovenäjältä ja Ukrainasta, Udmurtin autonomisesta tasavallasta ja Vladimirin aluepiiristä, parfymeriatuotteita Moskovasta ja Riiasta. Radioita ja radiolevysoittimia saamme pääasiassa Moskovasta, Leningradista, Ukrainasta, Liettuasta ja Latviasta, televisiovastaanottimia Venäjän Liittotasavallasta ja Ukrainasta, polkupyöriä — Valkovenäjältä ja Jaroslavlsta, jääkaappeja Saratovista, Minskistä, Moskovasta, Rostovista

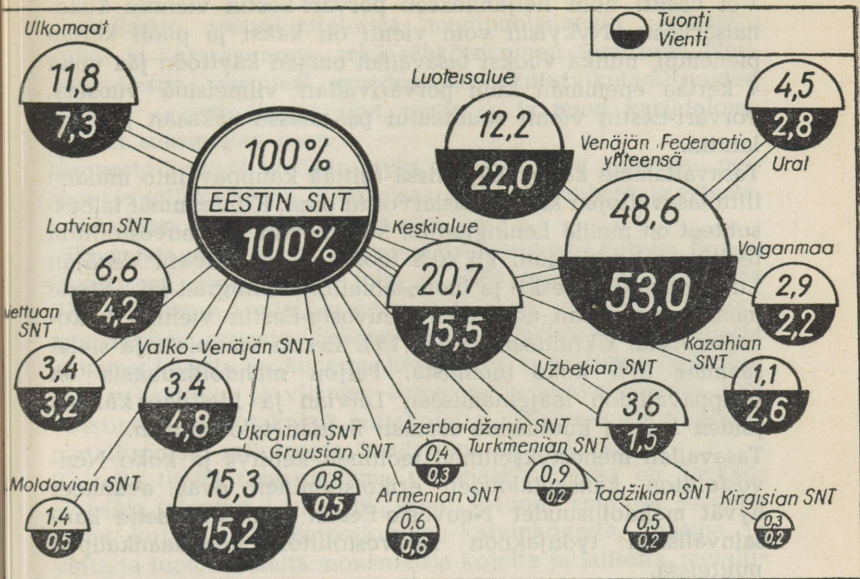
Tallinnan kauppasatama illalla

ja Ukrainasta. Ukraina on lisäksi suurimpia elintarvikkeiden toimittajia. Se tuo meille mm. viljaa, suolaa, sokeria, kasvisöljyä, viiniä ja vihanneksia. Viljaa tuomme myös Kasakstanista. Moldavia, Krimi, Kaukasia ja Keski-Aasia toimittavat meille viinejä, hedelmiä ja tupakkaa. Kalavalmisteita tuomme Astrakanista, Leningradista, Murmanskista, Rostovista. Veljestasavaltojen osuus Eestin raaka-aine- ja elintarvikkeiden huollossa ei ole pienempi. Tilastot osoittavat, että suunnilleen 40% tuonnin arvosta muodostavat monenlaiset raaka-aineet, puolivalmisteet, materiaalit ja polttoaineet. Elintarvikkeet ja teollisuusvalmisteet muodostavat suuruudeltaan seuraavat ryhmät, kun taas koneet, laitteet ja instrumentit ovat viimeisellä sijalla. Raaka-aineista Eesti saa puuvillan ja raakanahkan Keski-Aasian liittotasavalloista, kemian raaka-aineet ja kemiantuotteet sekä kaproonilangan maamme keski-osista, ennenkaikkea Moskovasta ja Uraleilta. Metsämateriaalia saapuu meille luoteisalueilta, pääasiassa Karjalasta, öljytuotteita taas Volgan varrelta. Metallia toimittavat meille Ural ja Ukraina, kivihiiltä — Ukraina. Eesti saa Ukrainasta myös monenlaisia elintarviketeollisuuden raaka-aineita ja villaa, Venäjän liittotasavalta toimittaa meille pääasiassa koneita, laitteita, kojeita ja kulkuneuvoja. Neuvosto-Eestin viennissä muille talousalueille esittävät pääosaa käyttötavarat. Ne muodostavat noin puolet Neuvosto-Eestin viennin kokonaisarvosta. Toisen suuren ryhmän tasavallan viennissä muodostavat ruokatarpeet (18% viennin arvosta). Eestin tärkeimpien vientiartikkeleiden joukkoon kuuluvat puuvilla-, pellava- ja villakangas, kala ja kaläsäilykkeet, voi, konditoria- ja tupakkavalmisteet, maito- ja

Eestin viennin ja tuonnin rakenne (%-ssa)

Liittotasavaltojen osuus Eestin tuonnissa ja viennissä

lihavalmisteet, ompelutuotteet ja paperi, jalkineet sekä huonekalut. Koneet, kojeet, kojeistot ovat Eestin viennissä kolmannella tilalla. Maininnan ansaitsevat sähkömoottorit, monenlaiset koneistot, mittakojeet, sähkö- ja radiotekniset tuotteet, sähköenergia.

Porvari-Eestin ulkomaankauppa oli aivan toisenlaista. Metallien ja muiden oleellisten raaka-aineiden sekä sähkövoiman puutteen vuoksi Eesti oli taloudellisesti ja erittäin teknisesti täysin riippuva imperialistisista suurvalloista. Valtaosa tekniikasta, voima- ja tehdaskoneista, työkaluista, kojeista, koneistoista ja kulkuneuvoista tuotiin Eestiin Saksasta, Englannista ja Ruotsista. Samoin kaikki valiolaatuiset käyttöesineet tuotiin maahan. Teollisuusvalmisteet muodostivat lähes 60% porvariaikaisen Eestin kokonaistuonnista.

Porvari-Eestin viennissä olivat etusijalla maatalouden raaka-aineet ja elintarvikkeet, kuten voi, pekoni ja elävät siat sekä teolliset puolivalmisteet: selluloosa, metsä- ja sahatavara, vaneri ja vaneriset tuolinpohjat.

Voi käsitti noin neljänneksen porvari-Eestin viennin kokonaisarvosta. Nykyisin voin vienti on kaksi ja puoli kertaa pienempi, minkä vuoksi tasavallan omaan käyttöön jää voita 4 kertaa enemmän kuin porvarivallan viimeisinä vuosina. Porvari-Eestin vienti suuntautui pääasiassa Saksaan ja Englantiin.

Tasavaltamme kaupankäynnissä esittää kauppavaihto muiden liittotasavaltojen kanssa ensiarvoista osaa. Kiinteimmät taloussuhteet on meillä Leningradiin, Moskovaan ja Neuvostoliiton teolliseen keskiosaan. Yli 40% tuonnista saammekin Venäjän Liittotasavallan keski- ja luoteisalueilta (Leningrad ml.). Sinne menee puolestaan noin 35% Neuvosto-Eestin viennin kokonaisarvosta, Ukrainaan menee 15% Eestin viennistä ja sieltä saamme 13% koko tuonnista. Paljon mahdollisuuksia on kauppavaihdon laajentamiseen Latvian ja Liettuan kanssa, joiden kanssa kuulumme samaan Baltian taluspiiriin.

Tasavallan menestyksellinen teollinen kehitys ja koko Neuvostoliiton kansantalouden erikoistuminen ovat avanneet hyvät mahdollisuudet Neuvosto-Eestin osallistumiselle kansainväliseen työnjakoon Neuvostoliiton ulkomaankaupan puitteissa.

Vuosina 1956—1963 Neuvosto-Eestin vientituotanto on kasvanut yli 7,6-kertaiseksi, tuontitavaroiden käyttö tasavallassa 5,7-kertaiseksi. Ulkomaankaupan kasvuvauhti ylittää tuntuvasti teollisuuden kokonaistuotannon kasvuvauhdin.

Ulkomaankaupassamme muodostaa kauppavaihto sosialististen maiden kanssa suurimman osan. Seuraavissa numeroissa (taulukko s. 85) ilmenevät Neuvosto-Eestin viennin ja tuonnin suuntaukset v. 1963 (prosentteissa).

Neuvosto-Eestin viennin arvo oli v. 1963 58,6 miljoonaa ruplaa, tuonnin arvo kokonaista 92,2 miljoonaa ruplaa. Tuonti on lisääntynyt pääasiassa ulkolaisten käyttöesineiden ja elintarvikkeiden kustannuksella. Tekstiili-, nahka- ja jalkineiteollisuuden tuotteet tekevät 44,5% ja elintarviketeollisuuden tuotteet 31,5% tuonnista.

Se seikka, että Neuvosto-Eestin tuonti ylittää 57% viennin, viittaa siihen, että vientimme on yleisliittolaiselle ulkomaankaupalle jäänyt tietystä määrin velkaa. Mutta koska tasavaltamme suotuisa maantieteellinen sijainti ja kehittynyt jalosteteollisuus luovat edellytykset viennin menestykselliseen laajentamiseen, niin Eestissä on alettu kiinnittää huomiota vientituotannon joudutettuun kehittämiseen.

84 Tasavaltamme teollisuuden erikoistumista vastaavasti on Neu-

vosto-Eestin vientiluetteloissa monipuolisimmin edustettu kone- ja kojerakennus- sekä sähkötekkinen teollisuus. Neuvosto-Eestin viennistä muodostavat elintarviketeollisuuden tuotteet — voi, juusto, liha, rasva — ja muut karjatalous-tuotteet suurimman osan.

Neuvosto-Eestistä viedään myös suuria määriä puuvilla-, pel-lava- ja villakangasta, selluloosaa, turkiksia, rakennustarpeita, kemiallisen teollisuuden tuotteita jne.

Ulkomaista on Eestillä laajimmat taloussuhteet Saksan Demokraattiseen Tasavaltaan, jolle v. 1963 toimitimme tuotteita 27,2 miljoonan ruplan arvosta ja toimme sieltä 12,2 miljoonan ruplan arvosta. Saksan Demokraattisesta Tasavallasta saamme kojeita ja koneita, kevyen ja kemiallisen teollisuuden valmisteita ja viemme sinne voita, lihavalmisteita, kaivinkoneita, radioteknisiä mittakojeita, sähkötekniisiä tuotteita, metalliromua, selluloosaa, bentseeniä ja turkiksia.

Toisella tilalla tasavaltamme ulkomaankaupassa on Tšekkoslovakia (vienti 1,7 milj. rpl., tuonti 9,4 milj. rpl.). Me viemme sinne kojeita, sähkömoottoreita, kaivinkoneita, juustoa ja voita ja tuomme sieltä monenlaisia kojeita ja laitteita, metallituotteita, käyttötavaroita ja kemiantuotteita.

Puolaan (vienti 2,7 milj. rpl., tuonti 4,7 milj. rpl.) viemme koneita, kojeita, kemikaaleja, alkoholia ja kevyen teollisuuden tuotteita, saaden vastineeksi kivihiihtä, kemianvalmisteita, koneita ja käyttötavaroita.

Suunnilleen samanlaista on vientimme muihinkin sosialisminleirin maihin, minkä yhteydessä Unkarista, Romaniasta ja Bulgariasta tuomme muiden valmisteiden lisäksi myös elintarpeita (säilykkeitä, viinejä, tomaatteja, omenoita jne.), tupakkavalmisteita, lääkkeitä ja rautametallia.

	Vienti	Tuonti
Sosialistiset maat	64,1	59,1
Siirtomaa-ikeestä vapautuneet maat	9,5	21,5
Kapitalistiset maat	21,5	9,4
Tuntemattomat maat ¹	4,9	10,0
Yhteensä:	100,0	100,0

¹ Ryhmä «Tuntemattomat maat» tarkoittaa tasavaltamme sellaista vientituotantoa, joka toimitetaan osavalmisteina Neuvostoliiton muilla alueilla koottaviin suuriin vientiartikkeleihin sekä tuontitavaroita, joita Neuvostoliiton ulkomaankaupakonttorit ovat aluksi lähettäneet muihin liittotasavaltoihin, mutta myöhemmin meille.

Kehitysmaista on Neuvosto-Eestillä kiinteimmät vienti- ja tuontisuhteet Ghanan, Guinean, Yhdistyneen Arabitasavallan, Malin, Intian, Iranin, Afganistanin ja Meksikon kanssa. Viemme niihin pääasiassa tehdaskoneita, kojeistoja ja laitteita (vähäisessä määrin myös kangasta, paperia, sementtiä ja lasia) sekä tuomme niistä tropiikin ja subtrooppisia hedelmiä, puuvillaa, mineraaleja ja muita näiden maiden perinteellisiä vientituotteita. Teollisuutemme valmistaa näille maille tropiikin olosuhteisiin sovellettuja tuotteita.

Teollisesti kehittyneistä kapitalistisista maista on tasavallallemme läheisimmät suhteet Englantiin, Suomeen, Saksan Liittotasavaltaan ja Ranskaan. Niihin viemme tekstiilituotteita, selluloosaa, turkiksia, elektronikojeita jne., saaden vastineeksi joitakin teollisia raaka-aineita, kojeita, kemikaaleja sekä käyttötavaroita.

Kokonaisuudessaan Neuvosto-Eesti toimitti v. 1963 tuotteitaan 61 maahan ja harjoitti tuontia 51 valtiosta. Ulkomaankauppasuhteiden jatkuva laajentaminen kuvastaa kansantalouden kehitystä, maailman parhaimpien standardien saavuttamista teollisuustuotannossamme.

Työntekijöiden hyvinvoinnin kohottamisen ohella neuvostohallitus kiinnittää suurta huomiota myös vanhusten ja työkyvyttömiä kansalaisten, työveteraanien aineellisen toimeentulon varmistamiseen. Oikeus aineellisesti turvattuun toimeentuloon vanhuuden päivinä ja myös työkyvyttömyyden sattuessa on neuvostokansalaisten perustuslaillisia oikeuksia. Vanhusten ja työkyvyttömiä kansalaisten aineellisen toimeentulon varmistamisen perusmuotoja on nykyisin heidän eläkevakuutuksensa. Eläkkeet myönnetään täysin valtion varoista, kolhoosien jäsenille sitävastoin myös kolhoosien varoista.

Neuvostokansalaisten eläkevakuutuksen varmistavista asiakirjoista ovat tärkeimpiä vuonna 1956 hyväksytty laki «Valtion eläkkeistä» ja vuonna 1964 hyväksytty laki «Kolhoosien jäsenten eläkkeistä ja apurahoista».

Mainittujen lakien lisäksi on vielä koko joukko lakisääteisiä asiakirjoja, joiden pohjalla tapahtuu eläkkeiden määrääminen eri alojen työntekijöille, eläkkeiden määrääminen tiedemiehille, kirjailijoille, taiteilijoille ja säveltäjille, kolhoosien asiantuntijoille, koneellistajille jne.

Eläkevakuutus koskee kaikkia työntekijöitä, minkä yhteydessä kansalainen, jolla jostain syystä on oikeus eläkkeeseen, voi valita sen eläkkeen, joka on hänelle hyödyllisin.

Eläke myönnetään Neuvostoliitossa kaikille kansalaisille riip-

pumatta heidän suvustaan, kansallisuudestaan, uskonnollisista vakaumuksistaan jne. Tietyissä olosuhteissa annetaan eläke myös ulkomailla asustaville Neuvostoliiton kansalaisille. Muista maista kotimaahan palanneiden neuvostokansalaisten palvelusvuosiin lasketaan myös heidän palkallinen työskentelynsä ulkomailla.

Eläkkeiden määräämisessä esittävät palvelusvuodet oleellista osaa. Palvelusvuosiin lasketaan kuuluviksi myös asepalvelusaika, opiskeluaika korkeakouluissa ja opistoissa jne.

Valtion eläkelain pohjalla myönnetään eläke työläisille ja virkailijoille sekä muille heihin verrattaville työntekijöille, asepalvelustaan suorittaville sotilaille ja aliupseereille, korkeampien oppilaitosten ja opistojen opiskelijoille, samoin kuin muille kansalaisille, joista on tullut invalideja valtion tai yhteiskunnallisia tehtäviä täyttäessään. Mainittujen henkilöiden kuollessa myönnetään eläke heidän työkyvyttömille perheenjäsenille.

Valtion eläkelain mukaan voidaan myöntää kolmenlaisia eläkkeitä, nimittäin: vanhuus-, invalidi- ja perhe-eläkkeitä.

Vanhuuseläkkeen saavat miehet täytettyään 60 vuotta, jos heillä on palvelusvuosia vähintään 25, ja naiset 55-vuotiaina tehtyään työtä vähintään 20 vuotta. Ellei eläkkeen hakijalla ole vanhuuseläkkeen saantiin tarvittavia palvelusvuosia, myönnetään tietyissä olosuhteissa eläke osittaisista työvuosista. Eläke lasketaan tässä tapauksessa suhteellisesti täydestä eläkkeestä työvuosia vastaavasti.

Edullisin ehdoin myönnetään vanhuuseläke:

a) maanalaisissa töissä, terveyttä vahingoittavissa töissä ja kuumissa tehdasosastoissa työskennelleille miehille heidän täytettyään 50 vuotta (työvuosia vaaditaan vähintään 20) ja naisille heidän täytettyään 45 vuotta (palvelusvuosia 15);

b) muissa vaikeissa olosuhteissa työskennelleille miehille täytettyään 55 vuotta (palvelusvuosia vähintään 25), naisille täytettyään 50 vuotta (palvelusvuosia vähintään 20).

Edullisin ehdoin myönnetään vanhuuseläke, jos vähintään puolet eläkkeen saantiin tarvittavista palvelusvuosista on työskennelty maanalaisissa tai terveyttä vahingoittavissa töissä, vaikeissa olosuhteissa jne., viimeisestä työpaikasta riippumatta.

Naisille, jotka ovat synnyttäneet vähintään 5 lasta ja kasvattaneet heidät kahdeksanvuotiaiksi, myönnetään vanhuuseläke 50-vuotiaina, jos työvuosia on vähintään 15.

88 Sokeille työläisille ja toimitsijoille myönnetään vanhuuseläke

miesten täytettyä 50 vuotta, jos työvuosia on vähintään 15, naisille täytettyään 40 vuotta, minkä yhteydessä vaaditaan vähintään 10 vuoden palvelusaika.

Tämän yhteydessä vanhuuseläkkeen myöntämässä ei oteta huomioon, ovatko he sokeutuneet ennen työnteon aloittamista, työnteon aikana tai työnteon päätyttyä.

Vanhuuseläkkeet muodostavat 50—100% palkasta, riippuen palkan suuruudesta ennen eläkkeen hakemista. Tässä yhteydessä pienemmän palkan ollessa kyseessä eläke on palkkaan verrattuna suhteellisesti suurempi. Maanalaisissa töissä, terveyttä vahingoittavissa töissä ja kuumissa tehdasosastoissa työskennelleet saavat 5% suuremman eläkkeen.

Siinä tapauksessa, jos työvuosia on vaadittua enemmän (vähintään 10 vuotta enemmän) tai yli 15 vuotta oltu keskeytymättömässä työsuhteessa, suurenee vanhuuseläke 10%.

Vanhuuseläkkeen saajat, jotka eivät ole työsuhteessa ja joiden ylläpidettävänä on työkyvyttömiä perheenjäseniä, saavat tietyn eläkelisän.

Vanhuuseläke myönnetään elinajaksi työkyvystä riippumatta.

Invalidieläke määrätään työkyvyn menetyksen yhteydessä.

Työtapaturman tai ammattisairauden vuoksi invalidiksi muuttuneelle henkilölle määrätään invalidieläke työvuosista riippumatta.

Yleissairauden vuoksi invalidiksi muuttuneelle myönnetään invalidieläke, jos hänellä eläkettä hakiessaan on vaaditut työvuodet. Vaadittavat työvuodet riippuvat iästä.

Sotapalveluksessa oleville sotilaille ja aliupseereille myönnetään invalidieläkkeet palvelusvuosista ja palvelusajan pituudesta riippumatta.

Invalidieläkkeen suuruus riippuu invaliditeetin asteesta, invaliditeetin syistä, työn luonteesta (maanalainen työ, terveyttä vahingoittava työ jne.) ja palkasta. Invalidieläkkeet muodostavat 45—100% tietystä palkan osasta ja sen ylittävästä palkasta vielä 10—20%.

I asteen invalidieläkkeeseen lisätään huoltokuluja 15% eläkkeestä. Sairauden aiheuttamille I ja II asteen invalideille on lisä 10%, jos he ovat olleet keskeytymättömässä työsuhteessa 10—15 vuotta. Jos he ovat olleet keskeytymättömässä työsuhteessa yli 15 vuotta, he saavat 15% lisän eläkkeeseen.

Työsuhteessa olemattomat I ja II asteen invalidit saavat vielä lisäeläkettä heidän ylläpidossaan olevien työkyvyttömiä perheenjäsenten kustannuksella.

Työkyvyttömiä perheenjäsenten joukkoon, joille perheenpään kuollessa myönnetään eläke, lasketaan kuuluviksi lapset, sisaret, veljet, aviopuoliso, vanhemmat, isovanhemmat ja lapsenlapset.

Työkyvyttömille perheenjäsenille myönnetään eläke, jos perheenpäällä olisi ollut oikeus invalidieläkkeeseen.

Kolhoosien jäsenten eläkelain mukaan myönnetään kolhoosin jäsenille eläkettä. Lain mukaan myönnetään heillekin vanhuus- ja invalidieläkkeet ja myös perhe-eläke perheenpään kuollessa.

Jotta vanhukset ja työkyvyttömät kansalaiset olisivat vielä paremmin aineellisesti turvattuina, täydellistetään jatkuvasti eläkevakuutuslainsäädäntöä. Tätä päämäärää palvelee myös vuonna 1965 toteutettu I ja II asteen invalidi- sekä perhe-eläkkeiden minimimäärien korottaminen.

Vuonna 1940 oli eläkkeensaajia Eestissä vajaa 20 000. Nykyään on Neuvosto-Eestissä eläkkeensaajia noin 227 000 eli toisin sanoen joka kuudes kansalainen saa meillä eläkettä.

Kansalaisten eläkevakuutuksen, yksinäisten äitien apurahojen sekä väliaikaisen työkyvyttömyyden yhteydessä maksettavien sairausapurahojen ja myös kansalaisten maksuttoman lääkärinavun ja ilmaisen sairaalahoidon ohella kiinnitetään suurta huomiota myös vanhusten ja invalidien muuhun sosiaalihuoltoon.

Nykyään on tasavallan 41:ssä sosiaalihuoltolaitoksessa hoidettavana yli 4700 invalidia ja vanhusta. Vanhain- ja invalidikodit sijaitsevat luonnonkauniilla paikoilla ja niissä on ylläpito ilmaista. Tämä merkitsee, että valtio maksaa kaikki hoidokkien ruoka-, vaate-, hoito- ja lääkemenot. Valtio huolehtii myös heidän kulttuuripalvelustaan. Heille järjestetään ilmaisia ohjelmatilaisuuksia ja elokuvanäytäntöjä. Huoltoaloissa toimii monenlaisia kerhoja, hoidokkien käytävissä on lehtiä, aikakausjulkaisuja ja kirjasto. Viihdyttäjiä ovat myös radio ja televisio. Tällä tavoin vanhuuden päiviään viettävät työveteraanit pysyvät kehittyvän elämän ja sen saavutusten tasolla.

Alkaneeksi viisivuotiskaudeksi on hahmoiteltu varsin laajakantoisia toimenpiteitä huoltolaverkon laajentamiseksi, uusien vanhain- ja invalidikotien rakentamiseksi sekä toimivien laajentamiseksi.

Tässä ilmenee huolenpito yhteiskunnan kalleimmasta omaisuudesta — ihmisestä.

Väestön terveydensuojelu on Neuvosto-Eestissä valtiollisesti merkittävä tehtävä.

Maassamme on luotu kaikki edellytykset menestykselliseen profylaksiin. On muodostettu sosialistinen terveydenhuoltojärjestelmä, jonka peruseriaatteena on ilmainen, ammattitaitoinen lääkärinapu ja mahdollisimman laaja ennakkohuolto. Valtion menoarviosta väestön terveyden suojeluun myönnettävät varat suurenevät jatkuvasti. Vuoteen 1945 verrattuna ne ovat kasvaneet yli 6,5-kertaiseksi. Terveydenhuoltoministeriön välityksellä käytti valtio vuonna 1965 jokaisen tasa-valtamme asukkaan terveydenhuoltoon 34,3 ruplaa (taulukko s. 92).

Vuoteen 1940 verrattuna lääkärien määrä on suurentunut lähes 4-kertaiseksi. V. 1940 oli yksi lääkäri 1294 asukasta kohden ja v. 1965 yksi lääkäri 450 asukasta kohden.

Maailman Terveysjärjestön tietojen mukaan oli v. 1957 Sveitissä yksi lääkäri 690 ihmistä kohden, Saksan Liittotasavallassa — 740, Ruotsissa — 1190, Suomessa — 1170.

Sairaaloiden ja kylpylä-sanatorioiden potilaspaiikkojen määrä on vuoteen 1940 verrattuna suurentunut 2,7-kertaiseksi ja apteekkien määrä yli 2-kertaiseksi.

V. 1940 oli Põlvassa, Märjamaalla, Kilingi-Nõmmella, Hiidenmaalla, Jõgevalla, Raplassa ja monissa muissa keskuksissa

pienet poliklinikat, joissa oli 1—2 lääkäriä, nyt näissä keskuksissa on sairaalat, joissa on vähintään 6 erikoisalan lääkäriä. Vuoden vaihteessa valmistui tasavallan uusi 210-paikainen syöpäsairaala, jossa on ajanmukainen radiologinen säteilyhoito-osasto. Tartossa valmistuu vuonna 1967 330 sairaansijaa käsittävä klinikka, ja Kosella jo avattiin ajanmukainen tuberkuloosiparantola. Alkaneella viisivuotiskaudella rakennetaan uusia sairaaloita ja poliklinikkoja Tallinaan (Mustamäelle), Narvaan, Paideen ja muualle.

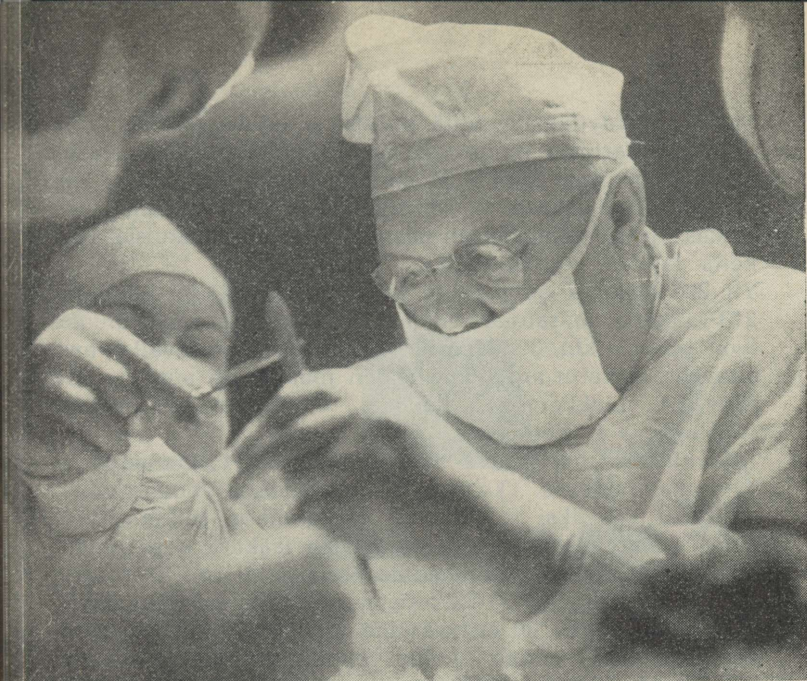
Vain viidesosa synnyttäjistä sai porvariaikana ammattitaitoista lääkärinhoitoa, minkä yhteydessä 2—3% heistä synnytti sairaaloissa. Äidin työlle tulevien kansalaisten kasvatamisessa annetaan nykyisin täyttä arvoa. Tämän vuoksi neljäsosa terveydenhuoltomenoista käytetäänkin naisten ja lasten terveyden suojeluun. Lasten sairaaloissa oli porvari-Eestissä vain 160 potilaspaikkaa. Noihin aikoihin verrattuna on lasten kuolleisuus supistunut vajaan kolmannekseen, lasten sairaalapaikkojen määrä on suurentunut 15,9-kertaiseksi. V. 1966 alettiin Tallinnassa rakentaa 260 vuodesijaa käsittävää synnytyslaitosta.

Johdonmukainen terveydensuojelutyö on tuottanut hyviä tuloksia. Sairastuvuus vähenee jatkuvasti. Yksistään viimeisen 10 vuoden aikana se on supistunut 21,2%. Vaarallisia sairauksia on onnistuttu välttämään menestyksellisesti. Taistelu tarttuvia tauteja vastaan muuttuu yhä intensiivisemmäksi. Kurkkumädästä ja poliosta on nyt Eestissä varsinaisesti tehty loppu. Vuodesta 1957 ei ole rekisteröity luomistautiin eikä malariaan sairastumisia.

**LÄÄKÄREIDEN JA
SAIRASSIJOJEN MÄÄRÄ
SAIRAALOISSA JOKAISTA
10 000 ASUKASTA
KOHDEN**

	1940	1945	1950	1960	1965
Lääkärien määrä	7,6	4,2	9,6	19,4	24,1
Vuodesijojen määrä	48,0	51,3	63,6	93,7	109,1

Lääketieteen tohtori professori
Artur Linkberg leikkausta suorittamassa

Kuolleisuus vähenee ja ihmisen elinikä pitenee vuosi vuodelta. Vuoteen 1939 verrattuna on yleinen kuolleisuus vähentynyt 50% ja keski-ikä on pidentynyt 73 vuoteen (v. 1934 se oli 60 vuotta).

Tasavallassa suoritetaan merkittävää ennakkohoiltoa. Melkein kaikissa kaupungeissa ja piirikeskuksissa on perustettu niinsanottuja terveystyöpiiristöjä ja luentotoiminta on säännöllistä.

Lääkäreiden ammattitaidon kohottamiseen kiinnitetään jatkuvasti huomiota. Yli 10% lääkäreistä, ts. lähes 300 lääkäriä täydentää vuosittain tietoaan Neuvosto-Eestin ja veljestasavaltojen sekä Moskovan ja Leningradin lääketieteellisissä täydennysinstituuteissa. Säännöllisesti järjestetään seminaareja ja konferensseja.

Lääkärinavun laadullista paranemista osoittaa sekin, että sairauksien määrittelyssä ja hoidossa sovelletaan yhä laajemmin käyttöön lääketieteen uusimpia saavutuksia. Professori A. Linkbergin johdolla on Tartossa ryhdytty säilömään veri-

suonia ja käyttämään niitä plastisissa leikkauksissa. Tallinnassa ja Tartossa on perustettu rintakehäkirurgian osastot, joissa suoritetaan sydän- ja muita vaikeita rintakehän leikkauksia. Tunnustusta on saavuttanut myös Tallinnan lääke-tehdas, jossa valmistetaan monenlaisia ainutlaatuisia lääkkeitä (apilak, vipratoks jm.).

Yli 220 lääkäriä on palkittu kunniamerkeillä ja mitaleilla, 213 lääkäriä ja sairaanhoitajaa on saanut terveydenhuolto-työn ansiomerkin, 30 lääkäriä on myönnetty tasavallan ansi-oituneen lääkärin arvonimi, heidän joukossaan mm. A. Gavrilov, A. Linkberg, E. Raudam, V. Paškov, B. Äniline, A. Vares ja L. Keres.

Tasavallassa suoritettava lääketieteellinen tutkimustyö on hyvin monitahoista. Yksistään parin viimeisen vuoden aikana on saatu valmiiksi ja julkaistu toistatuhatta tutkimustyötä. Parin viime vuoden aikana tasavallan lääkärit ovat puolustaneet 33 tohtori- ja kandidaatinväitöskirjaa. Tasavallasamme on nykyisin 20 lääketieteen tohtoria ja 128 lääketieteen kandidaattia. 20 erikoisalalla meillä toimii 60 lääkäreiden tieteellistä seuraa, joihin kuuluu yli 80% tasavallan lääkäreistä. Vuonna 1964 kuultiin näissä seuroissa yli 1000 tieteellistä esitelmää.

Lastentarhat ovat saavuttaneet varman sijan yleisessä opetusjärjestelmässä. Tämän alan saavutukset ilmenevät lastentarha- ja seimiverkon kehittämässä, näiden laitosten taloudellisen perustan lujittamisessa ja kasvatustyön tason kohoumisessa.

Neuvostovallan alkuvuonna Eestin lastentarhoissa ja -seimissä oli paikkoja 5450. Sota jätti jälkensä myös näihin laitoksiin. V. 1945 oli lastentarhoissa ja -seimissä paikkoja vähemmän kuin v. 1940. Sodanjälkeisinä vuosina on kiinnitetty suurta huomiota lastentarhaverkon kehittämiseen. Kuluvan vuoden alussa oli lastentarhoissa ja -seimissä paikkoja 40 756, siis yli 7 kertaa enemmän kuin v. 1940. Erittäinkin viime vuosina on avattu paljon uusia laitoksia.

V. 1965 saatiin uusien tarhojen rakentamisella 5000 paikkaa lisää. Näiden lisäksi avataan lastentarhoja ja -seimiä tähän tarkoitukseen sovelletuissa suojissa. Valtion ohella myös tehtaat rakentavat tarhoja omilla varoillaan. Niinpä kuluvana vuonna ompelutehdas «Baltika», Tallinnan Linja-autokeskus jne. rakentavat työntekijöittensä lapsia varten lastentarhoja ja -seimiä.

Lastentarhojen määrä maaseudulla on viime vuosina huomattavasti kasvanut. Tasavallassamme on nykyisin 83 valtiontilojen lastentarhaa ja päiväkotia, joissa on 2668 paikkaa. Myös

Eestin Osuustoimintaliiton lastentarha Pärnussa

kollektiivitalat rakentavat lastenlaitoksia. Viime vuonna avattiin Hiidenmaalla kollektiivitalojen-välinen lasten päiväkoti. Lastenlaitokset avattiin vielä Jõgevan piirin *Helge Tulevik*-nimisellä kollektiivitalalla. Seuraavina vuosina tulee paikallisäys olemaan vieläkin suurempi. Vuoteen 1970 mennessä pitäisi lastentarhoissa ja -seimissä olla tilaa 68 200 lapselle.

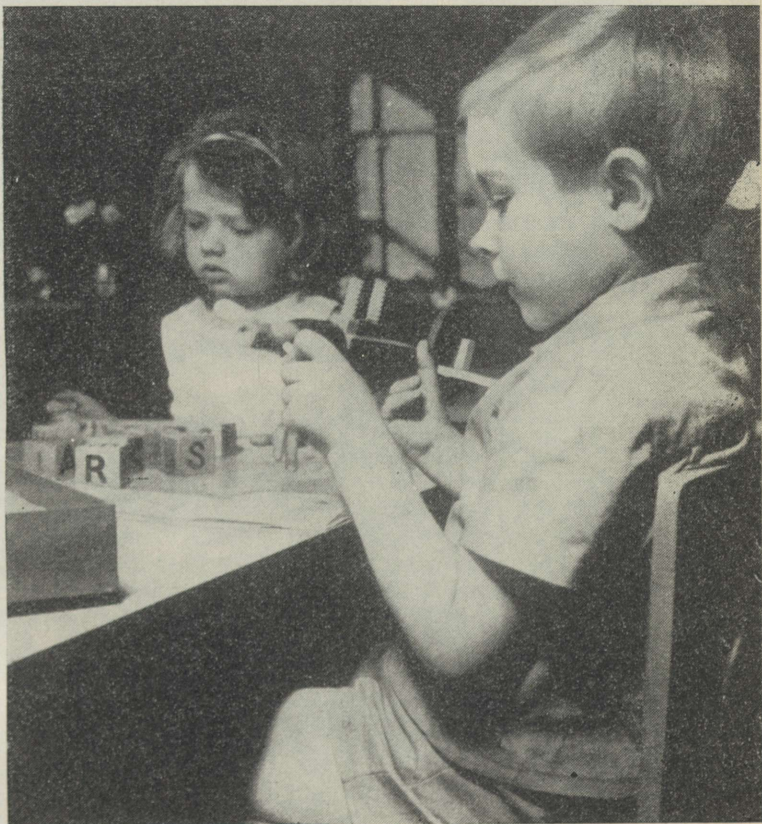
Näin voimme todeta, että monet, monet lapset viettävät päivänsä valoisissa, vastaavasti sisustetuissa suojissa. Lapsia ohjaavat vastaavan koulutuksen saaneet kasvattajat, lääkärit ja terveysisaret. On saatu arvokkaita työkokemuksia ja niitä myös yleistetty. Monille lastentarhan kasvattajille on myönnetty ansiotuneen opettajan kunnianimitys. Mainitsemme tässä yhteydessä Tallinnan 7. lastentarhan kasvattajan Agnes Piirandin, Tallinnan 9. lastentarhan johtajattaren Aino Pedosten ja Rāpinan lastentarhan johtajattaren Melly Vahterin.

Lukuvuonna 1966 valmistuu Tallinnan lastentarhanopettajien uusi koulu, joten lastentarhanopettajien koulutusta voidaan huomattavasti laajentaa ja parantaa.

Lastentarhojen kasvattajat tekevät kaikkensa, jotta lasten lapsuudenaika olisi kaunis ja onnellinen.

Noudattaen V. I. Leninin periaatetta, että vanhan kapitalistisen yhteiskunnan uudistamisen yhteydessä on uudistettava myös niiden uusien sukupolvien opetus, kasvatus ja koulutus, jotka tulevat rakentamaan kommunistista yhteiskuntaa, toteutettiin neuvostovallan voimaantumisen jälkeen perusteellisia uudistuksia koululaitoksen alalla. Neuvostovalta hahmoiteli 7-luokkaiseen kouluelvöllisyyteen siirtymissuunnitelmat. Jo lukuvuonna 1940/41 perustettiin 224 uutta luokkaa. Oppilaiden määrä kansa- ja oppikouluissa lisääntyi lähes 11 000:lla. Vuonna 1941 opetusoloihin myönnetty määrärahat olivat

Jo lastentarhassa tutustutaan aakkosiin

8 kertaa suuremmat kuin vastaavat kulutukset porvari-Eestin viimeisinä vuosina.

Sodanjälkeisinä vuosina on yleissivistävien koulujen ja samalla koululaisten määrä jatkuvasti suurentunut. Neljäs 5-vuotissuunnitelma edellytti pakollisen 7-luokkaisen oppivelvollisuuden toteuttamista ja täydellisen oppikouluopetuksen laajentamista siten, että vähintään 50% 7-luokkaisen koulun päättäneistä jatkaisi lukujaan oppikouluissa tai opistoissa.

Harjoittelemassa

Vuodet

Oppilaiden määrä kansa-, 7- ja 8-lk. ja oppikouluissa, työläis- ja maalaisnuorten sekä aikuisten kouluissa (tuhansissa)

1914	92,4
1940/41	121,1
1950/51	156,5
1960/61	184,7
1964/65	214,0
1965/66	216,7

Lukuvuoden 1956/57 alussa siirtyi jo yli 80% 7-luokkaisen koulun päättäneistä jatkamaan lukujaan oppikouluun tai tekni-kumeihin eli opistoihin. Jotta nuorilla olisi ollut mahdolli-suuksia jatkaa lukujaan työnsä ohella, perustettiin laaja työ-läisnuorten koulujen verkko.

Neuvostokoulun uudelleenjärjestely kommunismin aikakau- den vaatimuksia vastaavasti alkoi vuodesta 1959. Siitä lähtien koulun ja käytännön elämän välisiä yhteyksiä on lujitettu, on saatettu voimaan yleinen 8-luokkainen oppivelvollisuus ja oppikoulusivistys on muuttunut vielä yleisemmäksi.

Lukukaudella 1963/64 oli Neuvosto-Eestin yleissivistävissä kouluissa jokaista 10 000 asukasta kohden 1635 oppilasta. Saksan Liittotasavallassa oli vastaava luku 1209, Itävallassa 1169 ja Norjassa 1586.

Opettajien määrän lisääntymistä yleissivistävissä kouluissa osoittavat seuraavat numerot taulukolla s. 100.

Yleissivistyksen laajetessa alettiin laajentaa myös opistoissa asiantuntijakoulutusta. Sairaanhoidtaja-, kasvatustopilliset, kult-tuuri-, musiiki- ja taideopistot valmistavat asiantuntijoita tasavallan kaikille kansantalous- ja kulttuurielämän aloille.

Sosialistisen talous- ja kulttuurielämän kehitystarpeita vastaa- vasti avattiin erikoisopistoja. Vuonna 1965 saattoi tasaval- tamme opistoissa lukea toistasataa erikoisalaa.

Lukuvuosi	Opettajien määrä (tuhansissa)
1940/41	5,2
1950/51	7,9
1960/61	12,3
1965/66	14,1
	14,0

Neuvostojärjestelmä on luonut nuorisolle kaikki aineelliset edellytykset erikoissivistyksen hankkimiseen: oppilaat saavat stipendiä, heidän käytössään on oppilasasuntoloita ja runsaasti opintovälineitä. Ilta- ja kirjeenvaihto-opistojen opiskelijat saavat palkallista lisälomaa.

Opistoissa opiskellessaan oppilaat saavat myös täydellisen oppikoulusivistyksen. Puolustettuaan diplomityönsä tai suorittettuaan valtionutkinnot oppilaat saavat erikoisalallaan opiston diplomin. Diplomi antaa nuoremman asiantuntijan oikeudet ja mahdollisuuden jatkaa opintoja korkeakouluissa millä erikoisalalla hyvänsä. Useimpien erikoisalojen oppiaika kestää päiväosastoilla 3,5 vuotta, ilta- ja kirjeosastoilla 4,5 vuotta. Teoreettisia opintoja seuraavat oppilaiden käytännön työt laboratorioissa, verstaissa, koulutiloilla jne. Oppilaat otetaan opistoon sisäänpääsyttökintojen pohjalla.

Opistojen opiskelijamäärän kasvua osoittavat numerot taulukolla s. 101.

Neuvosto-Eestissä on kuusi korkeakoulua. Vanhin niistä on Tarton Valtion Yliopisto (perustettu v. 1632). Monet tarttolaiset tiedemiehet ovat rikastuttaneet tiedettä uusilla keksinnöillä ja löydöillä. Maailmanmainetta ovat saavuttaneet Tarton Yliopiston kasvatit astronomian professori Fr. G. W. Struve, huomattava embryologi K. E. Baer, biologi Ch. Pander, lääketieteellisen tiedekunnan professorit N. I. Pirogov ja F. E. Bidder, kemistit C. F. Schmidt ja I. Kondakov,

filologit J. Wiedemann ja M. Veske sekä monet, monet muut tiedemiehet.

Porvariaikana Tarton Yliopisto menetti entisen merkityksensä. Eestin porvaristo yritti tehdä yliopistosta kansanvastaisen ideologiansa välikappaleen. Ylioppilaiden määrä supistui. V. 1926 oli yliopistossa 4651 opiskelijaa, v. 1933 2835.

Neuvostovallan tultua Eestissä voimaan suoritettiin v. 1940 Tarton Yliopistossa perusteellisia uudistuksia. Yliopistolle avautuivat laajat kehitysnäkymät.

Sodanjälkeisinä vuosina Tarton Yliopisto on muuttunut tärkeäksi opetus- ja tieteellisen työn keskuksiksi, jossa koulutetaan päteviä asiantuntijoita sekä suoritetaan monitahoista tieteellistä tutkimustoimintaa.

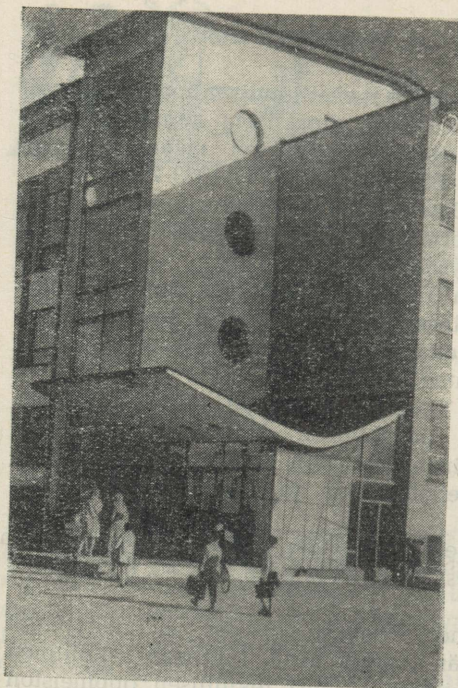
Vuonna 1965 Tarton Yliopistossa oli yli 6000 opiskelijaa. Yliopistossa on kuusi tiedekuntaa: historiallis-kielitieteellinen, fyysis-matemaattinen, biologian ja maantieteen, laki- ja taloustieteellinen, lääketieteellinen ja liikuntakasvatustiedekunta.

Korkeamman teknillisen sivistyksen omaavia asiantuntijoita kouluttaa Neuvosto-Eestissä Tallinnan Teknillinen Korkeakoulu.

Sosialismin rakentaminen Neuvosto-Eestissä on edellyttänyt lukuisan insinöörimäärän kouluttamista. Tallinnan Teknillinen Korkeakoulu onkin muuttunut juuri teknillisen oppineiston

Vuodet	Opistojen määrä	Opiskelijoiden määrä (tuh.)
1940/41	17	2,1
1950/51	47	10,4
1960/61	34	15,4
1964/65	35	25,8
1965/66	35	27,6

Tallinnan
46. oppikoulu

opinahjoksi. Vuosina 1946—1965 on korkeakoulusta valmistunut lähes 6000 insinööriä ja taloustieteilijää.

Tallinnan Teknillisessä Korkeakoulussa on asiantuntijoiden kouluttamiseksi kuusi eri tiedekuntaa: koneenrakennus-, voimatalous-, sähkötekniinen, rakennus-, kemian- ja taloustiedekunta sekä vielä kirjeopiskeluosasto, jossa tehtaiden ja virastojen työntekijät voivat saada jokapäiväisen työnsä ohella korkeamman sivistyksen.

Tammikuun 1. päivänä 1966 oli Tallinnan Teknillisessä Korkeakoulussa 9594 opiskelijaa.

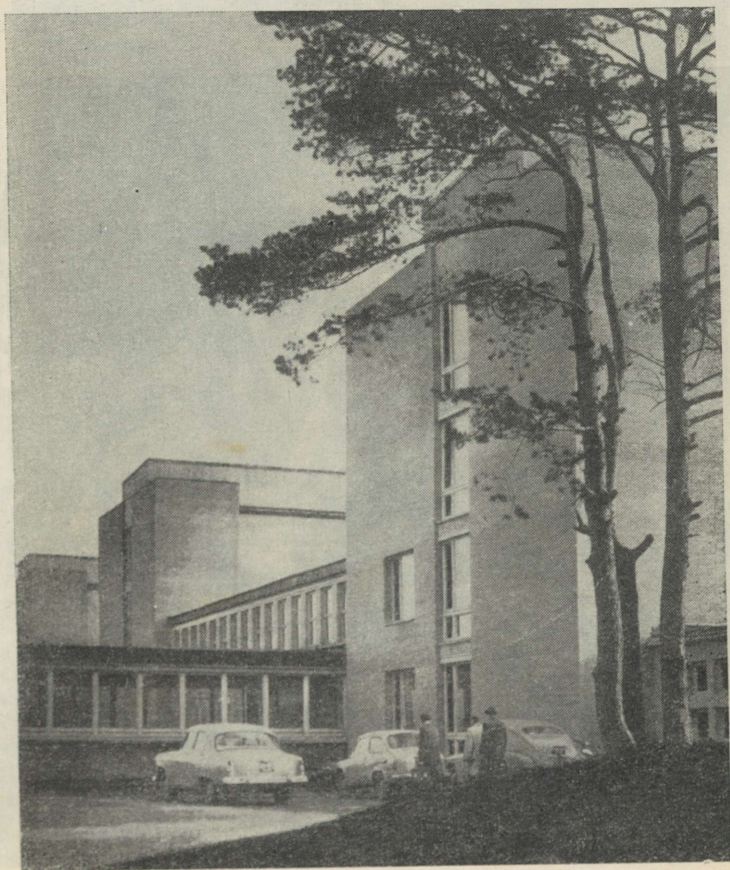
Aikamme tieteellis-teknillinen vallankumous on synnyttänyt monia uusia tekniikan- ja tieteenaloja. Teknisen ja taloudellisen kehityksen tulevaisuuden näkymät asettavat yhteiskuntamme jäsenille yhä suurempia vaatimuksia. Tämän yhteydessä insinöörien ja teknisten työntekijöiden tehtävät laajenevat ja heidän osuutensa kansantaloudessa suurenee.

Myös opiskelijoiden määrä kasvaa. Korkeakoulun kehityssuunnitelmien mukaan kohoaa opiskelijamäärä lukuvuodeksi 1970/71 11 800:taan.

NKPN ohjelman asettamien tehtävien toteuttamiseksi on jatkuvasti laajennettava myös ammattitaitoisten maatalouden asiantuntijoiden koulutusta. Neuvosto-Eestissä vastaa tästä Eestin Maatalousakatemia.

Akatemia on tasavaltamme nuorimpia korkeakouluja. Se

Tallinnan Teknillisen Korkeakoulun uusia suojia Mustamäellä

perustettiin v. 1951 Tarton Yliopiston kolmen tiedekunnan pohjalla. Oppilaitos on nopeasti kasvanut ja nykyisin siellä koulutetaan asiantuntijoita 10 erikoisalalle. Akatemiassa opiskelee yhteensä yli 3000 ylioppilasta. Siellä on viisi tiedekuntaa: agronomian-, karjataloustekniikan, eläinlääketieteen, maatalouden koneellistamisen ja maanparannustiedekunta.

Vuonna 1952 perustettu Eduard Vildelle nim. Tallinnan Kasvatusopillinen Korkeakoulu kouluttaa yleissivistävien koulujen opettajia. Koulussa on hyvin laajat ja monipuoliset opiskelumahdollisuudet. Se kouluttaa

Tallinnan Teknillisen Korkeakoulun vuoritiedekunnan laboratoriossa

Tallinnan Teknillisen Korkeakoulun iltaosaston opiskelijoita luennolla

opettajia seuraaville erikoisaloille: pedagogiikka ja alkeisopetuksen metodiikka, liikuntakasvatus, eestin kieli ja kirjallisuus, vieraat kielet, laulu ja musiikki, kirjastonhoito ja bibliografia, piirustus ja tekninen piirustus työopetukseen yhdistettynä, yleistekniset aineet ja työopetus fysiikkaan yhdistettynä.

Neuvosto-Eestin Taidekorkeakoulu valmistaa korkeamman taidekoulutuksen saaneita asiantuntijoita.

Taiteilijakoulutuksen juuret ulottuvat Eestissä viime vuosisadalle. 1800-luvulla oli Tarton Yliopistossa piirustusluokka. Vuonna 1914 Eestin Taideseura perusti Tallinnan Taideteollisuuskoulun. Marraskuussa 1924 perustettiin korkeampi taidekoulu *Pallas*.

Neuvostovallan voimaantulo v. 1940 toi suuria muutoksia myös taiteilijakoulutukseen. Lukukausimaksut poistettiin, opiskelijat alkoivat saada stipendiä. Opetus- ja kasvatustyössä otettiin pohjaksi sosialistisen realismin luova menetelmä.

Sodanjälkeisinä vuosina on Eestin Taidekorkeakoulusta (mu-

Vuodet Opiskelijoiden määrä korkeakouluissa (kirje- ja iltasastojen opiskelijat mukaanluettuina) (tuhansissa)

1940/41	4,7
1950/51	8,8
1960/61	13,5
1964/65	19,9
1965/66	21,4

kaan lukien myös Tarton Taideinstituutti) valmistunut korkeamman taidekoulutuksen saaneita seuraavasti: maalaus- alalla — 144, kuvanveistotaidon alalla — 60, teatterikulissien alalla — 25, teatteripukujen alalla — 49, taidekeramiikan erikoisalalla — 39, lasitaiteen alalla — 23, metallikorujen erikoisalalla — 39, nahkaplastiikan erikoisalalla — 36, sisäarkkitehtuurin alalla — 32, arkkitehtuurin alalla — 44, puutarha- ja puistosuunnittelun alalla — 11.

Eestin Taidekorkeakoulu kouluttaa nykyisin asiantuntijoita 12 erikoisalalle. Monumentaali-, koriste- ja käsityötaiteen tiedekunnassa koulutetaan asiantuntijoita monumentaali- ja koristemaalauksen, teatterikulissien, kuvanveiston, grafiikan, taidetekstiilin, teatteripukujen, taidekeramiikan, lasitaiteen ja metallikorutyön sekä nahkaplastiikan erikoisalalle, arkkitehtuuritiedekunnassa koulutetaan rakennusalan, sisustus- ja huonekaluarkkitehtejä. Monumentaalisen koristetaiteen erikoisalan päättäjät saavat diplominsa puolustettuaan taiteilija-pedagogin todistukset. Käsityötaiteen erikoisalan päättäjät saavat käsityötaiteilijan diplomin ja arkkitehtuuritiedekunnan päättäjät arkkitehdin diplomin.

Tallinnan Konservatorio kouluttaa korkeamman musikaalisen sivistyksen saaneita laulu-, piano-, jousi- ja puhallinsoitin- sekä harmonikkataiteilijoita, puhallinsoitinorkesterien kapellimestareita, kuoronjohtajia-musiikkipedagogeja, säveltäjiä, musiikintutkijoita ja näyttelijöitä.

Suuri osa opiskelijoista on liittynyt Ylioppilaiden tieteelliseen seuraan, jossa he opiskelun ohella harjoittavat tieteellistä toimintaa niin interpretaation kuin myöskin teoreettisilla erikoisaloilla.

Opiskelijoiden määrällistä kasvua tasavallan korkeakouluissa kuvaa taulukko s. 106.

Neuvostovallan vuosina on tasavallassa kasvanut lukuisa ja toimintatarmoinen sivistyneistö, jonka kouluttamisessa ovat opistot ja korkeakoulut esittäneet keskeistä osaa. Vuosina 1945—1965 on meillä koulutettu 81 500 asiantuntijaa, heistä 28 500 korkeamman ja 53 000 opistosivistyksen saanutta. Lisäksi suuri määrä nuoria on opiskellut veljestasavaltojen oppilaitoksissa.

Vuonna 1941 Neuvosto-Eestissä oli 14 600 korkeamman ja opistosivistyksen saanutta asiantuntijaa ja v. 1964 72 200 eli 5 kertaa enemmän. Korkeamman sivistyksen saaneiden asiantuntijoiden määrä suureni mainittuna aikana 4800:sta 29 300:taan ja opistosivistyksen saaneiden työntekijöiden määrä 9800:sta 42 900:taan.

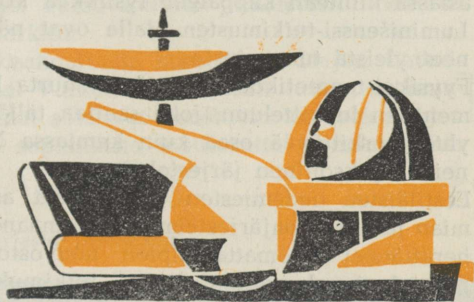
Kommunismien rakentamisen aikakaudella esittävät merkittävää osaa ne oppineistopiirit, jotka ovat välittömästi tuotantoelämän palveluksessa tai soveltavat tieteen saavutuksia tuotantoelämään. Tämä koskee ennenkaikkea insinöörejä ja teknisen koulutuksen saaneita työntekijöitä.

Vuonna 1965 oli tasavallan kansantalouden palveluksessa 27 500 insinööriä ja teknikkoo. Heidän määränsä kasvua osoittavat seuraavat numerot:

	1941	1950	1955	1960	1965
Insinöörejä (tuh.)	1,9	1,5	2,9	6,3	9,3
Teknikkoja (tuh.)	2,5	—	5,0	12,0	18,5

Eräs tärkeimpiä tehtäviä yhteiskunnassamme on uuden ihmisen kasvattaminen. Neuvosto-opettajat esittävät merkittävää osaa tieteellisen maailmankatsomuksen muokkaamisessa. Vuonna 1964 toimi tasavallan yleissivistävissä kouluissa 14 100 ja opistoissa sekä korkeakouluissa yli 2800 opettajaa.

Neuvostoliitossa tiede on kunnia-asemassa, se palvelee kokonaisuudessaan kansaa. Kaikki tieteen saavutukset ovat kansan yhteisomaisuutta ja niitä käytetään väestön hyvinvoinnin jatkuvaan kohottamiseen.

Kansantalouden sosialistisen järjestelmän ansiosta tiede ja tuotanto, samoin kuin tiede ja kulttuuri ovat meillä toisistaan erottamattomia ja näinollen luovan yhteistyön ilmapiirissä niillä on mitä suotuisimmat kehitysmahdollisuudet.

Neuvosto-Eestissä tiede kehitty nopeasti. Tieteellisten työntekijöiden määrä kasvaa jatkuvasti, tieteellisten laitosten aineellista ja teknillistä perustaa laajennetaan.

Tasavallan suurin tieteellisen työn keskus on v. 1946 perustettu Neuvosto-Eestin Tiedeakatemia.

Tiedeakatemiassa on kolme osastoa: fysiikan ja matemaattisten tieteiden, kemian ja biologiatielten sekä yhteiskuntatieteiden osasto. Akatemian yhteyteen kuuluu 10 tieteellistä tutkimuslaitosta, Tallinnan kasvitieteellinen puutarha ja useita muita tieteellisiä laitoksia, seuroja ja komiteoita, joissa työskentelee yli 1500 tiedemiestä, insinööriä, tekniikkaa sekä muuta työntekijää. Heidän joukossaan on lähes 30 tohtoria ja 250 tieteen kandidaattia. Valtaenemmistö heistä on saanut korkeamman sivistyksen ja tiedemieskoulutuksen sodanjälkeisinä vuosina.

Kiitos ammattitaitoisten työntekijöiden akatemia pystyy ratkaisemaan monia tieteellisiä ongelmia, jotka esittävät merkittävää osaa teknisessä edistyksessä ja kulttuurin rakennustyössä, samoin myös teoreettisten tietojen kehittämisessä tieteen avainaloilla.

Tasavaltamme fyysikoiden tutkimukset ovat keskittyneet pääasiassa kiinteän kappaleen fysiikkaa koskeviin kysymyksiin. Luminišenssi-tutkimusten alalla ovat nämä saavutukset saaneet yleistä tunnustusta.

F [Fyysikot-teoreetikot kiinnittävät suurta huomiota aineen elementtien luokitteluun, joka saattaa tällä tieteenalalla esittää yhtä merkittävää osaa kuin kemiassa Mendelejevin alkuaineiden jaksollinen järjestelmä.

fart [Eestiläisten tiedemiesten tutkimukset astrofysiikan, astronomin ja auringonjärjestelmän tuntemaanoppimisen alalla ovat herättäneet huomattavimpien neuvostoliittolaisten astronomien laajaa huomiota. Näistä tutkimuksista tehtiin yhteenvetoja v. 1964 Tarton tähtitieteellisen observatorion perustamisen 150-vuotispäivän ja uuden Struvelle nimitetyn astrofysikaalisen observatorion avaamisen yhteydessä järjestetyssä tieteellisessä konferenssissa.

Kemian tutkimuksiin on akatemiassa kiinnitetty varsin suurta huomiota. Ne tähtäävät pääpiirteittäin eestiläisen palavakiven uusien kemiallisten käyttömenetelmien etsimiseen silmäläpityä palavakiviteollisuuden taloudellisen tehokkuuden lisäämistä.

Tutkimukset kybernetiikan, automation ja telemekaniikan alalla ovat viime vuosina saaneet suuren laajuuden. Koneenrakennusteollisuudessa sovelletaan käyttöön tiedemiestemme suosittelemaa automaattista ohjelmointijärjestelmää.

Taloustieteilijämme tutkivat hyvällä menestyksellä monia ongelmia. Vuosia 1960—1980 varten he ovat suorittaneet tehtaiden sijoitusta, erikoistamista ja kehittämistä koskevia kompleksitutkimuksia huomioiden samalla koko Itämeren talouspiirin kansantalouden kehityksen. Tiivistetään tutkimuksia matematiikan ja laskukonetekniikan käyttämiseksi suunnittelutoiminnassa ja tuotantoelämän johdossa. Neuvostoliiton Tiedeakatemian matematiikan ja taloudellisen keskusinstituutin johdolla suoritetaan yhteistyössä kyberneetikkojen kanssa lähiaikoina tällä alalla suuria tutkimuksia.

Tasavallan vesistöjen sekä kasvi- ja eläinmaailman tutkimisen pohjalla biologit ovat viime vuosina tähänneet tutkimuksensa ennenkaikkea luonnonolosuhteiden muuttamiseen, sil-

mälläpitäen maatalouden ja kalastuksen tuottoisuuden kohottamista.

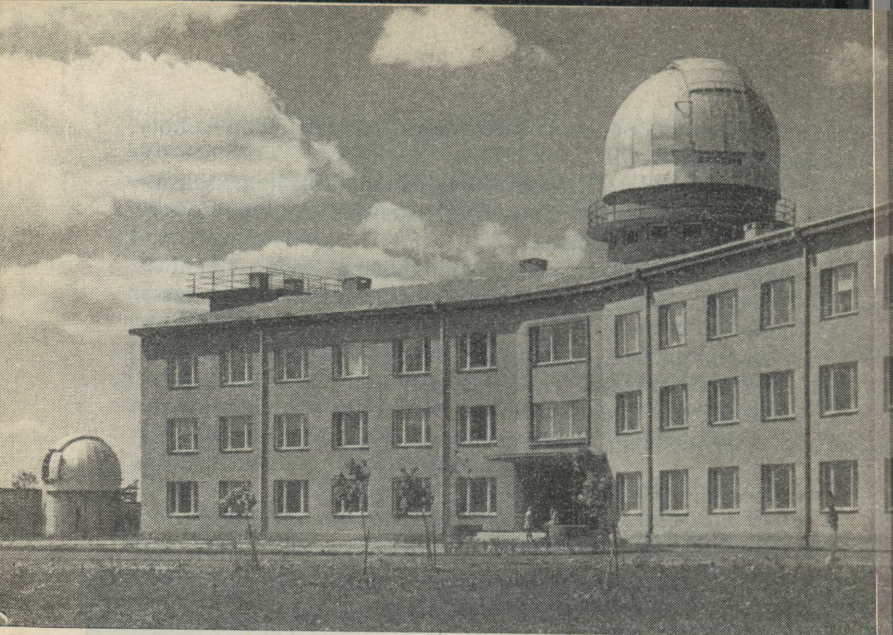
Neuvosto-Eestin historioitsijat, kirjallisuudentutkijat, kielitieteen, kansanrunouden ja taidealojen asiantuntijat ovat saavuttaneet huomattavia tuloksia.

Tiedeakatemian toiminnassa on tieteellisten töiden julkaisemisella suuri merkitys. Painotuotteita julkaistaan vuodessa kaikkiaan 1000 painoarkkia.

Myös tasavallan korkeakouluissa suoritetaan laajaa tieteellistä tutkimustoimintaa. Valtion rahoittaman tutkimustoiminnan ohella myös tehtaat solmivat vuosittain korkeakoulujen kanssa yhä enemmän sopimuksia teollisuutta ja maataloutta

Eestin Tiedeakatemian kirjasto Tallinnassa

Tõravere observatorio

kiinnostavien kysymysten tieteelliseksi tutkimiseksi. Niinpä Tallinnan Teknillinen Korkeakoulu suoritti vuonna 1965 tehtaille sopimus pohjaisia tieteellisiä tutkimuksia yli 687 000 ruplan arvosta. Tarton Yliopistossa suoritettujen sopimus pohjaisten töiden arvo kohosi v. 1965 yli 200 300 ruplaan. Tämä osoittaa korkeakoulujen yhä suurenevaa osuutta kansantaloudellisten tehtävien ratkaisemisessa.

Tuotannon ja tieteellisen työn kiinteämmäksi yhdistämiseksi ja useiden eri alojen tiedemiesten yhteistyön lujittamiseksi on korkeakouluissa perustettu probleemilaboratorioita.

Tallinnan Teknillisessä Korkeakoulussa on saavutettu huomionarvoisia tuloksia palavakivikemian ja -teknologian, teollisuuden lämpöenergeettikan ja rakennustarpeiden probleemilaboratorioiden työssä. Yhteistyössä orgaanisten aineiden teknologian oppituolin kanssa on palavakivikemian ja -teknologian probleemilaboratorio laatinut synteettisten aineiden, lino lin, parketin, rakennuskeramiikan, silikaltsiitin ja muiden aineiden liimauksessa käytettävän DFK-liimapihkan valmistusmenetelmät. Uuden liiman valmistusteknologiaa on käytetty Moskovan aluepiirin «Stroiplastik» tehtaalla, Kiviölin

kemiantehtaalla ja monissa muissa tehtaissa. DFK-liiman käytöllä saadaan kahdessa edellämainitussa tehtaassa vuosittain noin 1,5 miljoonan ruplan taloudellinen hyöty. Tallinnan Teknillisen Korkeakoulun teollisen lämpöenergiikan tieteellisen tutkimuslaboratorion laatiman tutkielman «Tieteellisten teknisten perustojen luominen Eestin palavakivikäyttöisten tehokkaiden kattilalaitteistojen suunnittelemiseksi» hyväksikäyttö Baltian lämpövoimalaitoksessa on tuottanut vuosittain noin 2 miljoonaa ruplaa säästöä.

Vuodesta 1954 lähtien tutkitaan Tallinnan Teknillisessä Korkeakoulussa sähkömagnetismin ongelmia, mm. sellaisia kysymyksiä kuin metallinsulan kuljetus sähkömagneettisten kojeistojen avulla. Tutkimustöiden tuloksena on valmistettu induktiopumppu EMN-7 sulan magnesiumin kuljettamiseksi ja annostelemiseksi 750° Celsius-asteen lämpötilassa. Sen käyttöönotto tarjoaa suurta kiinnostusta värimetallurgian tehtaalle. Tutkimustoiminta Tarton Yliopistossa edistyy hyvin intensiivisesti. Huomattavaa työtä ovat tehneet yliopiston kemiallisen kinetiikan ja katalyyysin, sähköfysiologian, sähköluminesenssin ja transistoreiden probleemilaboratoriot. Kemiallisen kinetiikan ja katalyyysin probleemilaboratorion tehtävänä on yhtenäistää kaikkia Neuvostoliitossa suoritettavia tieteellisiä tutkimustöitä, jotka käsittelevät orgaanisen kemian alalla korrelaatioyhtälöjen käyttömahdollisuuksia. Tehokkailla elektronilaskukoneilla varustetussa yliopiston tietokonekeskuksessa on suoritettu paljon tärkeitä töitä.

Laajakantoista tieteellistä tutkimustyötä suoritetaan myös Eestin Maatalousakatemiassa, Eestin maatalousministeriön alaisessa Maanviljelys- ja maanparannustutkimusinstituutissa, sekä Karjanhoidon ja eläinlääketieteellisessä tutkimuslaitoksessa. Eestiläiset tiedemiehet ovat laatineet uraauurtavia menetelmiä pelloiksi kelpaamattomien maiden muuttamiseksi tuottaviksi monivuotisiksi kylvölaidunmaiksi. Suurta työtä on tehty myös rodunjalostuksen ja karjanhoidon tuottavuuden kohottamisen alalla.

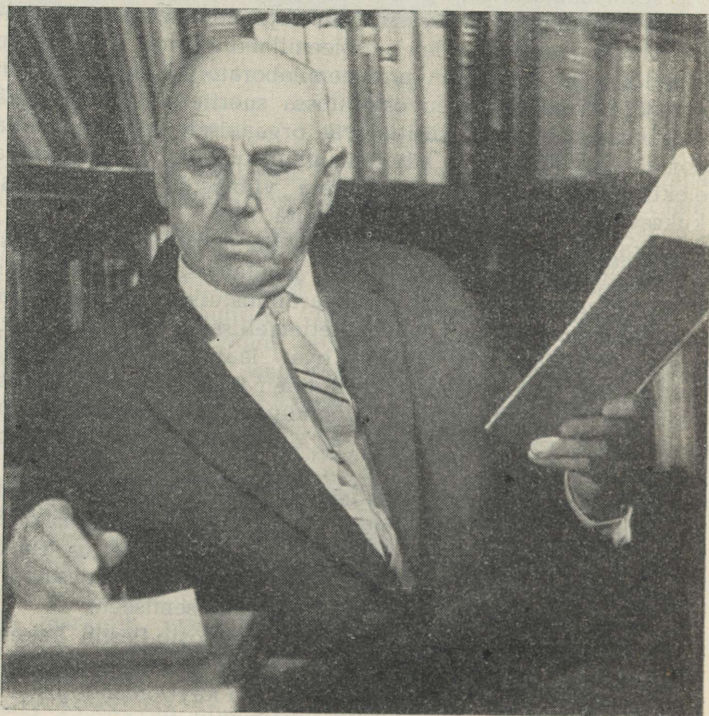
Eestissä toimivat Suunnittelu-teknologinen ja tieteellinen tutkimuslaitos sekä Tieteellinen palavakiven tutkimuslaitos. Nämä instituutit harjoittavat luonteeltaan sovellettua tutkimustoimintaa, joka liittyy kiinteästi näiden teollisuusalojen tieteellis-teknisten kehitysongelmien ratkaisemiseen.

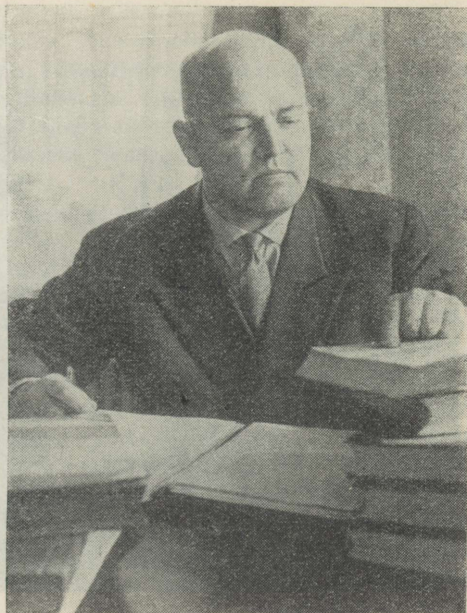
Rakennusteknisiä kysymyksiä tutkii Neuvosto-Eestin Rakennustoiminnan ja rakennusmateriaalien instituutti, jossa tutkitaan paikallisia rakennusaineita ja niiden käyttömahdollisuuksia.

sia rakennustoiminnassa ja -elementeissä. Instituutti tutkii myös kaupunkien, kauppaloiden ja kolhoosikeskusten järjestyksestä suunnittelua ja niiden arkkitehtonista sommittelua. Lääketieteen ongelmia tutkitaan Tarton Yliopistossa, Neuvostoliiton lääketieteellisen akatemian kokeellisessa lääketieteellisessä instituutissa sekä Neuvosto-Eestin terveydenhuoltoministeriön Epidemiologian, mikrobiologian ja hygienian tieteellisessä tutkimuslaitoksessa. Näiden laitosten tutkimustöiden tematiikka koskee tuberkuloosin ja reumatismin ennakko-huoltoa ja tieteellisiä hoito-ongelmia, työhygienian kysymyksiä jne.

Neuvosto-Eestin Tiedeakatemiaan kuuluu vielä Tallinnan kasvitieteellinen puutarha (Kloostrimetsässä). Puutarhan kasvihuoneissa kasvatetaan toista tuhatta lajia erilaisia tropiikin ja

Eestin Tiedeakatemian presidentti akateemikko Johan Eichfeld

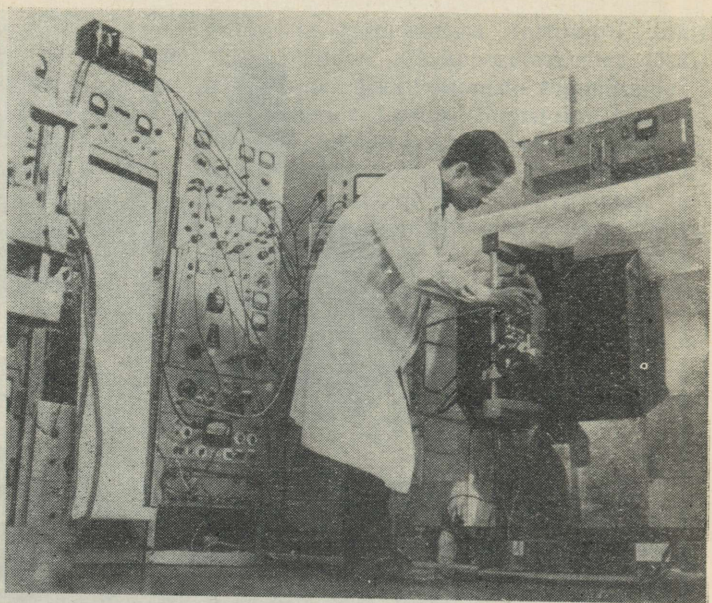

Tallinnan Teknillisen Korkeakoulun rehtori, Neuvosto-Eestin Tiedekatemian kirjeenvaihtaja-jäsen Agu Aarna

subtrooppista kasvia. Viime vuosina on perustettu ainutlaatuinen ruusutarha, jossa on lähes 300 erilaista ruusulajiketta, aina vanhimmista nykylajikkeisiin saakka. Perustamisvaiheessa on paikalliskasviston osasto, tulevaisuudessa perustetaan myös Euroopan, Aasian ja Pohjois-Amerikan osasto. Kasvitieteellisellä puutarhalla on erikoislaboratorio, jossa tutkitaan kasvien immunitteettia ja ekologiaa, kasvihuoneissa suoritetaan tutkimuksia koriste- ja vesikasvien alalla, avomaalla kehitetään ja täydellistetään koristekasveja. Kasvitieteellisessä puutarhassa on lähes 9000 erilaista lajiketta ja muotoa.

Sanotusta ilmenee, että Neuvosto-Eestissä tieteellinen tutkimustyö on hyvin monitahoista ja tasavallan tiedemiehet ovat ratkaisseet ajankohtaisia ongelmia, joita käytetään hyväksi kommunistisessa rakennustyössä.

Näiden tehtävien toteuttaminen on vaatinut laajaa tiedemieskoulutusta. Amerikan Yhdysvalloissa on noin 11 tieteellistä työntekijää jokaista 10 000 asukasta kohden, meillä Neuvosto-

Suunnittelu-tekologinen ja tieteellinen tutkimuslaitos

liitossa, ja samoin Neuvosto-Eestissä keskimäärin 25. Vuonna 1965 tieteellisten työntekijöiden määrä oli Eestissä 6-kertainen vuoteen 1940 verrattuna.

Porvariaikana Eestissä kehitettiin pääasiassa ns. kansallisia tieteitä — kielitiedettä, kansanrunoutta jms. Luonnontieteiden sekä matematiikan, fysiikan ja teknisten tieteiden kehitys oli vähäistä. Myös tieteellisen tutkimustoiminnan perusta oli heikko. Tiedemiesten kantajoukon ytimen muodostivat Tarton Yliopiston ja Tallinnan Tekniikan Yliopiston opettajat. V. 1939 oli Tarton Yliopistossa opettajia yhteensä 139 ja Tallinnan Tekniikan Yliopistossa vain 36.

Neuvostovallan tultua voimaan avautuivat laajat mahdollisuudet tiedemiesten kehitykselle ja kasvulle, joskin saksalaisten natsien maahanhyökkäys keskeytti taas tämän työn. Tasavallan tiedemiesjoukot joutuivat siitä pahoin kärsimään. Natsit surmasivat monia opettajia, mm. professori A. Kliimannin, professori P. Ruubelin, professori L. Gulkovitshin ja dosentti V. Pällin, monia heitettiin vankiloihin ja monet joutuivat

kitumaan keskityksleireillä. Kun miehitysvallan päätyminen oli jo ilmeinen, alettiin tieteellisiä työntekijöitä painostaa ja lähettää pakkokeinoin Saksaan. Hitleriläisten mukana paenneiden taantumuksellisten tiedemiesten kanssa muutti valhepropagandan vaikutuksesta Saksaan myös rehellisiä tiedemiehiä.

Fasistien terrorista ja ideologisesta painostuksesta huolimatta edistykselliset tiedemiehet tekivät saksalaisille miehittäjille sitkeätä vastarintaa. Useat eestiläiset tiedemiehet ja kulttuuri-persoonallisuudet työskentelivät ja opiskelivat Neuvostoliiton selustassa. Neuvostohallituksen huolenpidon ansiosta suoritettiin Neuvostoliiton selustassa sotavuosina suurta työtä tieteellisten työntekijöiden kokoamisessa ja kouluttamisessa. Neuvostohallituksen toimesta suunnattiin muista veljestasavalloista Eestiin tieteellisiä työntekijöitä. Tämän lisäksi neuvostohallitus antoi EKPN keskuskomitealle ja Neuvosto-Eestin hallitukselle oikeuden kutsua muista liittotasavalloista työntekijöitä, jotka olivat aikaisemmin työskennelleet Eestissä tai suostuivat tulemaan tänne töihin. Veljestasavalloista Neuvosto-Eestiin saapuneet tiedemiehet antoivat suurta

Vuodet	Yhteensä tieteellisiä työntekijöitä	Tieteellisten työntekijöiden kokonaismäärästä	
		tieteen tohtoreita	tieteen kandidaatteja
1947	1100	68	188
1950	1221	59	176
1955	1618	56	410
1960	2227	66	623
1961	2333	64	661
1962	2901	68	722
1963	3093	71	779
1964	3300	73	878

apuaan kansallisten työntekijävoimien koulutuksessa, uusien työmenetelmien ja -muotojen käyttöönsoveltamisessa korkeakouluissa ja tieteellisen tutkimustyön järjestelyssä.

Kaiken tämän ansiosta voitiin heti Neuvosto-Eestin vapaudettua siirtyä korkeakoulujen ja tieteellisten laitosten työn järjestelyyn.

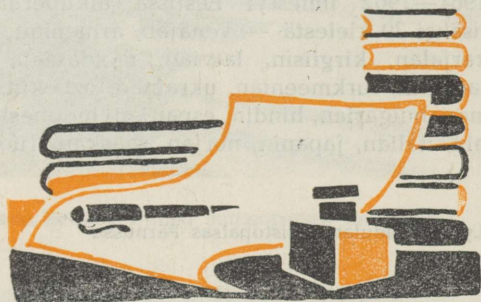
Tiedemies- ja opettajakunnan kouluttamisessa alettiin kiinnittää suurta huomiota aspiranttuuriin ja tämän ansiosta aspiranttien (tieteen kandidaatin tutkintoon valmistautuvien jatko-opiskelijoiden) määrä kasvoi nopeasti. Vuonna 1945 koulutettiin aspirantteja yksinomaan Tarton Yliopistossa, mutta v. 1965 jo 20:ssä tasavaltamme tieteellisessä laitoksessa. Aspiranttien määrä oli mainittuina vuosina vastaavasti 16 ja 569. Vuosina 1945—1965 hyväksyttiin aspiranttuuriin 1868 henkeä. Muista liittotasavalloista kutsuttiin paikalle monien erikoisalojen professoreita aspiranttien kouluttamiseksi. Samanaikaisesti koulutettiin tieteellisiä työntekijöitä Eestiä varten myös Moskovan, Leningradin, Kiovan, Lvovin ja Neuvostoliiton muissa tieteellisissä tutkimuslaitoksissa ja korkeakouluissa.

Aspirantuurin merkityksen kohotessa on tiedemiesten määrässä tapahtunut oleellisia muutoksia (taulukko s. 117).

Vertailun vuoksi mainittakoon, että v. 1940 oli Eestissä vain 544 tieteellistä työntekijää.

Tieteellisistä työntekijöistä (3300) työskentelee teknisellä alalla 839, fysiikan ja matemaattisten tieteiden alalla 351, maatalouden, biologian ja eläinlääketieteen alalla 522, kemian alalla 186, taloustieteen alalla 209, pedagogiikan alalla 206 ja lääketieteen alalla 221 työntekijää.

Tiedemieskoulutus näyttelee sosialistisessa rakennustyössä merkittävää osaa. Ilman heitä olisi mahdotonta varmistaa ammattitaitoista ja nopeata asiantuntijakoulutusta. Tiedemiesten pätevyyden jatkuvasti kohotessa on luotu reaaliset edellytykset nuorten asiantuntijoiden koulutuksen parantamiseen. Runsaslukuisen tiedemieskunnan koulutus on vaikuttanut edistävästi tieteellisen ajattelun nopeaan kehitykseen, useiden tärkeiden tieteellisten ongelmien ratkaisemiseen.

Neuvosto-Eestin kirjallisuuselämää luonnehtii kaksi oleellista ilmiötä: toisaalta omien klassikkojen teosten laaja julkaiseminen, suureneva kiinnostus Neuvostoliiton veljeskansojen sekä ulkolaista kirjallisuutta kohtaan ja toisaalta kirjailijoiden ja heidän teostensa jatkuva määrällinen kasvu.

Vieraillessaan vuonna 1935 Neuvostoliitossa Johannes Vares-Barbarus nimitti tätä maata «kirjojen maaksi», jossa kirjan kohtalo on kadehdittava.

Nyt Neuvosto-Eesti on samanlainen kirjojen maa, osa maailman ensimmäisestä kirjojen maasta — Neuvostoliitosta. Monien kansojen haave on meillä muuttunut todellisuudeksi. Porvariaikana oli kaunokirjallisten teosten keskipainos Eestissä 1400 kappaletta, nyt se on 20 200 (1965).

Kiinnostus kansallista kirjallisuusperintöä kohtaan sekä kansallisen kulttuurin voimistuminen johtuu siitä, että kommunistista kulttuuria rakennetaan kaiken sen perustalla, mitä ihmiskunta aikaisemmin on luonut.

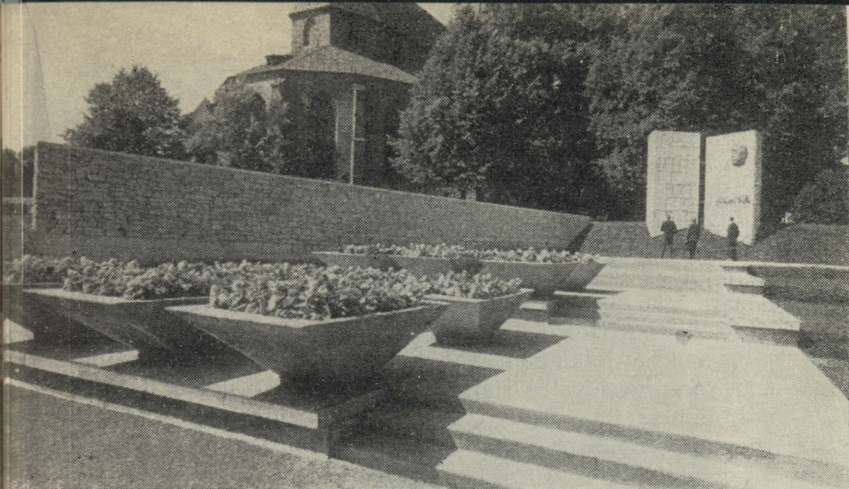
25 vuoden aikana Neuvosto-Eestissä julkaistut kaunokirjalliset teokset (nimikkeitä yli 3240, kokonaispainos 48 milj.) jakaantuvat kolmeen enemmän tai vähemmän yhtä suureen osaan. Kolmannes (vähän yli) edustaa eestiläistä kirjallisuutta, toinen — venäläistä ja muiden Neuvosto-liiton kansojen kirjalli-

suutta ja kolmannen osan muodostavat ulkomaisten kirjailijoiden teokset.

Kaunokirjallisuuden julkaiseminen perustuu meillä kansainvälisiin periaatteisiin: oman kansallisen kirjallisuuden ohella on lukijoilla mahdollisuus tutustua Neuvostoliiton ja ulkomaiden parhaaseen kirjallisuuteen. Kuinka monipuolista on julkaisutoimintamme, osoittaa sekin, että esimerkiksi vuosina 1961—1962 ilmestyi Eestissä alkuperäisten kaunokirjojen lisäksi 39 kielestä — venäjän, armenian, baškirian, gruusian, karjalan, kirgiisin, latvian, moldavian, mordvan, osseetin, tadžikin, turkmeenian, ukrainan, uzbekin, valkovenäjän, burman, bulgarian, hindin, espanjan, indonesian, englannin, islannin, italian, japanin, norjan, ranskan, ruotsin, romanian, sak-

Lydia Koidulan muistopatsas Pärnussa

Eestin kirjallisuusklassikon Eduard Vilden muistopatsas Tallinnassa

san, serbokroaatin, slovakin, suomen, tanskan, tšekin, turkin, unkarin ja eräistä muista — käännettyä kaunokirjallisuutta. Kaiken kaikkiaan on Neuvosto-Eestissä käännetty kaunokirjallisuutta 63 kielestä.

Käännösten välityksellä on eestiläisillä lukijoilla ollut tilaisuus tutustua A. Puškinin (vasta hiljattain ilmestyi myös «Eugen Onegin» B. Alverin suurenmoisena käännöksenä), L. Tolstoin, A. Tšehovin, N. Nekrassovin, M. Saltykov-Štšedrinin, A. Gribojedovin, M. Gorkin, N. Ostrovskin, A. Tolstoin, M. Šolohovin, V. Majakovskin, K. Fedinin, A. Fadejevin, I. Ehrenburgin, L. Leonovin, A. Tvardovskin ja muiden venäläisten kirjailijoiden teoksiin, T. Ševtšenkon, O. Gontšarin (ukrainalainen), H. Abovjanin (armenialainen), M. Hysseinin (azerbaidžanilainen), M. Auezovin (kazakkilainen), T. Sadōk-bekovin (kirgiisiläinen), E. Mieželaitisin (liettualainen), V. Lācisin (latvialainen) teoksiin. Lukupöydällämme ovat Balzacin ja Shakespearen valikoidut teokset, sekä Boccaccion, Cervantesin, Goethen, Schillerin, Heinen, Molierin, Byronin, Rollandin, Stendhalin, Dreiserin, Londonin, Feuchtwangerin, Galsworthyn, Remarquen, Laxnessin, Andersen-Nexön, Tagoren, Prusin, Pujmanovan, Hašekin, Jirašekin, Kiven ja muiden teoksia. Lisäksi on meillä viime vuosina ollut tilaisuus tutustua seuraaviin kirjailijoihin: B. Brecht, T. Aitmatov, G. Greene, Fr. Kafka, Fr. Dürrenmatt, J. Calvino, J. Conrad, J. Steinbeck, M. Larni ja A. Turtiainen.

Eestin klassinen kirjallisuus on levinnyt niin Neuvosto-Eestissä kuin myös tasavallan ulkopuolella.

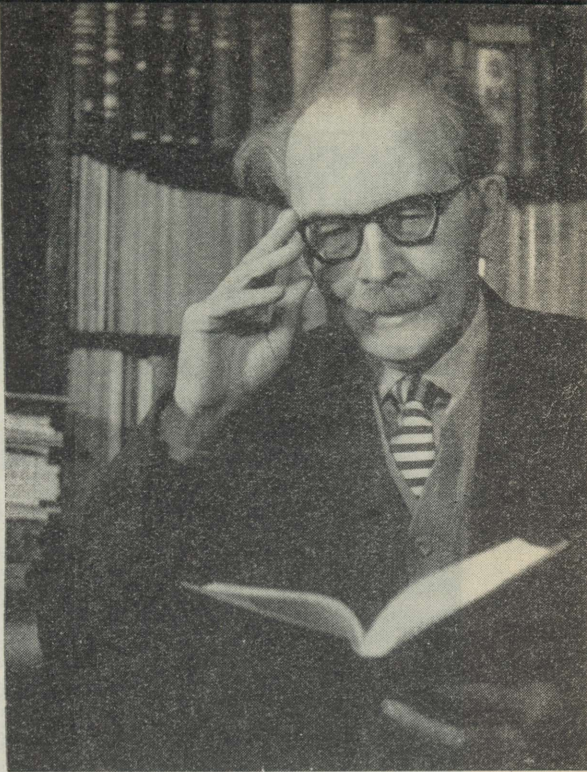
Fr. R. Kreutzwaldin (1803—1882), L. Koidulan (1843—1886), E. Bornhöhen (1862—1923) ja muiden eestiläisen kirjallisuuden alkuvuosien tekijöiden tuotantoa on neuvostovallan vuosina julkaistu paljon enemmän kuin porvariaikana. Samoin Eduard Vilden (1865—1933), A. H. Tammsaaren (1878—1940), A. Kitzbergin (1855—1927), J. Liivin (1864—1913) ja Fr. Tuglasin teoksia, jotka panivat pohjan kypsälle romaani-, näytelmä-, runo- ja novellikirjallisuudelle. Eduard Vildeltä on Neuvostoliitossa julkaistu yli 100 teosta, joiden kokonaispainos on yli 2 miljoonaa kappaletta. Hänen romaaninsa «Kylmään maahan», «Mahtran sota», «Profeetta Maltsvet», «Mäenkylän maitomies» jne., joiden yhteispainos oli porvariaikana 48 000 kappaletta, ovat meillä ilmestyneet 1,2 miljoonan kappaleen kokonaispainoksena. A. H. Tammsaaren tuotannosta on 25 viime vuoden aikana ilmestynyt meillä ja muissa neuvostotasavalloissa 39 teosta, ennenkaikkea hänen suurromaaninsa «Totuus ja oikeus», sitten «Hornanperän uusi paholainen» ja «Korpiojan isäntä». Niiden yhteispainos on ollut yli miljoonan. Fr. Tuglasin suosittu romaani «Pikku Illimar» on viimeisten vuosikymmenien aikana ilmestynyt venäjän, liettuan, latvian, puolan, saksan ja muilla kielillä. Tätä prosessia voidaan pitää klassisen kirjallisuutemme uudelleensyntynä.

Eestin neuvostokirjallisuuden jatkuvasta kehityksestä puhuvan uuden kirjailijapolven ja teosten määrän kasvu. Demokraattisen ja vallankumouksellisen kirjallisuuden perinteitä vaaalien on meillä uudelleen julkaistu mm. kirjailijakommunistien H. Pöögelmannin (1875—1938), Eessaaren Aadun (1884—1937) ja J. Madarikin (1899—1941) teoksia.

Neuvostovallan vuosina on Eestissä ilmestynyt 682 kaunokirjallisten teosten alkuperäispainosta.

Vuonna 1940 sekä Toisen maailmansodan aikana ilmestyneiden teosten määrä ei ole suuri, mutta tunnetuiksi neuvostokirjailijoiksi tulivat tällöin mm. J. Sütiste (1899—1945), J. Kärner (1891—1958) ja J. Barbarus (1890—1946).

Vuodet	Esikoispainosten määrä
1940—1944	31
1945—1953	213
1954—1965	438

Neuvosto-Eestin kansan-
kirjailija Friedebert Tuglas

Sodanjälkeisille vuosille (1945—1953) oli luonteenomaista erikoisesti näytelmäkirjallisuuden ja runouden nopea kehitys. Tämän ajanjakson tunnetuin edustaja oli August Jakobson (1904—1963), jonka näytelmä- ja muusta tuotannosta on julkaistu yli 80 teosta 15 kielellä. Antoisa proosakirjailija oli Hans Leberecht (1910—1960), jonka teoksia on ilmestynyt 25 kielellä.

Eestin kirjallisuuden nykyaikaa (50-luvun keskipaikkeilta) luonnehtivat neuvostoromaanin ennättäminen täyteen kypsyyteen, lyyrisen proosan kansainvälinen levikki, lyhytproosan vauhdikas kehitys, onnistuneet matkakuvaukset, runouden monitahoinen kehitys, näytelmäkirjallisuuden monipuolistuminen sekä uusien kykyjen tulo eestin kirjallisuuteen suuremmissa määrin kuin koskaan aikaisemmin.

Lenin-palkinnon saanut ansioitunut kirjailija Juhan Smuul
ja ansioitunut kirjailija Debora Vaarandi

Vanhin nykyisin toimivista eestiläisistä kirjailijoista on Friedebert Tuglas (synt. 1886), joka jatkaa teostensa viimeistelyä ja uusintapainosten julkaisemista. Vanhin eestiläisistä aktiivikirjailijoista on Johannes Semper (synt. 1892). Hänen isänmaallinen runoutensa on laajalti tunnettua, romaani «Punaiset neilikat» on ilmestynyt eestin, suomen, venäjän, saksan ja bulgarian kielillä. 20- ja 30-luvuilla kirjallisuuteen tulleet R. Sirge, M. Raud, E. Krusten, E. Männik, A. Hint ja O. Tooming kasvoivat huomattaviksi neuvostokirjailijoiksi joko sodan aikana tai sen jälkeen. Heistä nimekkäimpiä ovat A. Hint (synt. 1910), jonka suurromaanin «Tuulinen ranta»

neljäs osa ilmestyi v. 1965 (teos on ilmestynyt seitsemällä kielellä yli miljoonan kappaleen kokonaispainoksena) ja R. Sirge (synt. 1904), jonka romaani «Maa ja kansa» on ilmestynyt Moskovassa ja Helsingissä.

Toisen maailmansodan vuosina tulivat kirjailijoina tunnetuiksi J. Smuul, D. Vaarandi, A. Kaal, P. Rummo ja R. Parve. J. Smuulin (synt. 1922), monien runoteosten, näytelmien sekä Lenin-palkinnon saaneen «Jäisen kirjan» kirjoittajan, teoksia on julkaistu 63 kielellä yli puolentoista miljoonan kappaleen yhteispainoksena. Runoteoksesta «Rannalageda leib» — «Rantalakeuden leipä» — (1965) D. Vaarandi sai v. 1965 Neuvosto-Eestin palkinnon.

50-luvulla tulivat kirjallisuuteemme runoilijat V. Beekman, M. Kesamaa, U. Laht, näytelmäkirjailijat E. Rannet, A. Liives, proosakirjailijat V. Gross, P. Kuusberg, A. Saar, L. Promet, V. Saar jt. Mainituista kirjailijoista ovat meillä ja Eestin ulkopuolella suosituimpia näytelmäkirjailijat E. Rannet (synt. 1911) ja A. Liives (synt. 1929). (E. Rannetin näytelmiä on esitetty kaikkialla Neuvostoliitossa ja mm. myös Romaniassa, Saksan Demokraattisessa Tasavallassa, Tšekkoslovakiassa, Unkarissa, Puolassa ja Bulgariassa), runoilija U. Laht (synt. 1924), proosa-

KIRJOJEN, AIKAKAUSJULKAISUJEN JA LEHTIEN ILMESTYMINEN.

	1945	1955	1965
Kirjat			
Teosten määrä	535	945	1940
Painosmäärä — tuh. kpl	4366	5919	10 516
Aikakausjulkaisut			
Julkaisujen määrä	16	36	128
Kaikkien numeroiden painosmäärä — tuh. kpl	1828	1784	14 131
Lehdet			
Lehtien määrä	23	59	37
Vuotuinen painosmäärä — milj. kpl	90,0	87,1	168,6

kirjailija V. Gross (synt. 1922) hänen romaaninsa «Tiivasirustus» — «Siivensuoristus» — on ilmestynyt 6 kielellä), lyhytprosaisti L. Promet (synt. 1922) sekä romaanikirjailija P. Kuusberg (synt. 1916). Viimemainittu sai v. 1965 romaaneistaan «Enn Kalmu kaks mina» — «Enn Kalmin kaksi minää» — sekä «Andres Lapeteuse juhtum» — «Andres Lapeteuksen tapahutama» — Neuvosto-Eestin palkinnon.

Uusin voimin ovat alkaneet kirjoittaa jo aiemmin runoilijoina tunnetut M. Nurme, K. Merilaas, A. Sang. Heidän rinnallaan alkoivat useat nuoret, kuten P. Haavaoks, J. Kross, E. Niit, A. Kaalep ja H. Suislepp kiinnittää huomiota runoilijoina. Viime vuosina on kirjallisuuteen tullut uusi nuorten sukupolvi, jonka keskuudesta herättivät lahjakkuudellaan huomiota runoilija Paul-Erik Rummo (synt. 1942) ja matkakirjailija Lennart Meri (synt. 1929).

Eestin kirjallisuus pohjautuu sosialistiseen realismiin, joka ei eitä kirjailijan omaperäisyyttä. Kirjallisuudellemme on luonteenomaista eri tyylien ja laatujen persoonallinen kehitys yhtenäisen maailmankatsomuksen pohjalla.

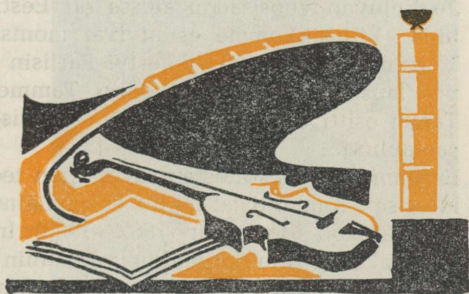
Eestin proosakirjallisuudessa esiintyy rinnakkain eepillinen (A. Hint ja R. Sirge) ja lyyrinen tyyli (J. Smuul, E. Krusten), filosofinen mietiskely (V. Gross) ja sattuvien detaljien maalailu (L. Promet); kehittyvät niin kudokseltaan laajat eepilliset romaanit (A. Hint, R. Sirge) kuin myöskin yksilöromaani (P. Kuusberg) sekä perheromaani (O. Tooming).

Runoudessa on kehittynyt eepillinen (J. Smuul, M. Raud) ja lyyrinen runous (D. Vaarandi, E. Niit), teräväsanainen (U. Laht, R. Parve, V. Beekman) ja myös humoristis-ironinen tyyli (P. Rummo, H. Suislepp), ajatuksellisesti vaikeatajuinen (J. Kross) sekä yksinkertainen mietiskelytyyli (A. Sang).

Näytelmäkirjallisuutta tekevät monipuoliseksi taisteleva paatos, voimakkaat luonnetyypit (A. Jakobson, E. Rannet), probleeminäytelmät elinolojen taustalla (A. Liives) ja myöskin meripoesia (J. Smuul).

Matkakuvauksissa ja kertomuksissa ovat J. Smuul, L. Meri ja A. Kaal löytäneet kukin erilaisen ja oman tyylinsä.

Sosialistinen järjestelmä on aiheuttanut eestin kirjallisuudessa myrskyisää kehitystä ja synnyttänyt jatkuvasti uusia kykyjä.

Ensimmäiset laulujuhlat pidettiin Eestissä vuonna 1869. Eri puolilta Eestiä kokoontuneet kuorot lauloivat tuolloin myös ensimmäisiä A. Kunileidin säveltämiä eestiläisiä kuorolauluja. Laulujuhlaperinne elää eestin kansan keskuudessa yhä. Kuoroissa laulaa nykyisin yhteensä 50 000 ihmistä (ts. joka 20. asukas). Vuoden 1965 laulujuhlissa oli osanottajia lähes 35 000 ja kuuntelijoita-katselijoita yli 200 000. Laulujuhlia järjestetään meillä joka viides vuosi. Vuoden 1965 laulujuhlat, järjestyksessä kuudennenottoista, muodostuivat laajuudeltaan todelliseksi laulun apoteoosiksi. Koska kuorolaulu on pysynyt meillä laajimpana musiikkiharrastuksen muotona, niin myös kaikki säveltäjämme ovat säveltäneet kuorolauluja. Erittäin tuottoisia ovat meillä tässä osassa nykyisin Gustav Ernesaks (synt. 1908), Veljo Tormis (synt. 1930) ja varhain keskuudestamme poistunut Villem Kapp (1913—1964).

Vuonna 1900 kokoontui Tarton yliopistokaupungissa ensimmäinen eestiläisten sinfoniaorkesteri. Sen ensimmäisen konsertin ohjelmisto käsitti Haydnin, Schubertin ja Cherubinin teoksia.

Vuonna 1906 tuli Tallinnan *Estonia*- ja Tarton *Vanemuine*-seurasta ammattiteattereita. Puhenäytelmien ohella esitettiin niissä myös oopperoita ja operetteja. Eestiläisen oopperan historia alkoi Evald Aavin (1900—1939) «Vikerlased» («Viikin-

git») oopperan kantaesityksellä *Estonia*-teatterissa vuonna 1928.

Vuonna 1919 avattiin Tallinnassa konservatorio. Sitä ennen eestiläiset muusikot olivat saaneet koulutuksensa pääasiassa Pietarin konservatoriossa, mutta nyt he saattoivat ryhtyä kouluttamaan nuorempia ammattitovereita kotimaassa.

Jo kuluvan vuosisadan alussa oli Eestissä tunnettuja säveltäjiä. Muusikkomme esiintyivät monissa maailman maissa. Vuosina 1900 ja 1902 ilmestyi Pariisin lehdissä monia kiittäviä lausuntoja lauljatar Aino Tammen konserteista. Aino Tamm esitti konserteissa myös eestiläisiä ja suomalaisia kansanlauluja.

Ensimmäisten eestiläisten säveltäjien teokset olivat tyyliltään klassisen romanttisia, mutta ensimmäinen todella kansallinen säveltäjä oli Mart Saar (1882—1963). Impressionismi vaikutti häneenkin, mutta kuitenkin vanhoihin eestiläisiin kansansävelmiin nojautuen hän loi oman aidon musiikkikielensä. Hänen kuororunoelmansa yllättävät mestaruudellaan, persoonallisuuden ja kansanomaisuuden yhteensulautumisella sekä harmonian värikkyydellä.

Saman, mitä Mart Saar teki laulumusiikin alalla, teki Heino

Valtion Akateemisen Mieskuoron johtaja,
Neuvostoliiton kansantaiteilija professori Gustav Ernesaks

*Estonia-teatterin pää-
kapellimestari Neeme Järvi*

Eller (synt. 1887) kamarimusiikissa. H. Ellerin töissä ovat tunte ja äly suurenmoisessa tasapainossa. Heino Ellerin oppilaita on Eduard Tubin (synt. 1905), joka on säveltänyt 7 sinfoniaa, «Kratt»-baletin ja muita suurteoksia. Hänen merkittävimmistä töistään — viidennestä (1946) ja kuudennesta (1954) sinfoniasta — henkäilee vastaamme meidän vuosisadallamme maailmaa kohdanneiden tapahtumien dramaattisuutta. Bartokin, Stravinskin, Prokofjevin ja Šostakovitšin sävellysten tavoin myös Tubinin korkeajännitteinen musiikki muuttui nuoremmalle eestiläiselle säveltäjäpolvelle lähtökohdaksi. Nuoret säveltäjät pyrkivät musiikissa sävelkielen selvyyteen, kuulakkuuteen ja ilmaisujen lakonisuuteen, mutta eivät suhtaudu musiikkiin hienostelevana sävelten leikkinä. Musiikki ilmaisee heille nykyihmisen hengenelämän ja vauhdikasta elämänrytmiä. Tämä musiikki on kaukana viime vuosisadan romantiikasta. Siinä ilmenee aikamme asiallisuus ja runollisuus.

Kaikki tämä heijastuu Eino Tambergin (synt. 1930) *Concerto grosson* ja *Kuutamo-oratorion*, Jaan Räätsin (synt. 1932) neljännen sinfonian ja kamariorkesterikonserton sekä Jaan Kohan (synt. 1928) ensimmäisen sinfonian polyfonisissa sävelpöiminoissa, rytmin notkeudessa ja orkesterin kirrkaissa sointuväreissä.

Neuvostoliiton nuorten säveltäjien katsastuksissa annettiin seitsemästä palkinnosta kolme nuorille eestiläisille säveltäjille: Eino Tambergille, Veljo Tormisille ja Arvo Pärtille

Pioneeritalon lastenkuoro *Estonian* konserttisalissa esiintymässä

(synt. 1935), puhumattakaan hopea- ja pronssimitalin saaneista.

Nuoret seuraavat tarkkaavaisena säveltaiteen kehitystä koko maailmassa. He käyttävät mielellään viime aikojen musiikille ominaisia teknisiä keinoja, mutta samanaikaisesti etsiskelevät itsekin uutta. Maininnan ansaitsevat Arvo Pärtin viimeaikaiset etsinnöt, kuten *Bach-aiheinen Collage* ja *Syllabinen musiikki*. Uuteen tekniikkaan turvautuessaan he ottavat myös huomioon mitä uutta se mahdollisesti antaa musiikillisen ilmaisun osassa.

Vaikkakin vanhemman ja keskipolven säveltäjien Heino Ellerin, Villem Reimanin (synt. 1906), Villem Kappin ja säveltäjä-urkutaiteilija Hugo Lepnurmin tuotannossa tapaamme perinteellisiä muotoja, niin kuitenkin juuri heidän sävelkielestään huokuu aikamme eloisuutta.

Eestiläinen musiikki ei rajoitu ainoastaan sinfoniseen ja laulumusiikkiin. Eestiä on nimitetty myös «opperamaaksi». Teattereissamme on esitetty viisi Gustav Ernesaksin oopperaa, (joista erikoisen yleisösuosion saavutti «Tormide rand» — «Myrskyjen ranta»), Eugen Kappin (synt. 1908) neljä oopperaa ja kaksi balettia, (joista erikoisesti ooppera «Tasuleegid» — «Kostontulet» — ja baletti «Kalevipoeg» muodostuivat merkkiteoksiksi), Lidia Austerin (synt. 1912) kaksi balettia, Eino Tambergin kaksi balettia sekä v. 1965 kantaesityksensä saanut ooppera «Raudne kodu» — «Rautainen koti», Villem Reimanin, Villem Kappin, Veljo Tormisin ja Riho Pätsin (synt. 1899) esikoisopperat, Boris Kõrverin (synt. 1917), Edgar Arron (synt. 1911) ja Leo Normetin (synt. 1922) operetteja sekä musicaleja. Vaikkakin suuri osa musiikinäytelmistä on aiheistoltaan historiallista, ovat säveltäjät kiinnostuneet nykyaiheisiin ja psykologiseen ilmaisutapaan.

Kansainvälistä tunnustusta on saavuttanut myös Uno Naissoon (synt. 1928), Evald Vainin (synt. 1915) ja Valter Ojakäärin (synt. 1922) säveltämä jatsimusiikki.

Ulkomailla ovat eestiläisten säveltäjien töitä esittäneet monet tunnetut taiteilijamme, kuten esimerkiksi kuoronjohtaja prof. Gustav Ernesaks, kapellimestari Neeme Järvi, viulutaiteilija prof. Vladimir Alumäe, oopperalaulajat professori Tiit Kuusik ja Georg Ots. Monet taiteilijat ulkomailla ovat ottaneet eestiläisten säveltäjien teoksia ohjelmistoonsa.

Musiikkikulttuurimme on vielä nuorta. Menestys ei ole vielä pilannut säveltäjiämme, tulevaisuuden näköalat ilahduttavat meitä, sillä olemmehan nuoria — vasta 90-vuotiaita!

Ensimmäisiä Eestin neuvostoteatterin perustamiskokeiluja suoritettiin Lokakuun suuren sosialistisen vallankumouksen päivinä (1917—1918). Tallinnassa ja Narvassa perustettiin ensimmäiset neuvostoteatterit. Eestin näyttämötaide oli siihen mennessä jättänyt taakseen lähes puolivuosisataisen kehitystai-paleen. Sen synty (1870) liittyy erottamattomasti viime vuosi-sadan jälkipuoliskon kansalliseen liikkeeseen. Teatterin väli-tön uranuurtaja ja perustaja oli Lydia Koidula, jonka aloit-teesta *Vanemuine*-seura järjesti ensimmäiset eestinkieliset teatterinäytännöt. Seuraavana teatteriaatteen eteenpäinvie-jänä oli August Wiera, jonka ansiosta eestin teatteri kohosi puoliammattimaiselle tasolle. Vuosisadan alku merkitsi am-mattiteattereiden syntyä — Tartossa perustettiin *Vanemuine*- (1906) ja Tallinnassa *Estonia*-teatteri (1906). *Vanemuine*-teatterille antoi suunnan ohjaaja Karl Menning, jota voidaan pitää teatterimme realististen periaatteiden toteuttajana ja yhteisöteatterin tienraivaajana. *Estonia* taas oli ennenkaikkea lahjakkaiden näyttelijöiden (Paul Pinna, Theodor Altermann, Aleksander Trilljärv, Betti Kuuskemaa, Netty Pinna, Eduard Kurnim, Toomas Tondu) teatteri, jonka näyttelijäkyvyt taka-sivat esitysten onnistumisen. Eestin teatterin yleistasolle oli leimaa antava selväpiirteinen realistisen taiteen tie, jolla

kansallisen näytelmäkirjallisuuden (Koidula, Kunder, Kitzberg, Vilde, Rutoff) muotoutumisen ohella oli kehittynyt myös huomattavan lahjakkaita näyttelijöitä.

Ensimmäisten neuvostoteattereiden toiminta osoittautui lyhytaikaiseksi, sillä jo vuoden 1918 alussa alkanut saksalaismiehitys katkaisi Tallinnan sekä Narvan uusien teattereiden toiminnan. Sittemmin Eestin teatterin kehitys jatkui porvarijärjestelmän olosuhteissa (vuoteen 1940).

Vuosisadan alussa perustetun kolmen ammattiteatterin lisäksi muodostettiin koko joukko uusia. Eestin näyttämötaide kasvoi ja toiminta laajeni: alettiin järjestää ulkoilmanäytäntöjä, entistä enemmän lastennäytäntöjä ja nukketeatteri aloitti toimintansa. Alkuperäisen näytelmäkirjallisuuden tuotanto suureni. August Kitzbergin ja Eduard Vilden näytelmien rinnalle tuli A. H. Tammsaaren, M. Metsanurkin, J. Kärnerin, H. Raudseppin, A. Jakobsonin ja E. Tammlaanin näytelmiä. Musiikkiteatterin osassa eestiläinen ooppera kehittyi (E. Aav, A. Vedro, A. Lemba), valmistuivat ensimmäiset eestiläiset operetit. Jo aikaisemmin elinoikeuden saavuttaneen oopperan (1900-luvun alussa) ja operetin ohella ennätettiin myös ensimmäisiin itsenäisiin baletteihin (20-luvun lopulla).

Porvarivallan viimeisinä vuosina perustettiin Tarton Työväenteatteri (1938—1939). 30-luvun lopulla nähtiin monia edistyksellisiä ja taiteelliselta tasoltaan hyviä näytelmiä. Ennenkaikkea ansaitsevat maininnan K. Čapekin «Valkoinen tauti» ja E. Caldwell — J. Kirklandin «Tupakan tie» Eestin Draamateatterissa, K. Čapekin «Äiti» *Estoniassa*, E. Tammlaanin «Rautainen koti» Tallinnan Työväenteatterissa, K. Munkin «Sulatusuuni» *Vanemuine*-teatterissa jne.

Porvarivallan loppuaikoina Eestin teatteri oli parhaissa näytelmissään saavuttanut erinomaisen taiteellisen tason. Ohjaajatyössä (P. Pöldroos, A. Lauter, L. Kalmet, A. Särev, K. Aluoja, E. Uuli, R. Olbrei, A. Lüüdik) ja samoin näyttelijöiden osasuorituksissa (mm. L. Reiman, E. Villmer, P. Pinna, A. Lauter, H. Gleser, J. Kaljola, A. Sunne, A. Randviir, A. Suurorg, H. Laur, A. Teetsov, R. Bauman, A. Talvi, K. Karm, A. Eskola, M. Luts, R. Tarmo, L. Lindau) ilmeni johdonmukaista realistista tulkintaa. Eestin neuvostoteatterin kehittäminen jäikin pääpiirteittäin samojen näyttelijöiden harteille.

Uusi ajanjakso alkoi eestin teatterissa neuvostojärjestelmän palauttamisella v. 1940. Teattereiden kansallistaminen edisti teattereiden taloudellisen aseman lujittamista. Ammattinäyttelijöiden määrä lisääntyi tuntuvasti suuremmissa kaupunkilais-

Tallinnan Draama-
teatterin ohjelmistoa:
Eduard Vilden
«Saavuttamaton ihme»,
Juhan Smuulin
«Kihnun Jönn»,
Egon Rannetin
«Pokaali ja käärme»,
Valdo Pantin
«Onnettomuus»

ja myös maaseututeattereissa. Teatterin ohjelmistossa tapahtui murros kuvastaen välittömästi eestin teatterin uutta ilmettä. Eestin neuvostoteatteri poisti ohjelmistosta tyhjänpäiväiset ja kirjallisesti merkityksettömät ajanvietenäytelmät. Sitä vastoin ensimmäisellä tuolloisella teatterikaudella (1940—1941) esitettiin runsaasti neuvosto- ja klassisia näytelmiä. Eestin teattereiden parrasvaloihin tuli ensi kertaa Trenjovin, Lunin-Furmanovin, Višnevskin, Arbuzovin, Rahmanovin ja Gorkin monia ennen näkemättömiä näytelmiä.

Toisen maailmansodan vuodet olivat monille eestiläisille teatterityöntekijöille hyvänä aatteellisena ja luovan työn kouluna. Eestin valtion taideyhtyeisiin kuuluvina he auttoivat rintamaa taiteellaan. Hyvin suurimerkityksellisiä olivat myös eestiläisten näyttelijöiden kosketukset neuvostoteatteriin. Sosialistisen realismin perustotuudet omaksuttiin juuri tuolloin, sodan vaikeissa olosuhteissa, yhteistyössä vanhempien liittotasavaltojen teatterityöntekijöiden kanssa.

Sodanjälkeisinä vuosina eestin näyttämötaide on kehittynyt pääasiassa kahdella linjalla: a) näytelmäkirjallisuus ja musiikkitaide ovat monipuolistuneet, b) taiteellinen taso on jatkuvasti kohonnut sosialistisen realismin omaksumisen ja käytön yhteydessä.

Eestin neuvostodramatiikalle antoivat sodanjälkeisinä vuosina suunnan ja selkärangan August Jakobsonin näytelmät (*Elu tsitadellis, Vöitlus rindejooneta, Kaks leeri, Oö ja päeva piiril, Kaotatud paradiis, Šaakalid, Kaitseingel Nebraskast*). Näissä voimakkaan kansalaistuntoisissa näytelmissä ovat keskeisellä sijalla ideologinen taistelu ja luokkavihollisen paljastaminen. Melkein kaikissa näissä näytelmissä esitetään kysymys: «Kuka lähtee kunkin mukaan?». Melkein samaa teemaa ovat käsitelleet näytelmissään A. Hint (*Tagaranna meeste kalaakuunar, Kuhu lähed, seltsimees direktor?*), J. Semper (*Aja käsk, Murrang*), M. Raud (*Karastus*). 50-luvun keskipaikkeilla tuli Eestin näytelmäkirjallisuuteen uusi teema — ihmisarvon teema, ihmisessä esiintyvien konfliktien ylittäminen, oman paikkansa löytäminen nykyaikana. Johdantona tälle oli A. Jakobsonin *Vana tamm*. J. Smuulin näytelmä *Atlanti ookean* ja E. Rannetin *Südamevalu* saattavat varmasti ihmisen yksityiskohtaiseen, syvälliseen tutkiskeluun. Jotta teatterin ja yleisön välinen keskustelu olisi vilkasta, probleemirunsasta, on näytelmäkirjallisuudessa kymmenen viime vuoden aikana muuttunut perussuuntaukseksi nykyelämän huolellinen ja tarkka seuraaminen. E. Rannet (*Kadunud poeg, Salakütid*,

Estonia-teatterin
oopperalaulaja Tiit Kuusik

Haned, Karikas ja madu), J. Smuul (*Lea, Kihnu Jõnn, Polkovniku lesk*) ja A. Liives (*Uusaasta öö, Siinpool horisonti, Viini postmark, Trepp*) ovat antaneet näytelmäkirjallisuuteemme huomattavimman osuuden.

Eestin neuvosto-ooppera on sodanjälkeisinä vuosina kehittynyt hyvin vauhdikkaasti. Eestin teattereiden ohjelmistoon tulivat toistensa perään E. Kappin oopperat (*Tasuleegid, Vabaduse laulik*) ja G. Ernesaksin oopperat (*Pühajärv, Tormide rand, Tuleristsed, Käsikäes*). Vähäisempiä ovat saavutukset kymmenen viime vuoden ajalta (tältä ajalta ovat huomattavimpia V. Kappin *Lembitu*, E. Tambergin *Raudne kodu* ja V. Tormisin *Luigelaul*). Myös eestin alkuperäinen operetti on kehittynyt nopeasti, se on rikastunut noin kymmenellä uudella teoksella (B. Kõrver, E. Arro, L. Normet). Ilahduttavia ovat eestin alkuperäisen baletin ensi askeleet. Sodanjälkeisinä vuosina lavalle tulleen E. Kappin *Kalevipoeg*-baletin lisäksi on parrasvaloihin tullut L. Austerin *Tiina* ja E. Tam-

bergin *Baletti-sinfonia*. E. Kapp sai valmiiksi baletin *Kullaketrajad*.

Näyttämötaiteemme kehitys on kahdeksan eestiläisen ja yhden venäläisen teatterin vastuulla. Tallinnassa on viisi teatteria: *Estonia*, Draamateatteri, Venäläinen draamateatteri, Valtion nukketeatteri ja Valtion nuorisoteatteri. Tartossa sijaitsee Eestin vanhin teatteri *Vanemuine*. Ammattiteattereita on vielä Viljandissa (*Ugala*), Pärnussa (L. Koidulalle nim. draamateatteri) ja Rakveressa (Rakveren teatteri). Kunkin teatterin ilme on omintakeinen. *Estonia*-teatteri, jossa vuoteen 1949 saakka toimi myös puhenäytelmäryhmä, on Eestin suurin musiikki-teatteri. Sen henkilökuntaan kuuluu huomattavia eestiläisiä oopperalaulajia ja balettitanssijoita. Useat heistä tunnetaan myös tasavaltamme ulkopuolella (T. Kuusik, G. Ots, T. Randviir) ja he ovat toistuvasti käyneet ulkomailla konserttimatkoilla. *Estonialla* on huomattavia ansioita klassisen oopperan (Verdi, Puccini, Tšaikovski) esittämisessä, mutta tämän ohella

Est.

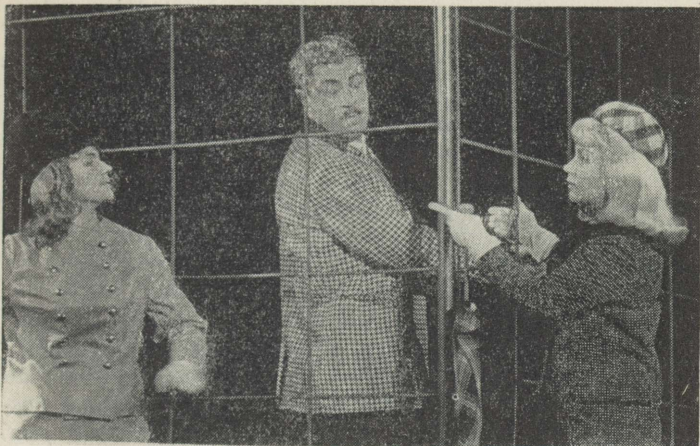
Estonia-teatterin
oopperalaulaja
Henrik Krumm

on nykyohjelmistollakin merkittävä sija. V. Kingisseppille nim. Tallinnan draamateatteri on merkittävä hyvästä näyttelijävoimistaan. Suuri osa A. Jakobsonin, J. Smuulin, E. Rannetin, A. Liivesin ja muiden eestiläisten draamakirjailijoiden näytelmistä ovat nähneet kantaesityksensä juuri tässä teatterissa. Teatterin ohjelmistossa on oleellinen osa myös eestiläisten klassikkojen, erikoisesti A. H. Tammsaaren teoksilla. Vuosien mittaan on parrasvaloissa nähty uudelleen melkein kaikki laajan «Totuus ja oikeus»-romaanin tapahtumat. Monta näytännökautta on teatterin ohjelmistossa ollut *Hornanperän uusi paholainen*, *Kuninkaalla on kylmä* ja *Juudit*. Tallinnan Draamateatterissa on esitetty paljon myös O. Lutsin tuotantoa. Tarton *Vanemuine*-teatterin omaperäisyytenä on, että siellä esitetään niin musiikinäytelmiä (oopperoita, operetteja, baletteja) kuin puhenäytelmiäkin. *Vanemuine* on ns. synteettinen teatteri, jossa suuri osa näyttelijöistä esiintyy mitä erilaisimmissa näytelmissä. *Vanemuine* jatkaa tässä kohden Eestin teatterin ammoisia, viime vuosisataan ulottuvia perinteitä, antaen niille nykysisällön. Samalla se on rikastuttanut Eestin teattereiden ohjelmistoa uusilla ja vähän tunnetuilla näytelmillä, oopperoilla, opereteilla ja baleteilla. Teatterilla on huomattavia ansioita alkuperäisen ohjelmiston esittämisessä. Suuri osa eestiläisistä nykymusiikinäytelmistä on saanut kantaesityksensä juuri täällä (G. Ernesaks, E. Kapp, B. Körver, E. Tamberg).

Kaikki kolme teatteria — *Estonia*, *Vanemuine* ja Tallinnan Draamateatteri — ovat useita kertoja antaneet vierailunäytäntöjä tasavaltamme rajojen ulkopuolella (Moskovassa, Leningradissa, Kiovassa, Riassa, Vlnassa). Viimemainittu teatteri on vierailut Suomessakin (B. Brechtin «Matami Peloton», A. H. Tammsaaren «Ihminen ja jumala», B. Kaburin «Robotti»).

Viljandin *Ugala*-teatteri on niinkään herättänyt huomiota omintakeisena teatterina. Se tekee suurta työtä nuorten näyttelijöiden parissa, sille on ominaista ohjaustyön raikkaus, avara psykologinen erittely. Tasavallan *Nukketeatteri* on etsintöjensä, kokeilujensa ja hyvän taiteellisen tasonsa ansiosta muodostunut suosituksi teatteriksi, sen näyttelijöillä on hyvä kontakti koulunuorisoon. Teatteri on kiinnittänyt myös yleisliittolaisessa mittakaavassa huomiota ja on osallistunut Bukarestissa kansainväliseen nukketeattereiden festivaaliin.

138 Tasavaltamme nuorin teatteri on v. 1965 perustettu Valtion

B. Brechtin «Kerjäläisoppera» Vanemuine-teatterissa

nuorisoteatteri, joka muodostuu erääksi suuremmaksi draamateatteriksemme.

Eestiläinen ohjaustyö on neuvostoteatterissa kulkenut pitkän kehitystaipaleen. Ohjaajan osuus pedagogina, ryhmän kaikinpuolisena kasvattajana ja taiteellisen suunnan antajana on voimistunut. Ohjaustyö on kehittynyt syvällisempää, yksityiskohtaisempaa erittelyä, lakonisempia muotoja ja suurempia, filosofisia yleistyksiä kohden. Porvari aikaisesta teatterista tulleiden ja neuvostoteatterin rakentamiseen osallistuneiden ohjaajien (P. Põldroos, A. Särev, L. Kalmet, A. Lauter, E. Uuli) ohella on nyt tunnettu persoonallisena ohjaajana K. Ird, E. Kaidu, I. Tammur, U. Väljaots, V. Panso, A. Sats. Eestiläisille ohjaajille on tunnusomaista se, että he etsivät tallaamattomia polkuja, kokeilevat uutta. Tällaisia koetinkiviä ovat olleet useat Shakespearen näytelmät (*Antonius ja Kleopatra*, ohj. I. Tammur; *Verta verrasta*, ohj. A. Lauter; *Coriolanus*, ohj. K. Ird); Brechtin (*Herra Punttila ja hänen renkinsä Matti*, ohj. V. Panso; *Galilein elämä*, ohj. K. Ird; *Matami Peloton*, ohj. I. Tammur) ja myös Shaw'n, Laxnessin, Ibsenin j.m. teosten näyttämösovitukset. Neuvostokirjailijoista eestiläiset ohjaajat ovat olleet kiinteimmässä yhteistyössä N. Pogodinin, A. Arbusovin, V. Rozovin, K. Simonovin, A. Šteinin ja G. Prieden kanssa.

Eestin teattereissa työskentelee rinta rinnan kahden polven näyttelijöitä, osa porvariaikaisesta teatterista tulleita, ja osa uusia, neuvostojärjestelmän olosuhteissa näyttelijöiksi kasvanutta polvea. Teatterissa he muodostavat yhtenäisen yhtyeen, joten tätä sukupolvien eroa ei todellisuudessa huomaa. Huomattavista näyttelijäsaavutuksista on Ants Lauterille, Kaarel Karmille, Tiit Kuusikille, Ants Eskolalle, Georg Otsille ja Aino Talville myönnetty Neuvostoliiton kansantaitelijan kunnianimitys. Näyttelijöille Hugo Laurille, Elsa Maasikille, Olga Lundille, Martin Tarasille, Alfred Rebaselle, Valdeko Ratasepille, Ellen Liigerille, Viktor Gurjeville, Valentin Arhipenkolle, ohjaajille Kaarel Irdille, Epp Kaidulle, Ilmar Tammurille, Aleks Satsille, Ida Urbelille on myönnetty Neuvosto-Eestin kansantaitelijan nimitys. Eestin teatteri sai kolmena vuonna (1949, 1950, 1951) uutta täydennystä Eestin Valtion Teatteri-instituutista ja A. Lunatšarskille nim. Moskovan Teatteri-instituutin Eestin studiosta (1953). Samana vuonna (1953) valmistuivat ensimmäiset tanssijat Tallinnan Koreografisesta koulusta, joka nykyisinkin vastaa balettitanssijoiden koulutuksesta. Näyttelijäkoulutuksesta huolehtii nykyisin Tallinnan Konservatorio ja Eestin Teatteriseuran oppilasstudio. Porvarivallan aikoihin verrattuna on näyttelijöiden määrä kasvanut yli kaksinkertaiseksi. Eestin teatterinäyttelijöiden liittoon — Eestin Teatteriseuraan — kuuluu yli 700 jäsentä. Teatterikirjallisuuden julkaisemisesta vastaa pääasiassa Eestin Teatteriseura, joka säännöllisesti ilmestyvien almanakkojen (*Eesti NSV Nõukogude Teater*) ja monenlaisten teatterijulkaisujen ohella on kiinnittänyt suurta huomiota myös Eestin teatterihistorian koostamiseen, tutkimiseen ja julkaisemiseen. Eestin teatterin entisajan ja nykypäivän ongelmia tutkii tasavallassa Eestin tiedeakatemian historialaitos. Teatteria koskevien materiaalien keräilystä ja säilyttämisestä vastaa Eestin teatteri- ja musiikkimuseo. Kerhonäyttämöt liittyvät Eestin teatterin ammoisiin perinteesiin. Jo viime vuosisadan jälkipuoliskolla oli yli koko maan levinnyt laaja näytelmäkerhojen verkosto. Kuluvan vuosisadan alussa toimi jatkuvasti yli 70 näytelmäkerhoa. Ja jos otetaan huomioon väliaikaisesti toimineet yhtyeet, niin tämä määrä oli kolme-neljä kertaa suurempi. Nykyisin tasavallassamme on noin 1000 näytelmäkerhoa. Niiden rientoihin osallistuu lähes 20 000—30 000 henkeä. Ammattiteattereiden lisäksi toimii Eestissä vielä 12 kansannäyttämöä, joiden näyttelijät ovat amatöörejä.

Jos luonnehtisimme Eestin nykyteatteria yhdellä lauseella, niin voitaisiin sanoa: merkillepantavinta on sen saavuttama suuri kansansuosio. Vuosittain käy Eestissä yhtä paljon ihmisiä teatterissa, kuin on tasavallassa asukkaita. Tämä merkitsee vuosittain noin 1,2 miljoonaa teatterissa kävijää. Teatterille on luonteenomaista sekin, että se on tullut yhä lähemmäksi maaseudun asujamista. 35—40% kaikista näytännöistä annetaan maaseudulla ja teatteriyleisön määrästä on maaseudun asujamista noin kolmannes. Yhdellä näytäntökaudella saadaan Eestin teattereissa esityskelpoisiksi 60—70 uutta näytelmää ja näytäntöjä annetaan suunnilleen 3500. Nykyneuvostodramatiikan osalle tulee näytöksistä 75%. Alkuperäiset eestiläiset näytelmät muodostavat tästä määrästä 40%.

ELOKUVA

Neuvosto-Eestin elokuvataiteelle pantiin 25 vuotta sitten pohja uutiselokuvalla *Kansan tahto* (1940), joka esitti valkokankaalla neuvostovallan palauttamiseen liittyneitä tapahtumia. Ensimmäisenä neuvostovallan vuotena ryhdyttiin Eesti Kulturfilm-studion perustalla Eestin kinematografian vauhdikkaaseen uudelleenjärjestelyyn. Vaikkakin eestiläisellä elokuvalla oli siihen mennessä yli 25-vuotinen historia, olivat saavutukset varsin pieniä. Elokuvan *Kansan tahto* syntymähetkellä meillä oli vain kaksi eestiläisen elokuvan luovaa asiantuntijaa — kuvaajat K. Märskä ja V. Pärvel. Vasta neuvostovalta loikin ensi kertaa eestiläisen elokuvan historiassa kaikki aineelliset ja luovat edellytykset kansallisen elokuva-taiteen suotuisaan kehitykseen. Ja vaikkakin sota väliaikaisesti keskeytti sen, jatkui vuonna 1940 alkanut eteenpäinmeno uudella vauhdilla sodanjälkeisinä vuosina. Tuhoutuneen studiorakennuksen paikalle kohosi uusi studio, veljestasavallat ojensivat auttavan kätensä. Eestiläisen elokuvataiteen muotoutuminen jatkui dokumenttifilmin alalla. Ja jo vuonna 1947 valmistui yhteistyössä Leningradin Lenfilm-studion kanssa ensimmäinen taide-elokuva — A. Jakobsonin *Elämä sisärenkaassa* näytelmän filmatisointi, joka yhä vielä on yleisön keskuudessa suosittu. Sitä seurasivat uudet. Noina vuosina

eestiläiset näyttelijät kävivät huomattavan filmikoulun. Vuodesta 1954 lähtien on Tallinnfilm samanaikaisesti taide- ja dokumenttifilmistudio.

Luonnollisesti eestiläinen filmitaide on 25 vuodessa kokenut monenlaisia kasvuvaikeuksia. Oli helpompaa rakentaa uusi studio, kuin heti ensimmäisillä elokuvilla saavuttaa tunnustusta. Ensimmäisiä askeleita vaikeutti perinteiden puuttuminen, työntekijöiden vähäiset kokemukset jne. Tämän vuoksi eestiläinen dokumenttifilmi ja uutiskuvat herättivätkin huomiota pyrkimyksellään näyttää tavallisen informoivan ja tutustuttavan esittelyn asemesta elämän ilmiöiden sisältöä ja luovan työn runollisuutta ja siten vaikuttaa ihmiseen. Yhdessä eestiläisen filmiveteraanin V. Parvelin kanssa valmistavat Tallinnfilmissä nykyisin dokumentti- ja uutiskuvia useat lahjakkaat ohjaajat ja kuvaajat, kuten S. Školnikov, V. Anderson, V. Gorbunov, R. Kasesalu, H. Roosipuu ja A. Sööt. Heidän luettelonsa on pidempi kuin Eesti Kulturfilm-studion koko henkilökunnan 25 vuotta sitten. Viime vuosina ovat taide-elokuvatkin tuottaneet ilahduttavia tuloksia. Arvostelijat ovat oikeutetusti maininneet kiittävästi mm. elokuvat *Jääminek* (Jäiden lähtö), *Uhe küla mehed* (Saman kylän miehet), *Õhtust hommikuni* (Illasta aamuun), *Põrgupõhja uus Vanapagan* (Hornanperän uusi paholainen), *Mäeküla piimamees* (Mäenkylän maitomies), *Mis juhtus Andres Lapeteusega?* (Mitä tapahtui Andres Lapeteusin kanssa?). Ne ovat nuorten ohjaajien K. Kiiskin, J. Müürin, L. Laiusin ja G. Kromanovin valmistamia. Tallinnfilmissä on nykyisin pääasiassa nuorta työvoimaa, joka on saanut koulutuksensa Moskovan ja Leningradin erikoisalan instituuteissa. Luonteenomaista on kuitenkin se, että heidän johdollaan useat eestin teatterin ansiotuneet näyttelijät, mm. Hugo Laur, Kaarel Karm ja Ants Eskola, ovat luoneet värikkäimmät filmiroolinsa.

Vuonna 1965 valmistuneiden Tallinnfilmin uutis-, dokumentti-, piirros- ja taide-elokuvien katselemiseen kuluisi melkein koko vuorokausi. Kuitenkin numeroita tärkeämpää on se, kuinka suunnattomasti on kasvanut filmien sisältö ja elokuvan valmistajien taiteellinen taso. Ja luonnollista on, että tähän kasvuun liittyy myös vaateliaisuuden kasvu, sillä keskinkertainen elokuva ei voi enää tyydyttää katselijaa.

Tasavallassamme on nykyisin yli 400 elokuvateatteria ja lisäksi vielä lähes 600 klubien, koulujen jne. elokuvateatteria. Elokuvissa kävijöiden määrä on viimeisen 20 vuoden aikana kuusinkertaistunut keskimäärin vuodessa. Vuonna 1945 kävi

elokuviissa 4,5 miljoonaa ja vuonna 1964 22,7 miljoonaa henkeä. Hiidenmaalla ja muilla saarilla, missä elokuvat 25 vuotta sitten olivat harvinaista, on viime vuosina jokainen saaren asukas käynyt elokuviissa keskimäärin 26 kertaa.

Tallinnfilmin tuotanto on viime vuosina ulottunut myös Neuvostoliiton rajojen ulkopuolelle. Erittäin hyvin ovat menestyneet nukkefilmit, joista parhaita mm. *Ott avaruudessa*, *Minä ja Murri* ja *Talentti* on esitetty yli 30 maassa. Kun Pakistanissa esitettiin ensi kertaa neuvostofilmejä, nähtiin siellä myös eestiläisiä nukkefilmejä. Ranskan kansainvälisissä elokuva-festivaaleissa (1963) sai *Ott avaruudessa* kansainvälisen palkinnon. Nukkefilmijämme on esitetty hyvällä menestyksellä Romaniassa, Länsi-Saksassa ja muuallakin. Useat eestiläiset taide- ja dokumenttielokuvat ovat päässeet myös kansainväliselle valkokankaalle. Kiinnostavaa on todeta, että toisena Neuvostoliiton elokuvastudiona Tallinnfilm alkoi valmistaa

Jüri Järvet — Tõnu Prillupina «Mäenkylän maitomiehessä»

«Mäenkylyn maitomies»-elokuvan filmausta

laajakangaselokuvia (1957). Yhdessä moskovaalaisten kanssa eestiläiset elokuva-alan työntekijät valmistivat vuonna 1960 kokeilumielessä ensimmäisen circorama-taidefilmin (*Ohtlikud kurvid — Vaaralliset käänteet*).

Elokuvateattereita on meillä Neuvosto-Eestissä suhteellisesti asukasmäärään verrattuna 5 kertaa enemmän kuin USA:ssa, 7 kertaa enemmän kuin Englannissa ja 9 kertaa enemmän kuin Brasiliassa. Me nimitämme täydellä syyllä elokuvia miljoonien taiteeksi, kaikkein laajimmaksi ja suosituimmaksi taiteeksi. Neuvosto-Eestin kinematografialla on laajat kehitysnäköalat kansallisen elokuvataiteen kehittämässä, johon osaltaan tulee myötävaikuttamaan Tallinnfilmin uuden, ajanmukaisen ja tähänastista avaramman tuotantokeskuksen rakentaminen.

Eestin neuvostotaiteella on oleellinen merkitys kansan elämässä ja henkisessä kulttuurissa. Sosialistisen järjestelmän voimaansaattaminen aiheutti muutoksia taiteessakin. Kommunistinen maailmankatsomus, uusi suhtautuminen ihmiseen kaikkien aineellisten ja henkisten arvojen luoja on vaikuttanut huomattavasti taiteen aatteelliseen suuntaukseen. Taiteen päämääränä on nyt elämämme todenperäinen ja samalla taiteellinen kuvaaminen. Taiteen pääkohteena on ihminen, hänen työnsä sekä aikamme ja sen olemus. Taiteilijat käsitteivät elämää aktiivisesti. Kuvaavat sitä omaan persoonalliseen tapaansa. Eestiläisen taiteen parhaimmisto käsittää sisälökökkeitä teoksia, joissa kuvastuu humaninen suhtautuminen ihmiseen ja elämään sekä samalla syvää mietiskelyä ja elämyksiä nykyajastamme.

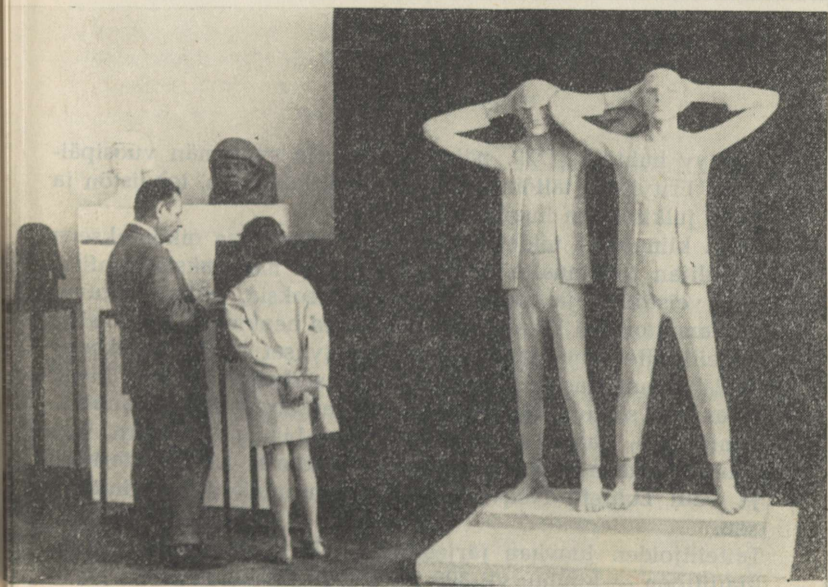
Eestiläinen taide liittyy koko neuvostokulttuuriin, jossa parhaiden saavutusten keskinäisvaikutus on kaikille yhtä antoisaa. Samanaikaisesti ilmenevät selvästi kansalliset parhaisiin, edistyksellisiin perinteisiin pohjautuvat tunnukset. Taiteelle on luonteenomaista yhteiskunnan kehityksen stimuloima jatkuva eteenpäinmeno, samalla kun neuvostotaide ja ulkolainen edistyksellinen taide rikastuttavat sitä.

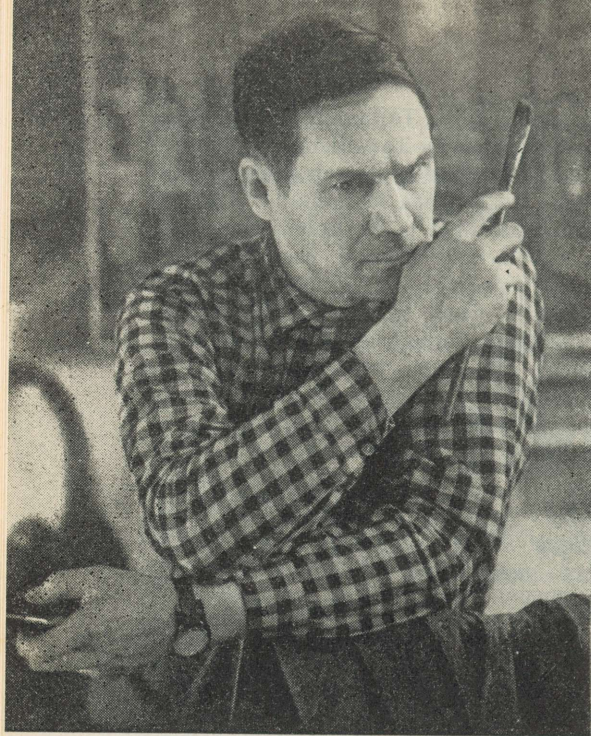
Taiteilija luo kansalle. Tämän vuoksi taideyhdistykset ja -järjestöt huolehtivat taiteen tunnetuksitekemisestä ja levittämi-

sestä. Suuremmissa keskuksissa, kuten Tallinnassa ja Tartossa, järjestetään jatkuvasti taidenäyttelyjä. Tavallisten näyttelysalien ohella pannaan taidetta näytteille myös tehtaiden ja kolhoosien klubeissa, kouluissa, virastoissa ja muualla. Kiinnostus näyttelyjä kohtaan on merkittävä ja näyttelyssä kävijöitä on runsaasti; suuremmissa näyttelyissä käy usein 10 000—20 000 henkeä. Tilastotietojen mukaan on viime aikoina käynyt vuosittain näyttelyissä yli puoli miljoonaa ihmistä, ts. lähes puolet tasavallan väestöstä. Taiteen levikkiin ovat myötävaikuttaneet taiteilijoiden ja yleisön tapaamiset ja monipuolinen luentotoiminta. Laajan julkisuuden kiinnostuksesta taidekysymyksiä kohtaan puhuu myös suuri kuuntelijamäärä kulttuuriyliopiston taidealan tiedekunnissa.

Taide-elämämme kohokohdiksi ovat muodostuneet vuosittain vietettävät taideviikot, jolloin taiteilijat ja yleisö pääsevät keskenään kaikkein läheisimpään kontaktiin. Taideviikko alkaa huhtikuun 12. päivänä, jolloin V. I. Lenin saattoi julkisuuteen monumentaalipropagandaa koskevan asetuksen, ja

Taidenäyttelyssä

Neuvostoliiton kansantaiteilija,
professori Evald Okas

päättyy huhtikuun 22. päivänä, Leninin syntymän vuosipäivänä. Erityisesti tällöin on taide taiteilijakunnan, lehdistön ja koko julkisuuden huomion keskiössä.

Suuri kiinnostus taidetta kohtaan on parhaana oikeutuksena taiteilijan toiminnalle. Meillä on paljon maalauksia, grafiikkaa, veistoksia ja monumentaalisia teoksia, jotka kuuluvat erottamattomasti kansamme elämään ja henkisiin rikkauksiin. Taiteilijoille annettavat kunnianimitykset ovat osoituksena heidän nauttimastaan yleisestä tunnustuksesta. Niinpä Evald Okas on saanut Neuvostoliiton kansantaiteilijan kunnianimityksen, Jaan Jensen, Aino Bach-Liimand, Eduard Einmann, Voldemar Haas, Günther Reindorff, Anton Starkopf ja Paul Luhtein Neuvosto-Eestin kansantaiteilijan nimityksen.

Taiteilijoiden luovaan järjestöön — Neuvosto-Eestin Taiteilijaliittoon — kuuluu yli 300 jäsentä ja jäsenehdokasta. Liitto

ja sen talousjärjestö — Neuvosto-Eestin Taiderahasto — huolehtivat taiteilijoiden työ- ja elinoloista, varmistavat ateljeiden saannin, kokeellisten verstaiden käytön, hankkivat tarpeellista materiaalia jne.

Eestin taiteeseen tulee jatkuvasti nuorta, uutta voimaa. He tuovat taiteeseen luovan rauhattomuuden ja etsintöjen hengen, yrittävät löytää taiteessa uusia teitä. Nuoremmat taiteilijat, kuten taidemaalari Leili Muuga, Efraim Allsalu, Ilmar Malin, Enn Põldroos, Nikolai Kormašov, graafikot Vive Tolli, Herald Eelma, Peeter Ulas, Heldur Läretei, kuvanveistäjät Juta Eskel, Albert Eskel ja useat muut ovat oleellisesti muokanneet eestin taiteen ilmettä.

Nuoria taiteilijoita koulutetaan Eestin Taidekorkeakoulussa sekä Tarton taidekoulussa. Korkeakoulu kouluttaa eri alojen taiteilijoita.

Eestiläisten taiteilijoiden töitä on esitelty hyvällä menestyksellä muissa veljestasavalloissa, yleisliittolaisissa ja kansainvälisissä näyttelyissä. Grafiikkaa on esitelty Jugoslaviassa, Tšekkoslovakiassa, Unkarissa, Puolassa, Englannissa, Suomessa ja muuallakin.

Eestiläiset koristetaiteilijat valmistavat koteja ja yhteiskunnallisia laitoksia kaunistavia esineitä. Parhaat taideteollisuustuotteet (tekstiili, nahka, lasi, huonekalut jne.) ovat ajanmukaisia, tyylikkäitä ja niissä on osattu tuoda esiin materiaalien kauneusarvot. Yksityisten esineiden muotoilussa taiteilijat huomioivat interiöörin kokonaisuudessaan.

Eestiläinen taideteollisuus nojautuu kansantaiteeseen, joskaan ei matkita sen muotoja ja motiiveja, vaan pikemminkin vaalitaan kiinteätä yhteyttä vanhoihin taideperinteisiin. Tämän ansiosta taiteemme onkin kansallisesti omaperäistä ja tyyllittäin yhtenäistä.

Taidetekstiilit — matot, koristekankaat, liinat sekä neuletuotteet ym. — ovat laajalti tunnettuja. Eestin ansioituneiden taiteilijoiden, mm. Mari Adamsonin, Leesi Ermin ja Ellen Hansenin suunnittelemat tekstiilit kiinnittävät huomiota yksinkertaisuudellaan, aistikkaalla koristeellisuudellaan ja kauniilla väreillään.

Perinteellisten taideteollisuusalojen joukkoon kuuluvat myös metallikorutyöt: kaunismuotoiset korut, koristeelliset seinälevyt, taonnaiset jne. Niitä valmistavat Eestin ansioitunut taiteilija Ede Kurrel sekä taiteilijat Helga Pihelga, Salme Raunam, Haivi Raadik muutamia mainitaksemme.

Suhteellisesti uudemmalla taideteollisuuden alalla — keramiikassa — ilmenee pyrkimys monumentaaliseen koristeellisuuteen. Tämän huomaa pienoisplastikassa ja ontokeramiikassa, jota harrastavat Neuvosto-Eestin ansioituneet taiteilijat Ellinor Piipuu ja Elgi Reemets, Aino Alamaa, Mall Valk, Luule Kormašova jt.

Nahkaplastiikka on erikoistunut lahjaesineiden, kuten kunniaadressien kansien, rasioiden, kirjankansien sekä käyttöesineistä lehtiöiden, lompakoiden, rahakukkaroiden jne. tuotan-

Taideteollisuusnäyttelyssä

toon. Tällä alalla ansaitsevat maininnan mm. Neuvosto-Eestin ansioituneen taiteilijan Adele Reindorffin, Ella Külvin ja Aino Lehsin työt.

Sisustustaiteessa on pantu entistä suurempaa huomiota siihen, että sisustus olisi sopusoinnussa nykyarkkitehtuurin kanssa. Eestiläisille taiteilijoille ja sisustusarkkitehdeille, mm. Bruno Tombergille, Eha Reitelille, Kärt Voogrelle ja muille, on uskottu vastuunalaisia näyttelyjen suunnittelutehtäviä tasavaltamme ja koko Neuvostoliiton mittakaavassa. He ovat vastanneet myös eestiläisten taidenäyttelyjen sommittelusta ulkomailla.

Eestiläisiä taideteollisuusvalmisteita on esitelty monissa yleisliittolaisissa näyttelyissä ja ulkomailla. Brysselin maailmänäyttelyssä vuonna 1958 eestiläiset taideteollisuustuotteet saivat kultamitalin. Vuonna 1960 oli Helsingissä avoinna eestiläinen taideteollisuusnäyttely. Kansainvälisessä keramiikkänäyttelyssä Prahassa vuonna 1962 eestiläiset keramiikkataiteilijat saivat 8 mitalia ja diplomia. Eestiläistä taideteollisuutta on esitelty myös Puolassa, Unkarissa ja Tšekkoslovakiassa sekä viimeisen 10 vuoden aikana 21 kertaa kansainvälisillä messuilla ja teollisuusnäyttelyissä mm. Leipzigissä, Genevessä, New Yorkissa, Addis Abebassa, Götöporissa, Sidneyssä, Oklahomassa, Damaskoksessa ja Rio de Janeirossa.

Yhä suurempaa huomiota kiinnitetään myös joukkokulutustavaroiden taiteelliseen puoleen. Neuvosto-Eestin tehtaissa on vakinaisessa palveluksessa satoja taiteilijoita. Tallinnan Muotitalon mallit ovat saaneet kiitosta meillä ja muuallakin. Muotitalo osallistuu menestyksellisesti kansainvälisiin muotinäyttelyihin.

Samanaikaisesti kiinnitetään huomiota myös teollisuusesteetiikkaan. Tehtaissa ja muissa työpaikoissa pyritään aikaansaamaan miellyttävä ja viihtyisä työympäristö.

RADIO JA TELEVISIO

18. päivä joulukuuta 1926 kello 19.15 avattiin virallisesti Tallinnan radioasema. Sitä pidetäänkin Eestin radion historian alkuna ja siitä lähtien on joka päivä kuultu eetterissä myös eestin kieltä, lukuunottamatta sodan alkuaikaa vuoden 1941 elokuusta syyskuun 10. päivään. Silloin kajahti taas eetterissä eestin kieli, joskin tuolloin Leningradista ja Moskovasta. Eestin radio välittää nyt päivittäin 23 tuntia ohjelmaa. Meillä on yli 400 000 radiovastaanotinta, ts. vastaanotin jokaista 3 henkeä kohden. Jos lasketaan, että suunnilleen näin monta henkeä on kussakin perheessä, niin voidaankin sanoa, että joka perheessä on radio.

Tämän vuoksi onkin ymmärrettävää, että ohjelmia laatiesaan radio yrittää huomioida kuuntelijoiden toivomukset. Radiokuuntelijoiden kirjeiden ja sosiologisten tutkimusten pohjalla on uusittu koko radion ohjelmisto. Niinpä ohjelmassa «Kristall» keskustellaan päivänpolttavista ja ajankohtaisista kysymyksistä. «Elämää ja ihmistä»-lähetysarjassa analysoidaan elämän monitahoisuutta ja mutkikkuutta, pannaan ajattelemaan paljoa meissä itessämme ja ympäristössämme, sellaista, jota ehkä muuten ei tulisi ajatelleeksi. Eestin radio on asettanut tehtäväkseen olla paitsi ajanvietteenä myös huomattavana tietolähteenä. Lähetysarja «Eillis-

päivän mielikuviutus, nykytodellisuus» kertoo tieteen saavutuksista, esittelee meille tieteen maailmasta tärkeintä ja oleellista. Oman lähetyssarjansa muodostavat korkeakoulujen kirjeosastojen opiskelijoille tarkoitetut lähetykset. Huomioonottaen sen, että tasavallassamme on suuret määrät kirjeopiskelijoita, voidaan sanoa, että nämä lyhytaalloilla tulevat lähetykset korvaavat tuhansille ihmisille yliopistoluennot.

Eestin radio yrittää olla kaikin tavoin kuuntelijoille apuna myös mitä moninaisimpien elämänongelmien ratkaisemisessa. Tässä osassa tekevät suurta työtä yhteiskunnallisella pohjalla toimivat toimitukset ja neuvostot. Niinpä neuvostot antavat asiallisia neuvoja ja vastauksia kirjeissä esitettyihin monenlaisiin kysymyksiin. Tällaiset lähetykset ovat väestön keskuudessa hyvin suosittuja.

«Nuorten tunti» on lähetyssarja, jonka laatimiseen osallistuvat nuoret itse ja siinä käsiteltävät ongelmat ovat nuorisolle läheisiä ja toisinaan hyvin vaikeitakin. Näille lähetyksille on ominaista nuorekas muodonetsiskely, vauhdikkuus, kiihkeät väittelyt, kiinnostavat keskustelut.

Suuren osan lähetyssarjasta ottaa musiikki, kirjallisuus ja kuunnelmat. Päivän lähetyssarjasta on musiikkia 11—12 tuntia. Ohjelmaa laadittaessa otetaan huomioon niin viihde- kuin vakavammanakin musiikin ystävät. Jokapäiväisen «Musiikkitunnin» ohjelma on poikkeuksetta laadittu radiokuuntelijoiden toivomusten mukaisesti. Suosittuja ovat myös viihdeohjelmat «RAMETO» — kirjava tietokilpailusarja, johon voivat osallistua kaikki radiokuuntelijat.

Kirjallisuuslähetyksissä yritetään tehdä tunnetuksi maailman kirjallisuuden uusinta ja parasta tuotantoa. Radion välityksellä olemme tehneet ensi tuttavuutta Länsi-Euroopan, Amerikan, Afrikan ja Aasian maiden kirjailijoiden ja heidän huomattavimpien teostensa kanssa. Tällä tavoin radiokuuntelijat ovat perehtyneet maailmankirjallisuuden nykytasoon ja suuntauksiin.

Radiossa on tietenkin tärkeintä uutistoiminta. Tavallisten uutislähetysten lisäksi on joka ilta ohjelmassa ns. «Päevakaja» («Päivän kaiku»), joka sisältää uutisia, musiikkia, selostuksia ja haastatteluja. «Päevakajan» koostamiseen osallistuvat parhaat reportterit ja avustajat ja se on yleensä eniten kuunneltu Eestin radion lähetyssarja.

Radion ohjelmistoa auttavat monipuolistaa eri liittotasavaltien ja sosialismin maiden radioasemien kanssa suoritettava vaihto-ohjelma. Erittäin suosittuja ovat eri puolille Neuvosto-

Uusi radiovastaanotin «Estonia-3M»

liittoa suuntautuvat radiomatkat, ts. kukin liittotasavalta valmistaa maataan ja väestöään esittelevän lähetyssarjan, jonka Tallinnan radio välittää eestin kielellä.

Valmistellaan II ja III rinnakkaisohjelmaa, jotta kuuntelijoilla olisi aina mahdollisuus valikoida hänelle mieluisaa kuunneltavaa.

198 metrin korkuinen televisiomasto valmistui Tallinnassa vuonna 1955. Saman vuoden heinäkuun 19. päivänä, tasavallan 15-vuotispäivän edellä, välitettiin täältä ensimmäinen televisiolähetyks.

Eestin televisio on vielä nuori, se vietti vasta äskettäin 10-vuotisjuhliiaan. Eestissä on nykyisin joka toinen perhe televisionomistaja. Neuvostoliitossa on joka 20 ihmistä kohden yksi TV-vastaanotin.

Tasavallassamme on tätä nykyä neljä tehokasta lähetyssase-

maa, jotka varmistavat televisio-ohjelmien nähtävyyden koko väestöllemme.

Tallinna sijaitsee Länsi-Euroopan ja Neuvostoliiton televisiojärjestelmän solmukohdassa. Monet Intervision ja Eurovision vaihtolähetykset välitetään Tallinnan kautta. Tallinna on liitetty Neuvostoliiton yhtenäiseen televisioverkkoon, joka Keskustelevision välityksellä varmistaa kaikkien liittotasavaltojen lähetyksen nähtävyyden. Eestin televisiolla on suorat yhteydet hyvin moniin eri maiden TV-studioihin ohjelmien vaihtoa silmälläpitäen. Yhteislähetyksiä on järjestetty myös Suomen TV:n kanssa.

Täten on luotu suurenmoiset mahdollisuudet tutustua eri maiden kulttuuriin ja taiteeseen, ihmisiin ja heidän työhönsä, elämäntapoihin ja tottumuksiin. Ja tämän vuoksi onkin ymmärrettävä television saavuttama suuri kansansuosio. Eestin televisio välittää nykyisin kahta ohjelmaa: I-ohjel-

Tallinnan Televisiostudio

massa nähdään paikallislähetystyksiä ja tärkempiä Keskus-TV:n lähetystyksiä;

II-ohjelmassa nähdään Keskustelevisioin lähetystyksiä.

I-ohjelma kestää arkipäivisin 9—10 tuntia, lepopäivinä 13—14 tuntia. II-ohjelman pituus on vastaavasti 7—8 tuntia ja 12—13 tuntia.

Eestin televisio välittää vuodessa katselijoille keskimäärin 750 tuntia alkuperäisiä lähetystyksiä ja 85 tuntia alkuperäisfilmejä.

Tämä lähetystysaika vastaa 530 taide-elokuvaa. Tallinnan kautta välitettävät lähetystykset mukaanlukien tulee televisiossamme vuodessa lähetystyksiä noin 6900 tuntia. 75% ohjelmasta on taide-, kirjallisuus-, teatteri-, elokuva- ja musiikkilähetystyksiä, mutta merkittävää osaa esittävät kasvatus- ja tieteellisiä kysymystyksiä käsittelevät sekä ihmisiä ja heidän työtään tutustuttavat lähetystykset.

Hyvin suosittuja ovat lähetystykset sarjasta «Nimikirjoituksen antaa...», joissa esitellään erilaisia, joskin kaikkein tavallisimpia ammatti-ihmisiä, mutta joista jokaisessa on jotain suurta ja esimerkiksi kelpaavaa.

Lähetystysarja «Etsinnöt jatkuvat» esittelee tiedemiehiämme ja ongelmia, joihin tiedemiehet etsivät vastauksia. Nämä lähetystykset herättävät kiinnostusta tieteeseen, niissä tutustumme instituuttien ja laboratoriodien salaperäiseen maailmaan, kuulemme uusista ajatuksista ja rohkeista etsinnöistä. Maanviljelijöiden keskuudessa on visailu «Tiedättekö?» hyvin suosittu. Se on onnistunut tapa levittää maataloustietoutta ja hyviä kokemuksia. Visailuun osallistuu kaksi kilpailevaa joukkuetta eri piireistä. Kilpailijoiden joukossa on agronomeja, karjatalouskonsultteja, koneellistajia ja kollektiivitulojen puheenjohtajia. Nämä visailut ovat todellisia piirien välisiä maataloustietokilpailuja.

Aina on visailusarja «Kikerikii» hyvin odotettu. Siihen voivat osallistua kaikki televisiokatselijat. Palkintoina ovat turistimatkat ulkomaihin, matkaliput kansainvälisille nuorisoleireille jne.

Kiinnostavia ovat kahdesti päivässä esitettävät «Ajankohtaisen kameran» lähetystykset. Ensimmäisessä välitetään suoria selostuksia tasavallan kiinnostavista paikoista tai huomattavista tapahtumista. Insinööriemme konstruoimien erikoislaatuisten väliasemien kautta voidaan nykyisin järjestää suoria televisiolähetystyksiä ja -selostuksia joka paikasta. Iltamyöhällä näemme filmiuutisia eri puolilta maailmaa, reportaaseja

Keskustelevisiosta, valokuva- ja filmiselostuksia tasavallastamme sekä haastatteluja.

Lasten lähetyksiä välitetään kahdella kanavalla noin puoli-toista tuntia päivässä. Suosituimpia televisioreporttereita ovat näissä lähetyksissä Buratino ja Telepoika, joiden opastuksella lapset voivat seurata pioneerikokouksia, retkeillä, käydä tehtaissa, vanhempien työpaikoilla, oppia oikein näkemään ja ymmärtämään elämää, kunnioittamaan ystävyyttä. Kouluille on suurena apuna lähetyssarja «TV-koulu».

Eestin televisiolla on vakituisten työntekijöiden ohella paljon myös sellaisia reporttereita, ohjaajia ja toimittajia, jotka ovat saaneet televisiokoulutuksen, mutta työskentelevät muualla jollain erikoisalalla, jonka he tuntevat perinpohjin. Tämä on hyvin tärkeätä tutustutettaessa televisiossa monenlaisia elämäntaloja.

Hiljattain perustettiin Eestin television oma filmistudio «Eesti Telefilm», jonka tehtävänä on valmistaa alkuperäistä filmiohjelmia.

Eestin televisio sai tasavallan 25-vuotispäiväksi uuden ja ajanmukaisen studiorakennuksen. Television työntekijät ovat nuoria ja tarmokkaita, etsintähaluisia ja pystyviä. Tämä lienee takeena siitä, että kasvuvoimaa riittää vastaisuudenkin varalle.

Sopusuhtaista tasapainoa ihmisen henkisen ja ruumiillisen kehityksen välillä on jo etsitty kauan. Kreikkalaiset ovat rikastuttaneet suunnattomasti ihmistietouden aarteistoa, mutta samassa ovat ylistäneet myös ihmisen ruumiillista täydellisyyttä, ammentaneet siitä kauneuskäsitteensä ja saattaneet olympiatulen palvelemaan harmonisen ihmisen kehitystä.

Mutta koko varhaisemman historian aikana ei ole ihmisen monipuoliseen kasvattamiseen kiinnitetty niin laajaa ja määrätietoista huomiota kuin Neuvostoliitossa alkuvuosista lähtien. Tähtäimessä on erityisesti sellaisen ihmisen kasvattaminen, jossa sopusuhtaisesti yhtyvät henkinen rikkaus, moraalinen puhtaus ja ruumiillinen täydellisyys, kuten sanotaan vuonna 1961 NKPN XXII edustajakokouksen hyväksymässä ohjelmassa, jota nyt toteutetaan tuloksellisesti koko Neuvostoliitossa. Koko kansan tuella — koko kansan hyväksi!

Tätä päämäärää tavoittelee Neuvostoliiton koko liikuntakasvatus- ja urheiluliike. Ja urheilusta on tullut korvaamaton tekijä sopusuhtaisen ihmisen kasvattamisessa. Neuvostoliitossa on urheilu laajamittaisempaa kuin muualla maailmassa. Laajan levinneisyytensä ansiosta se on myös voimaperäistä. Se on voittanut miljoonia ystäviä.

Ansoitunut mestariurheilija, olympialaisvoittaja Ants Antson

Vuonna 1960 Neuvostoliitossa oli 25 miljoonaa liikuntakasvatuksen harrastajaa, v. 1965 tämä määrä lähenteli jo 45 miljoonaa.

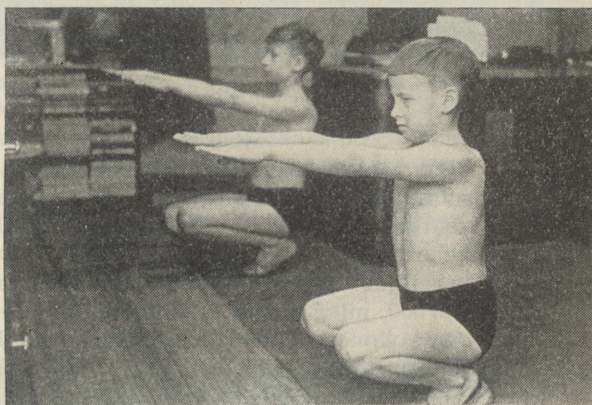
Neuvostoliiton liikuntakasvatus- ja urheiluelämän eturiveissä on paikka myös Neuvosto-Eestillä. Vuodesta 1959 lähtien liittotasavallat kilpailevat keskenään liikuntakasvatuksen ja urheilun kehittämisesä. Kilpailun vuosittaiset yhteenvedot osoittavat, että liikuntakasvatuksen ja urheilun kehittämisesä on Neuvosto-Eesti ensimmäisellä sijalla.

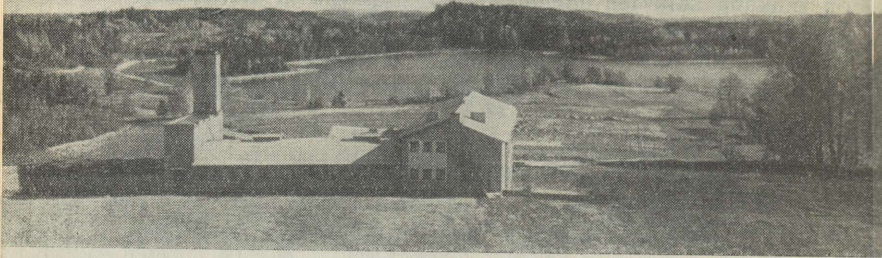
Porvariajan lopulla oli Eestissä urheiluharrastajia 15 000. Vuoden 1965 yhteenvedoissa todettiin urheilun harrastajia olleen ennätysmäärän — 287 832, kasvu on siis ollut yli 19-kertainen. V. 1939 oli Eestissä 243 urheiluseuraa ja -kerhoa, mutta nyt on meillä 1620 liikuntakasvatusjaostoa ja urheiluklubia. Aikoinaan oli kalenterivuonna parikymmentä suurempaa kilpailua ja muutamia kilpailuja ulkomailla, vuonna 1964 osallistuivat tasavallan yhdistetyt joukkueet 68:teen yleisliittolaiseen kilpailuun ja lisäksi useisiin Neuvosto-Eestin mestaruus- ja pokaalikelpailuihin, moniin ystävyys- ja joukkue- sekä urheiluseurojen sisäisiin kilpailuihin ja myös tasavallan ja yleisliittolaisiin spartakiaadeihin sekä lukuisiin kansainvälisiin kilpailuihin. Niinpä tasavaltamme urheilijat osallistuivat yksistään vuonna 1964 joko itsenäisinä joukkueina tai Neuvostoliiton yhdistetyissä joukkueissa 110

kansainväliseen kilpailuun; kilpailemassa on käyty kaikkiaan lähes 40 maassa.

Liikuntakasvatus ja urheilu on meillä yleiskansallista, siinä on mukana kaikkien ammattialojen edustajia ja kaikenikäisiä. *Joud*-urheiluseuran riveihin on liittynyt lähes 70 000 maalaisnuorta eli 34% koko maatalouden palveluksessa olevasta väestöstä. Vuonna 1965 oli maalaisnuorten spartakiaa-

Niin nuoret kuin vanhatkin voimistelevat

Tarton Yliopiston urheilukeskus Käärikulda

dissa rekisteröityjä osanottajia yhteensä yli 220 000. Vieläkin suurempia ovat *Jõud*-urheiluseuran kesäkisat. *Kalev*-urheiluseuran jäsenistöön kuuluu lähes 110 000 teollisuuden, liikennelaitoksen ja rakennustoiminnan piirissä työskentelevää urheilijaa. Yleissivistävissä kouluissa on nuoria urheilijoita 100 000, mikä määrä muodostaa 74% 3—11 luokkien oppilaiden kokonaismäärästä tasavallassamme. Heidän lisäksi on erikoisopistoissa ja ammattikouluissa yli 13 000 urheilua harrastavaa nuorta ja lähes 8000 ylioppilasurheilijaa. Naisia on näissä riennoissa mukana 114 000 eli 40% urheilijoiden kokonaismäärästä ja lisäksi lähes 33 000 keski-ikäistä ja vanhemmaa ihmistä harrastaa liikuntaa.

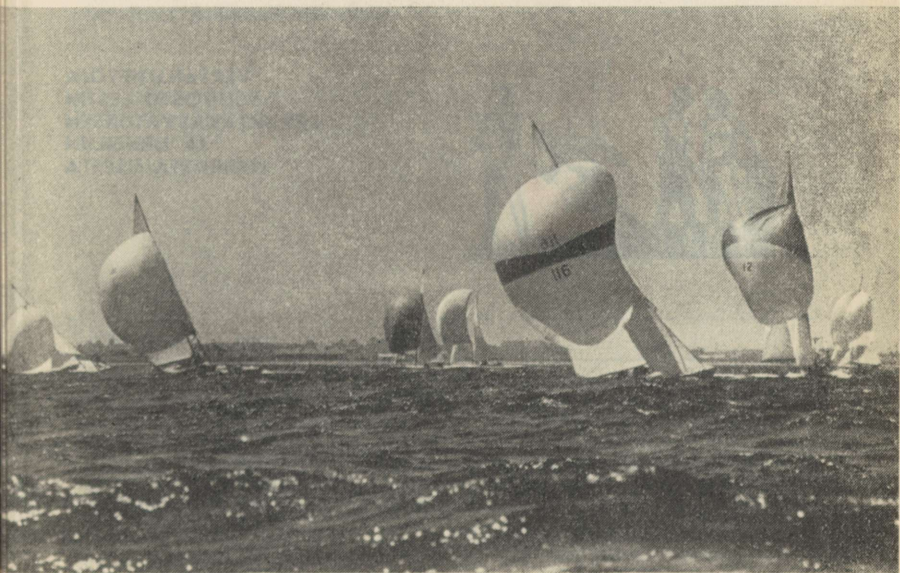
Tilastotiedot kertovat vielä, että 25 vuoden aikana on tasavaltamme voittanut yhteensä 387 Neuvostoliiton mestaruuskilpailujen kultamitalia, 490 hopea- ja 455 pronssimitalia, että olympialaisista on tuotu kotiin 2 kulta-, 7 hopea- ja 2 pronssimitalia, että maailmanmestaruuskilpailuissa olemme saavuttaneet kuusi ensimmäistä sijaa, Euroopan mestaruuskilpailuissa 24 kultamitalia sekä 7 hopea- ja 2 pronssimitalia. Hyvistä suorituksista ylioppilaiden maailmanmestaruuskisoissa puhuvat yli 20 mitalia sekä maailman nuorisokisojen 27 mitalia. Tasavaltamme urheiluseurojen 1046 jäsenen rintapieltä koristaa teräksenharmaa mestariurheilijan merkki ja 10 urheilijan saavutukset on arvostettu Neuvostoliiton ansioituneen mestariurheilijan korkealla kunnianimityksellä.

Näiden numeroiden takana ovat sadat urheilijat, joiden nimiin mainitut saavutukset välittömästi liittyvät. Mutta heidän

lisäkseen on vielä kymmeniä tuhansia muita, jotka kilpailu- ja valmennustovereina sekä valmentajina, tuomareina ja järjestäjinä ovat edesauttaneet niiden synnyssä.

Puhuessamme nelinkertaisesta Neuvostoliiton mestarista, olympialaisvoittajasta ja kolminkertaisesta Euroopan mestarista Johannes Kotkasista ja kolminkertaisesta maailmanmestarista August Englasista me ajattelemme painiamme, sen monia ongelmia, jotka voidaan ratkaista vain tuhansien painin ystävien myötävaikutuksella. Me iloitsemme moninkertaisen Neuvostoliiton mestarin Toomas Leiusin voitoista ja ajattelemme samalla koko kunnostautunutta tennispelaajajoukkoamme. Me olemme hyvillämme vuoden 1964 Euroopan mestarin ja olympialaisvoittajan Ants Antsonin saavutuksista, mutta tiedämme samalla, millaista osaa niiden saavuttamisessa on esittänyt koko Neuvostoliiton pikaluistelijoiden taso. Me pidämme arvossa hyviä urheilutuloksia, mutta emme unohda niitä lähteitä, jotka ovat synnyttäneet nämä tulokset. Me muistamme Neuvostoliiton ansioituneiden mestariurheilijoiden Heino Lippin ja Bruno Junkin, Hubert Pärnakiven,

Purjeveneitä lahdella

Lembit Virkusin, Charles Vallmannin, Liivia Härsingin ja Uno Palun ennätystulokset, koripalloilijoiden ansioituneiden mestariurheilijoiden Joann Lössovin, Ilmar Kullamin ja Maret-Mai Otsa-Višnjovan sekä Heino Kruusin, Ene Kitsing-Jaansonin, Valentina Kullamin ja Aino Värk-Heinin, uimareiden Eve Uusmees-Maurerin, Endel Pressin, ampujien Enn Merivälin, maailmanmestari Enn Rusin ja tasavallan monien muiden huomattavien edustajien voitot varhaisemmilta vuosilta ja toteamme tyytyväisinä suurmestari Paul Keresin, koripalloilijoiden ansioituneen mestariurheilijan Valve Lütseppin, Tõnno Lepmetsin ja Priit Tomsonin, purjehtijoiden Aleksander Tšutšelovin ja Ants Raudin, yleisurheilijoiden Rein Aunin, Mart Paaman, Laine Erikin ja Rein Tõlpin, viisiottelijan Hanno Selgin, painijoiden Tiit Madalveen, Jaan Rootsin, Kalju Liivan, uimareiden Ulvi Indrikson-Voogin ja Veiko Siimarin, moottoripyöräilijöiden Endel Kiisan, Vambola Helmin, pyöräilijä Ants Väravasin, ampuja Enn Toomen ja muiden eiliset ja nykyiset saavutukset. Maininnanarvoisia ovat myös tasavallan 600 valmentajan, 25 000 yhteiskunnallisen ohjaajan, 28 000 urheilutuomarin ja jokaisen aktiiviurheilijan voimainponnistukset. Tasavallan 17 urheilupedagogia on tunnustuksena työstään saanut Neuvostoliiton ansioituneen valmentajan kunnianimityksen. Heidän joukossaan ovat entiset

**VERTAILUTIETOJA
NEUVOSTO-EESTIN
LIIKUNTAKASVATUKSEN
JA URHEILUN
HARRASTAMISESTA**

	1955	1960	1965
Urheilijoiden määrä	101 508	143 352	287 693
Harrastelijoiden määrä			
urheilujaostoissa	188 116	251 176	542 552
Merkkisuoritukset	14 121	24 576	96 176
Urheilutuomareiden määrä	5 122	10 675	28 686
Harrastelijaohjaajien määrä	2 791	5 406	24 672
Mestariurheilijoiden koulutus	18	78	127
I-luokan urheilijoiden koulutus	334	946	1 837

nimekkäät urheilijat Ilmar Kullam, Edgar Naarits, Fred Kudu, Boris Meos, Evald Kree, Valter Kalam ja Enn Meriväli.

Vuonna 1964 omistettiin Neuvosto-Eestin Korkeimman Neuvoston Puhemiehistön asetuksella tasavallan yhdeksälle tunnetuimmalle urheilumiehelle Neuvosto-Eestin ansiotuneen urheilijan kunnianimitys. Heistä ovat tunnettuja urheilijoita Erich Byström, Raimond Isok, Alfred Valgma ja Jüri Rebane sekä alansa nimekkäitä veteraaneja Alfred Neuland, Johannes Kotkas, Juhan Kalde, Erna Abel ja Fred Kudu. Vuonna 1965 saivat ansiostaan tasavallan liikuntakasvatus- ja urheiluelämän kehittämisesä saman tunnustuksen suurmestari Paul Keres, urheiluohjaajat Vaike Kõresaar ja Konstantin Vitsut sekä entiset yleisurheilijat, nyt valmentajana toimiva Ruudi Toomsalu ja urheilutoimittaja Eugen Piisang.

Merkittävin osa Eestin urheiluelämän saavutuksista on peräisin viimeisen viiden vuoden ajalta. Tänä aikana urheiluliike on laajentunut lähes kaksinkertaiseksi. Levinnein urheilunala on tasavallassamme yleisurheilu — 59 000 harrastajaa. Hiihtäjiä on 58 000, lentopalloilijoita — 43 000, tammipelin harrastajia — 34 000, šakinpelaajia — 27 000. Pöytätennistä pelaa 26 000, koripalloa — 19 000 ja jalkapalloa — 14 000 henkeä. Uintijaostoihin on liittynyt yli 14 000 harrastajaa. Uusina urheilunaloina ovat suunnistus, pesäpallo ja sulkapallo saavuttaneet nopeasti suosiota.

MATKAILU

Edessänne on Neuvosto-Eestin kartta. Eestin alue ulottuu Peipinjärven rajoilta Sörven niemelle, kartalta löydätte Suuren Munamäen ja Ontikan rantatöyrään. Kartta on pieni eikä maakaan ole iso. Mutta täältä voi löytää varsin paljon. Kiinnostavaa ja kaunista niin maamme eilis-, nyky- kuin huomispäivästäkin.

Tasavallan kartalla näkyy paljon teitä ja matkapolkuja. Kartan mukaan saapuu Eestiin matkailijoita niin Keski-Aasiasta kuin Ruotsistakin. Meikäläiset turistit kiertelevät puolestaan omassa kauniissa kotitasavallassa ja veljestasavalloissa sekä matkustelevat myös ulkomailla.

Neuvosto-Eestin pääkaupunki Tallinna on muuttunut turistien suosimaksi paikaksi. Tallinnassa käyvien matkailijoiden määrä suurenee vuosi vuodelta. Vuonna 1961 käytti 83 607 matkailijaa Tallinnan retkeilytoimiston palveluksia, vuonna 1965 tämä määrä oli 138 300. Tallinnan matkailukeskuksessa vieraili vuonna 1960 lähes 6000 henkeä ja vuonna 1965 pitkälti yli 10 000 turistia. Koska yksi turistikeskus on käynyt ahtaaksi, aiotaan rakentaa uusi ajanmukainen matkailukeskus. Vuosi vuodelta saapuu Tallinnaan junilla ja laivoilla yhä enemmän matkailijoita niin naapuritasavalloista kuin ulkomailtakin. Kesällä 1965 avattiin Tallinnan ja Helsingin väli-

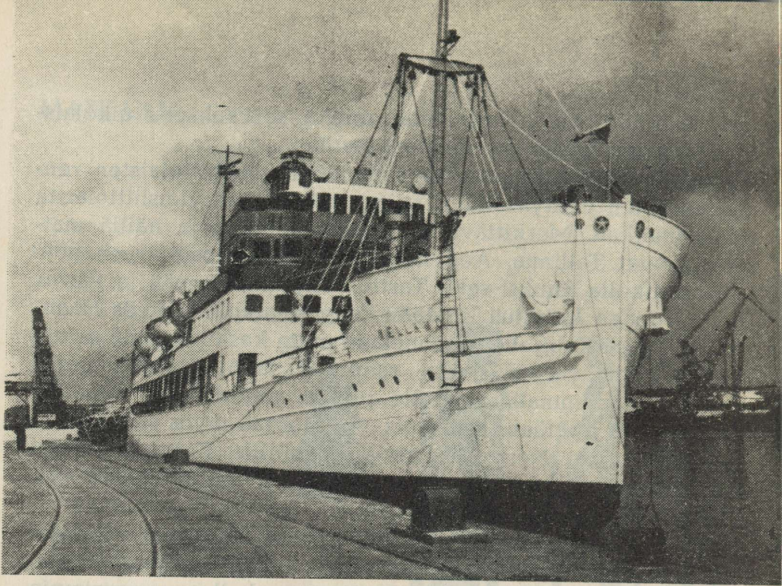
nen säännöllinen laivaliikenne, minkä seurauksena ulkomaisten turistien määrä suureni entisestään.

Tuhansia ihmisiä saapuu tasavaltaamme yleisliittolaisten rengasmatkojen välityksellä. Eestiin ulottuu kuusi yleisliittolaista rengasmatkaa. Merkittävimpiä pysähdyspaikkoja näillä matkoilla ovat Tallinna, Aegviidu-Nelijärve, Peipsinjärven pohjoisrannikolla Kauksi sekä Tartto, Viljandi, Otepää ja Pärnu. Parin vuoden kuluttua liitetään rengasmatkoihin myös Haanjamaa, missä Kubijalle rakennetaan uutta keskusta niitä satoja matkailijoita varten, jotka saapuvat tänne, tasavaltamme eräälle kauniimmalle seudulle junilla, autoilla tai busseilla, jalkaisin tai hiihtäen. Kubijalta voi aloittaa myös suurenmoiset venematkat Neuvosto-Latvian kauniille Koiva-joelle tai Pihkovan kautta Velikaja-jokea pitkin Mihhailovskojeen, Aleksander Puškinin asuinseuduille.

Yleisliittolaisten rengasmatkojen ohella tuhannet ihmiset käyttävät hyväkseen myös tasavaltamme omia rengasmatkoja, joita on muodostettu kuusi. Tallinnan ohella on suurimpia matkailukeskuksiamme Pärnu, jossa vuoden 1965 heinäkuussa valmistui uusi matkailukeskus. Neuvosto-Eestin Turistineuvoston välityksellä suoritti n. 7000 henkeä vuonna 1965 rengasmatkoja niin tasavallassamme kuin koko Neuvostoliitossakin.

Hotelli «Tallinn» on turistien palveluksessa

Myös matkustaja-alus «Wellamo» tuo Suomesta matkailijoita Tallinnaan

Viime vuosina on matkailu tullut tasavaltamme koko väestön sekä erikoisesti opiskelevan nuorison keskuudessa hyvin suosituksi. Niinpä jo vuodesta 1958 lähtien on järjestetty koko Eestiä käsittäviä matkakilpailuja, joihin osallistuu pitkälti yli 300 000 henkeä. Kansanmatkat ovat Neuvosto-Eestissä muuttuneet perinteellisiksi. Voitonpäivän kunniaksi järjestettyyn kansanmatkaan toukokuun 9. p:nä 1965 osallistui yli 150 000 tasavaltamme asukasta, tästä Tallinnassa yli 60 000 ja Tartossa yli 19 000 aikuista ja koululaista. Vuonna 1965 osallistui kuntokävelyihin yli 330 000 henkeä. Kansanmatkojen tarkoituksena on saada niin nuoret kuin vanhatkin ulos raittiiseen ilmaan tutustumaan kotiseudun ympäristöön. Vuonna 1963 alkaneet kuntokävelyt ovat saaneet tunnustusta koko Neuvostoliitossa ja Neuvostoliiton turistineuvosto on myöntänyt Eestin kaupunkien ja piirien turistiklubeille sekä tämän alan uranuurtajille kunniakirjoja ja palkintoja. Joka vuosi järjestetään meillä matkailijoiden kokouksia, joihin osallistuu aina runsaasti väkeä. Vuonna 1964 pidettyyn tallinnalaisten matkailijoiden kokoukseen osallistui yli 3500 matkailun ystävää.

168 Tasavallassamme toimii 15 paikallista turistiklubia, joista suu-

rimpia ovat Tallinnan, Tarton, Pärnun, Viljandin ja Kohtla-Järven klubit. Turistiklubit ohjaavat paikan päällä koko matkailutoimintaa, ne kouluttavat vapaaehtoisia matkaohjaajia ja -oppaita, auttavat tehtaiden ja virastojen matkailujaostoja, järjestävät kokouksia ja lähettävät matkaryhmiä pidemmille matkoille Eestiin ja veljestasavaltoihin.

Satoja matkaryhmiä käy kesäisin Alutagusella, Otepäällä ja Haanjassa, Länsi-Eestin kauniimmilla paikoilla, Saarenmaalla, Hiidenmaalla ja Pohjois-Eestin omaperäisillä kalkkikivialueilla. Eestiläisiä matkailijoita voi tavata myös Karjalassa ja Kuolan niemimaalla, Keski-Aasian vuoristossa, Kaukasiassa, Krimillä ja Taka-Karpatiassa.

«Autostopp» (muistuttaa peukalokyytiä) on muuttunut hauskaksi matkailumuodoksi. Niinpä vuonna 1965 ajettiin «autostopilla» yli 6 miljoonaa kilometriä.

Lehdistö, radio ja televisio ovat tehneet suurta työtä matkailun tunnetuksi tekemisessä esitellen jatkuvasti kiinnostavia matkareittejä ja kertoen tehdyistä matkoista. *Rahva Hääl*-lehdessä näkee aika-ajoin omaperäisen palstan otsikolla «Peatu, vaata, meenuta» (Pysähdy, katsele, muista). Siinä julkaistaan kiinnostavaa aineistoa kotitasavallan luonnonkauniista paikoista, vallankumoustahtumiin ja Toiseen maailmansotaan liittyvistä paikoista, linnoituksista jne. Kustantamo *Eesti Raa-*

Kuntokävelyä

mat on julkaissut sarjan Eestin kauniimpia seutuja esitteleviä teoksia.

Nuorisoliittojärjestöissä, kouluissa, urheiluseurojen matkailujaostoissa ja monissa yhteiskunnallisissakin järjestöissä kiinnitetään suurta huomiota matkailuun ja voidaan sanoa, että joka kolmas-neljäs tasavaltamme asukas on innokas matkailun ystävä.

SISÄLTÖ

Maantieteestä ja historiasta	5
Valtiojärjestys	14
Teollisuus	18
Maatalous	29
Kalastus	46
Rakennustoiminta	52
Arkkitehtoniset muistomerkit	57
Kulkulaitos	64
Kaupankäynti	69
Sosiaalivakuutus	87
Terveystenhoito	91
Koululaitos	95
Tiede	109
Kirjallisuus	119
Musiikki	127
Teatteri	132
Elokuva	142
Kuvaamataide	146
Taideteollisuus	150
Radio ja televisio	153
Urheilu	159
Matkailu	166

KOKKONEN K. A. 1927
 Helsinki, Suomalainen Kirjallisuuden Seura
 Toinen painos 1927

ЭСТОНСКАЯ ССР. СПРАВОЧНИК

Составитель Э. Туулик

Обложка Х. Аррака

Издательство «Ээсти Раамат»

Таллин, Пярнуское шоссе, 10

*

Тоimetaja H. Laane

Kunstiline toimetaja L. Kruusmaa

Tehniline toimetaja H. Tüksammel

Korrektorid V. Tikk ja E. Laur

Ladumisele antud 16. IV 1966. Trükkimisele antud 21. I 1967. Paber 54×84, $\frac{1}{16}$. Trükipoognaid 10,75 + 2 kleebist. Tingtrükipoognaid 9,24. Arvestuspoognaid 9,24. Trükiarv 2500. Tellimise nr. 3962. Trükikoda «Kommunist», Tallinn, Pikk t. 2. Trükipaber nr. 1 — Ligatne Paberivabrik, Läti NSV.

Hind 50 kop.

2-8-4

50 kop.

VIII
A-15010

34426

[Faint handwritten text, possibly bleed-through from the reverse side of the page]

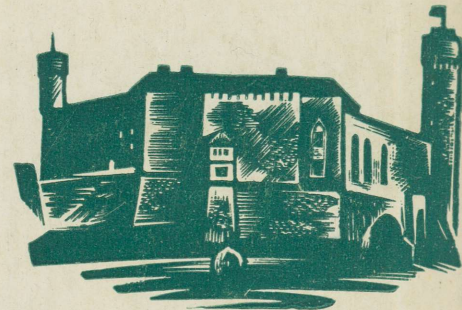
TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00646021 8

50 kop.

34426

EESTIN SNT

EESTIN SNT

Opas

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00646021 8